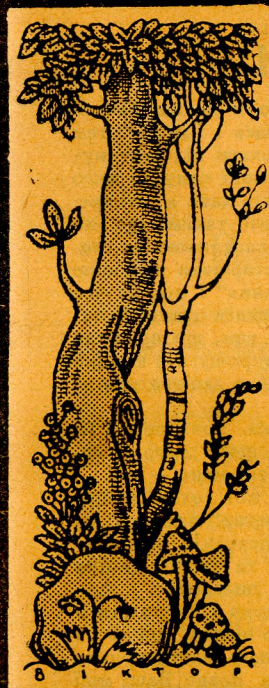
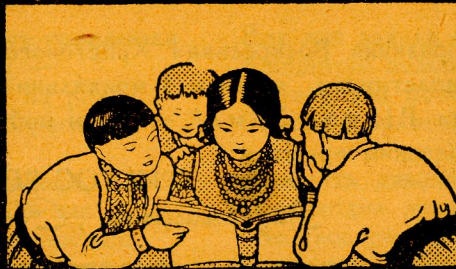

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 9.

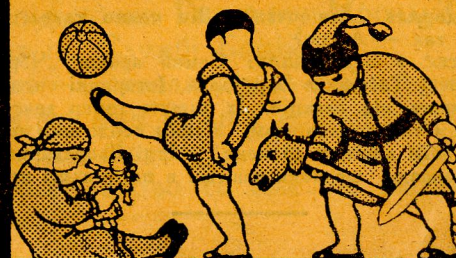
КВІТЕНЬ, 1933.

РІК XIV.

ЗМІСТ:

1. Вже весна 225; 2. Великдень княжича Ярка 225; 3. У Квітну Неділю 229; 4. Добра рада 229; 5. Як Киця-Миця світами літала 230; 6. Пригода з саночками 234; 7. Наш Рідний Край 235; 8. Серед цвітучого чаю 237; 9. Що каже годинник? 239; 10. Всі вчимося англійської мови 240; 11. Вже шумить зелений ліс 241; 12. Що сниться дитині 242; 13. Зі щоденника Славка Вірного 243; 14. Весна 244; 15. Як Левцьо Незнайко писав ноти 245; 16. Образкова загадка 247; 17. Магічні штуки 248; 18. А хто це такий «дід Огій»? 249; 19. Його не злякаєш 250; 20. Ще два цікаві числа 250; 21. Боротьба на житті і смерть 251; 22. Весняна пісенька 251; 23. Про що шепотів мячик 252; 24. Кіт у гостях 252; 25. Задача для читачів «Світика» 253; 26. Які марки збирати 253; 27. Страшна загибель 254; 28. Дядько Прохор на ловах 254; 29. Сім корів 255; 30. Загадка, «Перерваний король», Щось для найменших 256; Загадки. Переписка з читачами.

З нагоди Празника Воскресення Христового — пересилаємо всім нашим передплатникам, читачам і прихильникам тут у краю, як і поза межами Рідної Землі — щирі побажання із традиційним староукраїнським привітом:

ХРИСТОС ВОСКРЕС!

Видавництво „Світ Дитини“.

ПЕРЕПИСКА З ЧИТАЧАМИ.

Юльцо і Дося Скавинські в Полянці: Дуже жалю, що я не міг бачити Тебе, Юльцю, в ролі „фарисея„ у Вертепі. Я думаю, що „Івась і Гануся“ теж удасться гарно, тільки Ти будеш мусів при кінці „сольо“ танцювати під такт музики. Може хтось зробить знімку з тої вистави — тоді пришли мені одну до мого „Альбому“. Чи Дося буде теж виступати в тій виставі? Спробуйте дати в літі виставу: „Серед Ангелів“. Вона доперва всім подобається — головню таким, що люблять ходити... поза школу. Я тепер думаю над якоюсь новою картинкою на сьогорічне „Свято Матери“. Що сільським школярикам на моїх сторінках найліпше подобається? Нехай вони голось зроблять в Тебе „спільне зсідання“ і про це все до мене напишуть і нехай кождий з них підпишеться на тім спільнім листі. Я бажаю їх також пізнати. Поздорови їх від мене і скажи, що тішуся тим, що вони так пильно цікавляться мною. Я знаю, що вони не можуть мене запрошувати кождий з окрема до себе в гостину, але радію тим, що Ти даєш їм змогу запізнатися зі мною. Це дуже гарно з твого боку, мій коханий Юльцю.

Читай їм голосно книжечку „Маленькі борці“ — Курдикі. Вона певно їм подобається і кождий з них відтак схоче позичити цю книжечку, щоби дома її голосно прочитати вечором, коли посходяться сусіди. Дозі скажи від мене — па!

Люлюсь і Юрасик Денисенки у Варшаві: Дякую Вам, мої кохані козарлюги, за світлину, що їй надіслали до мого „Альбому“. Ваш „секретар“ згадав у листику, що вкортці вишлете ще іншу знімку. . і досі її не надіслали! Ви певно про це вже забули. Тому шепніть Татусьови до ушка — чи є вже та наша світлина у вишиваних сорочках і в синіх шараварах та ще й з червоним поясом?

Так, мої дорогенькі „пташенята“ — наспіє незабаром весна і ви полетите з „виорею примусового“ у свій рідний край, над тихий Дніпро, що пісню про нього вколює Вас Матуса до сну щоденно. Тому вже під зарання свого життя кріпіль свої крила до цього лету. Будьте дужі тілом і кріпкі вірою — а певно Ваші мрії стануть дійсністю...

Чи Юрасик одержав „Дзвіночка“? Він певно також гордий, що теж має „свою“ газетку... Чи так — Люлю?

Дорця Ксьонжек у Перемишлі: Семей аркуш „Чорної Індії“ я післяв з книжечками на адресу Татуса до Борислава. Історичні оповідання буду містити постійно в новім річнику від вакацій. Їх пишуть тепер деякі наші письменники. Подякуй від мене всім тим товаришкам, а моїм сердечним приятелькам, що подописували дещо в Твоім листику до мене, а Ірці Яворській скажи „на ушко“ — що я дуже радію її заявою, що вона навіть і в п'ятій класі не буде мене... стидатися. Па!

Вже весна.

Гейже, діти, в кут гринджоли
І лещети і совги —
Всі у ліс, у гай, на поле,
Над струмочка береги!

Чародійка вже цариця,
Вже весна витає в нас —
Гай, луг, поле зелениться,
Розцвітають цвіти враз.

Вже кує зазуля долю,
Концертує соловій,
Жайворонок понад поля
Розливає голос свій.

Дзвонять дзвони біля церкви:
„Великодня день, день, день!“
„Вже воскрес Христос із мертвих!“
З церкви гомін йде пісень.

Серед лип там хрест Свободи,
Гагілок виводять там,
Всім надія в серця сходить
З соняшних, небесних брам.

Ярослав Вільшенко.

Великдень княжича Ярка.

Гарно прибрався увесь столичний Галич на Великдень. А вже найкраще княжий терем. А на дворі така погода, так мило. Всі сади вже аж облипли пахучим цвітом, бо Великдень в 1145 р. припадав на 15. квітня.

Нетерпляче дожидалися Великодня всі діти Галича, та вже чи не найбільш нетерпляче доживався його княжич Ярко. Ненечка й батечко, князь Володимирко Володаревич, обіцялися вже давно піти на Великдень із княжичем на Галичину Могилу, де здавен-давна виводили галицькі дівчата гагілки.

Тож як прийшов Великдень княжич Ярко не давав спокою батенькови й ненечці.

— Коли підемо на Галичину Могилу? — питався вже в неділю зараз по Службі Божій.

— Завтра! — сказав князь Володимирко.

Княжич Ярко вже більше недопитувався, хоч радий бувби вже сьогодні піти туди, бо знав, що батькове слово тверде; як скаже слово то вже від нього не відступить.

Побіг тільки до своїх товаришів сповістити їх, що завтра йде з родичами на Галичину Могилу.

— Ходіть і ви зі мною — сказав до них.

А коли товариші обіцялися піти, це його ще більше тішило.

*

У Великодний понеділок, по Службі Божій, каже батько:

— Підемо, Ярку, на Галичину Могилу.

А княжич Ярکو вже давно готовий, вже товариші є в нього — є Петрик Кирилич, Глібик Молибогович й Ілько Щепанович.

Вийшли вже з терему. Коли входили в головні ворота, їм на зустріч надійшла старенька бабуса з глечиком у руках. Як побачила князя й княгиню, зараз і припала до них та взялася їх по руках цілувати.

Каже княгиня до старушки:

— Треба було більшого глечика взяти. — Сьогодні, на Великдень, веліла я давати двічі тільки молока. Та ніщо, там дадуть вам другий глечик.

Князенко Ярکو бачив не раз цю бабуню в теремі, бо вона враз із іншими вбогими день у день приходила по молоко, що його княгиня веліла вбогим роздавати даром. Він знав навіть, як вона зветься. Це бабуса Кулина. Вона живе в старенькій хатині з малими внуками: хлопчиком і дівчинкою. Її син і невістка, а батько й мати дітей, померли тому три роки, як у Галині лютувала страшна пошесть.

Глядить тепер княжич Ярکو на стареньку бабуню тай каже до батька:

— Батечку, цій бабусі важко щоденно приходити за молоком. У нас є тільки коров. Якби ти, батечку, подарував їй одну корову, в неї двоє малих внучат, сиріток.

На це відповів батько:

— Га, коли просиш, то так і зробю! Прийдіть бабусю в середу, то виберете собі одну корову; пасти її можете на моїх пасовищах.

А княжич і собі говорить до бабусі:

— А я вам бабусю, дам, як прийдете, кілька золотих гривень, що прискладав собі.

Бабуса дякує князеві, княгині й князенкови, — не може надякуватися:

— Добродії мої, спасителі — повторює раз-у-раз.

А княгиня не видержала, й пригорнила сина до грудей та нуж цілувати його:

— Добрий ти, Ярчику; золоте серденько в тебе!

Княжич щасливий, побіг попереду з товаришами, а князь Володимирко каже до княгині:

— Боялася ти, щоб його наклін щадити гроші не виродився в скупість і захланність? Ось бачиш, що воно не так. Він усе, що прискладав, радо віддає тій бабусі.

— Бачу тепер — сказала княгиня — й це мене дуже радує.

А князь Володимирко говорив далше:

— Наш Ярко вдався трохи в мене, а трохи в тебе. Я, як знаєш, не люблю розсипати грішми.

— О, я це знаю! — всміхнулася княгиня.

А князь Володимирко продовжав повагом:

Тверду школу перейшов мій покійний батько разом зі своїми братами, а моїми стриями. Дрібними сиротами лишилися були вони, ще й без батьківщини, на ласці чужих. Мусіли свою батьківщину щойно здобувати назад. Хоч я вже не зазнав того горя, та наслухався від батька про їх горе й від нього навчився бути ощадним. Такий і Ярко. Та він, як кажу, має і твою вдачу, а тиж дочка гордого угорського короля. А угорські королі люблять блеск. Я завважав, що та гордість, а то й бажання блеску, пробивається й у нього потрохи. Це твій вплив...

— Може й твоя правда — сказала княгиня — так, він буде дбати про блеск і велич княжого престоло, княжої влади.

Так розмовляючи зайшли на Галичину Могилу за городом. Там уже було повно молоді. Дівчата виводили гагілок, а хлопці влаштовували свої забави.

Князь і княгиня з княжичем підійшли до місця, де дівчата виводили гагілки.

Вони побралися за руки, ходили колом і співали:

— Гей, воротар волає, на кого волає,
Гей, на когоч він волає, на кого волає?
Гей, на князя-витязя, на князя-витязя,
Гей, немаж його дома, немаж його

Гей, а в доли поволи, а в доли поволи.
Гей, колиж він приїде, колиж він приїде?
Гей, в неділю раненько, в неділю ра-

[дома.
Гей, деж він поїхав, деж він поїхав?

[ненько,
Гей, як зійде соненько, як зійде со-
[ненько!

Княжич Ярко цікаво приглядався та прислухувався гагілкам.

— Яке то гарне! — Як вони гарно співають — кликав княжич Ярکو.

А князь Володимирко пояснював:

— Гагілки, Ярку, задержалися в нас іще з поганських часів.

— Або в поганських часах святкували також Великдень? — спитав княжич.

— Ні, Великодня, чи радше Воскресення Христового не святкували, а святкували своє поганське свято Весни — пояснив князь Володимирко.

А дівчата виводили даліше інші гагілки та співали. Виводили: „Кострубонька“, „Білоданчика“, „Огірочки“, „Жучка“, „Воробійчика“, „Біждеревце“. А хлопці окремо виводили: „Вола“, „Коромисла“, Сороки і ін. Було там також чимало старших людей, бояр і міщан. Хто сидів, хто проходжувався. Приглядалися іграм молоді та згадували свої молоді літа. Коли надійшов князь із княгинею, ті що сиділи, підводилися кланяючись їм. Деякі приступали й обдаровували княжича гарними писанками. Найкращі писанки дав Яромир Кормиліч.

— Це з Коломиї — казав — від мого брата.

— Ах, від Богдана, мого тисяцького — сказав князь. — Правда твоя, ніде таких гарних писанок не пишуть, як там у Верховині — і звернувшись до княгині, — говорив: як на літо поїдемо в Княздвір, то замовлю, щоб нам нарік написали там багато писанок.

А княжич на радощах:

— Багато, багато батечку! — І передав свої писанки отрокови Біловолодови.

— Вважай, щоб ти не побив їх мені! — наповідав княжич отрока.

Як прийшли до дому, спитав князь Володимирко княжича Ярка:

— Що ж, сподбалися тобі гагілки?

— О, дуже батечку, дуже! — закликав княжич. — Я дуже тішуся.

А княгиня каже до князя Володимирка:

— І я тішуся цим Великоднем, бо він відкрив мені золоте серденько нашого Ярка. Сього Великодня не забуду ніколи.

А як у середу прийшла бабуса Кулина по обіцяну корову, то княжич Ярکو виніс їй усі свої гроші.

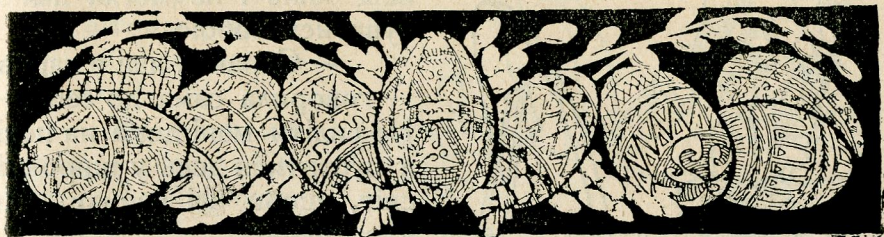
— Беріть, бабусю — каже — я собі знов прискладаю.

А бабуса:

— Нехай тебе Господь Бог благословить, княжичу!

— Рости на добро й славу нашій рідній країні.

Антін Лотоцький.

У Квітну Неділю.

У Квітну неділю зібралися діти,
В руці із лозою йти в церкву готові,
А церква так ясно здалека вже світить,
Лозу там положать під стопи Христові.

Вже діти в церковці і клоняться низько,
Лоза незвичайна якась так сьогодні —
Як золото сяйна — голосить: „Вже близько,
За тиждень вже буде Великдень Господній!“

Так, нині тим лозам як струнам бреніти,
За тиждень Великдень! — всім стрічним звіщати,
Всі діти як сонце, старії як діти —
Бо радість з лозою приходить до хати.

Степан Король.

Добра рада.

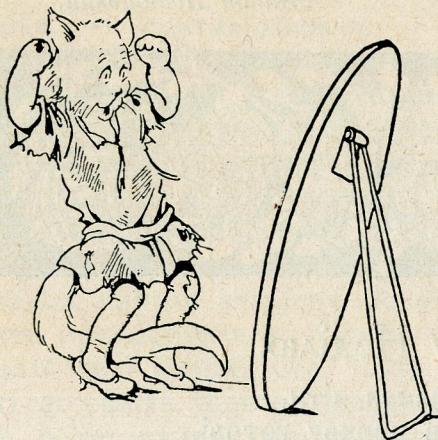
Ромчик пише листа до тети з побажаннями з нагоди імянин. На прикінці хотів підписатися з «розмахом» — але пішло йому це якось так, що замість підпису вийшов великий, чорний »жидик«...

— Щож я тепер зроблю? — став бідкається Ромчик. Треба буде конче переписати листа на ново.

— Зовсім не треба переписувати листа! — каже йому маленька сестричка Ляля — бож прецінь й так лист піде в коверті, то ніхто цього »жидика« не буде бачити...

Як Киця-Миця світами літала.

Була собі прегарна Киця-Миця. Мала гладесеньку сніжно-білу шерсть від вусиків аж до пазурців. Та найгірше, що вона сама знала свою красу. Тому де побачила зеркало, там уже ставала, як укопана і ніяка сила не булаби її рушила. Оглядала себе зі всіх боків і не могла налюбуватися собою.

— Справді, яка я гарна!
— говорила сама до себе.
— Не сидіти мені дома на печі, а пуститися десь у широкий світ, щоби всі бачили, яка я красуня!

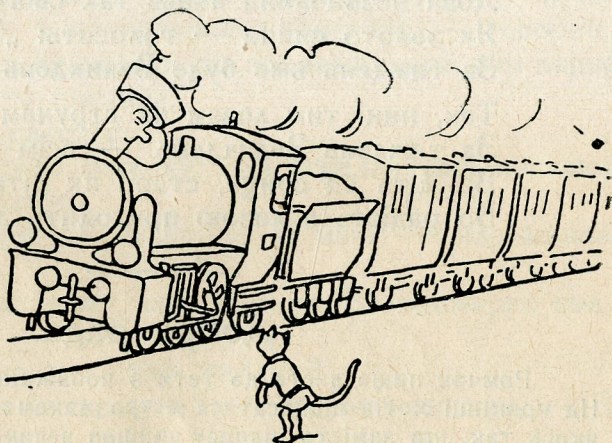
Як загадала — так зробила. Причепурилася, прилизалася, як ніколи, й побігла на двірць, бо хотіла подорожувати залізницею,

так, як усі достойні дами. Коли прийшла на стацію, стояв там власне поїзд, готовий до відїзду. Льокомотива стогнала, зітхала й пчихала, нетерпеливо ждучи, коли зможе рушити — аж уся тремтіла. Киця підбігла й запитала:

— Люба залізничко, чи зволиш узяти мене з собою?

— Ах, дуже радо, Кицю-Мицю!
— сказала льокомотива. — Але я така чорна, задимлена й завуглена льокомотива, а ти білесенька й чистесенька, то моглаби я тебе зовсім замурзати.

— Ну, добре, я поїду не так — відповіла Киця й пішла собі геть. По якімсь часі прийшла над велику ріку, дивиться, а там пливе корабель-вітрьник.

— Любий корабличку! Візьми мене з собою! — просила Киця.

— Ах, дуже радо, Кицю-Мицю — сказав корабель. — Але ти така білесенька, чистесенька, а я старий і мокрий вітрильник, можу тебе зовсім замочити!

— Ну, щож, дякую! — сказала Киця. — Я поїду якось

інакше! — І пішла собі. Не йшла довго, аж прийшла на міську площу, дивиться, а там сидить бабуса-перекупка, що торгує бальониками. Баба здрімалася, а бальоники хитаються на довгих шнурках і

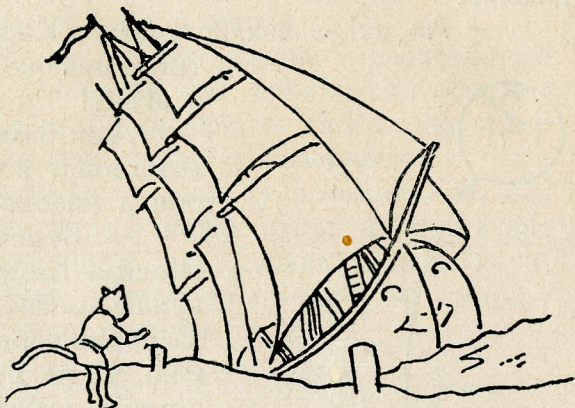
рвуться собі полетіти вгору, та не можуть, бо шнурки тримають. А найбільше зажурився найбільший і найвищий бальоник, по середині. Він був також білесенький і мав найдовший шнур.

— Ох, якби ти міг полетіти! — зітхнула Киця-Миця до того бальоника. — Ти міг би взяти й мене з собою!

— Не говори багато, тільки урви шнурок і полетимо! — сказав бальоник тихенько.

— Ну, добре! — відповіла Киця. — Тільки не лети зависоко, бо мені голова закрутиться...

Киця приступила, скочила на стільчик тай урвала шнурок найбільшого бальоника. І заки могла опам'ятатися, її підірвало вгору. Вона судорожно придержувала лап-

ками шнурок і летіла з бальоником щораз вище і чимраз даліше.

— Ах, ах! — захлистувалася Киця повітрям. — Ти ле-
тиш зависоко, бальоніку! Я впаду,
я згину!

Але бальоник не слухав. Він
летів вище й вище. Саме пролітали
понад високою вежею.

— Вежечко, поратуй мене! —
просила Киця. Але вежа не могла
нічого зробити. Вона тільки блести-
ла своїм вершком і маяла хоругов-
кою, та це не помагало. Бальоник
полетів даліше.

Надлетів вітер і Киця просила:

— Вітре, вітре, поратуй мене,
стримай того бальоніка, бо я вмру!

Але і вітер не поміг. Він справ-
ді почав дути, думаючи, що стримає
бальоніка, але бальоник від подуву
вітру понісся ще лекше і бистріше
вгору.

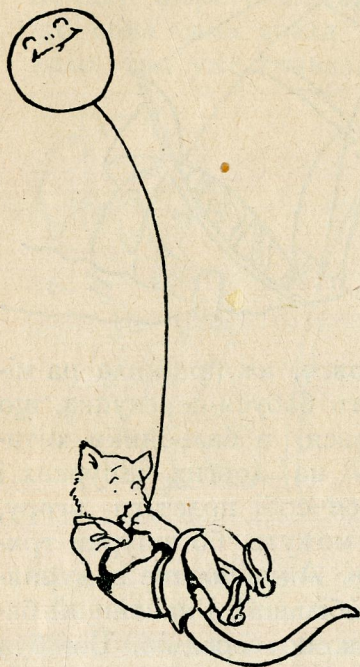
Летять, летять, аж долетіли
до хмарки.

— Хмарко, поратуй мене! — просить Киця. Але хмар-
ка не вміє нічого іншого, лише дощем накрапати. То по-
чала накрапати дощем,
щоби стримати бальо-
ніка; але він розігнав-
ся, пробив хмарку і опи-
нівся вище хмари.

— Пропало! — ска-
зала хмарка — може по-
можу тобі, як будеш
вертатися.

— О, я вже пев-
но не вернуся! — запла-
кала Киця і полетіла
даліше.

А тимчасом шалений бальоник помчав просто до
сонця.

— Лиш не до сонця! — кликала перелякана Киця-Миця, — бо сонце спалить тебе й мене!

Але бальоник не слухав і летів даліше. І раптом, уже недалеко сонця... трас! бальоник тріс, запалився і попелом посипався в долину. То сонце вислало зі свого лука одну гостру стрілу і поцілило нею гордого бальоника.

А Киця полетіла в безвісти, вниз, у пропасть, аж дух її заперло. Та глип! — а то хмарка пливе по просторі.

— А, то ти, Кицю-Мицю! — Пізнала хмарка Кицю й зловила її в свої обійми. Киця положилася на хмарку, як на найм'який пух і смачно заснула по всіх трудах. Та не довго спала, бо хмарка раптом збудила її та й каже:

— Кицю, вставай і шукай собі іншого притулку, бо я чую, що зараз замінюся в дощ!

Перелякана Киця схопилася — а в тій хвилині хмарка замінилася в дощ і впала на землю. І Киця знов почала спадати стрімголов.

Аж глип! — надлетів вітер і пізнав її:

— А, то ти, Кицю, вже вертаєшся?

— Візьми мене, вітрику, на крила — просила Киця — і понеси на землю, бо інакше головку собі розіб'ю.

— Не можу, Кицю, бо переді мною далека дорога. Але ти полетиш зі мною, а колись занесу тебе й на землю.

— Ні, дякую, я вже не хочу літати! — сказала Киця. — Я хочу на землю, додому...

Але вітер ухопив Кицю і поніс на собі. Тоді Киця розлютилася й почала драпати вітра гострими кігтями.

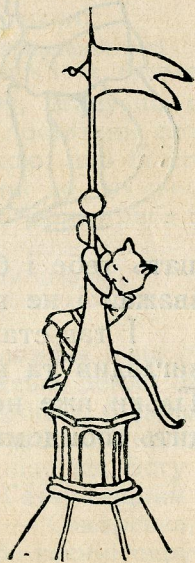
Ай! — закричав вітер і пустив Кицю в долину.

Киця булаби пропала, але саме на її дорозі стояла вежа.

— О, Кицю! Ти вертаєшся! — сказала вежа і приязно замаяла хоруговкою та зловила її на свій вершок.

— „А тепер поволеньки злізь собі на землю“.

Киці не треба було це двічі казати. За хвилину була вже на землі, післала вежі лапкою поцілунок і побігла додому.

Але як станула тепер перед своїм зеркальцем, то мало не зімліла з переляку й жалю. Її прегарна біла шерсть запламилася від вежі, порапалася від вітру й перемокла від дощу. Вона почала пильно митися й вилизуватися, аж доки

не була біла. Але дальше була мокра і шерсть не хотіла сохнути. Здавалося, що вже ніколи не висхне і що раз на завжди пропала її краса.

Але нагло блиснуло сонце зза хмари й шепнуло Киці:

— Успокойся, Кицю-Мицю! Я трохи тому також винно, бо післало стрілу і спалило бальон. Тож мої проміні вису-

шать тебе і будеш красна, як передтим. Тільки на будуче вважай і не вибирайся в дорогу, яка тобі не під силу.

І так сталося. Сонце висушило Кицю, а вітрець ще й вигладив та вичесав її й вона стала ще краща, як колись. Тільки вже не думає про світову подорож, а тихенько сидить собі дома і читає книжечку про „Котика у чобітках“.

Прися Мадер.

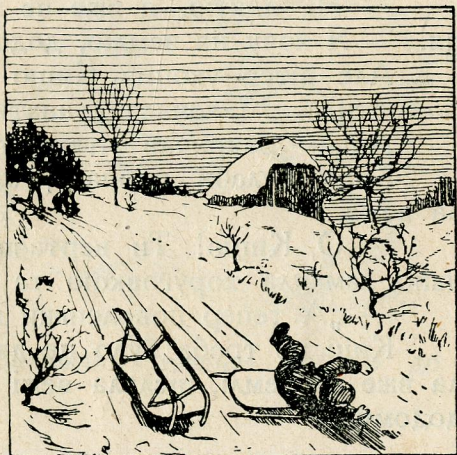
Пригода з саночками.

Кличе Славцьо друга Левця:
„Бери-но санчата,
Будемося, Славцю, серце,
Із гори спускати!“

Гей, як пустяться хлопята
Згори на долину,
Аж гоп, беркиць гринджолята,
Мов хто перекинув.

Підводиться Славцьо жваво,
Десь Левця не видно?
Де подівся? Чи сховався?
Всі шукаймо швидко!

Я. Вільшенко.

Наш Рідний Край

(Продовження)

7. Гетьмани, гетьмани! — як-би то ви встали...

Поділля, Київщина і Гетьманщина обнижуються до півдня і розливаються у Чорноморському низу. Колишня Херсонська, Катеринославська, а частинно й Таврійська губернія — це наші славні степи, оспівані в народніх піснях, у козацьких думах і в численних творах українських поетів; це те боєвище народів за доступ і володіння над Чорним Морем.

Не водою заливсь
Дніпровою наш низ, —

То з народніх із сліз
Береги розійшлись...

Із сліз наших бранців, котрих туди у ясир гнали.

Горячий вітер, хилить-нахиляє
Траву хвилясту зтиха до землі,

І в прозірній, золоченій імлі
Даль степова, мов тоне, пропадає.

Дивишся в тую імлу, в тую даль історичну, згадуєш, що тут діялося колись, беш чолом перед кривавими постатями своїх, невідомих предків і всеж таки потішасься гадкою, що їх кров і слези не даром тут лились. Не страшні нам нині на тих степах ні Турки, ні Татари, дасть Бог що й інших ворогів не треба буде боятись.

Гей, ти степ широколанний,
Мій килиме сріблотканий!

Розпростерся ти широко,
Що не скине й орле око

Твоє займище безкрає!

Значна частина цих степів, від Буга до Коломака і від Могилева до гирла Дунаю — це колишні Запорозькі Землі, займанщина січового братства. Серединою протікає Дніпро, бурливий і грізний на порогах, спокійний і розливистий у дальшій мандрівці до моря. На запорозьких землях були паланки: від Богу — Бого-гардівська; над Дніпром — Інгульська; від Гетьманщини — Протовчанська і Орелська; від Слобожанщини — Самарська, а над Коломаком — Каміуська. Паланки — це ніби воснні округи, ніби запорозьські полки, а столицею їх була Січ, зразу на Хортиці, а там і на інших місцях, куди її переносили Запорозжці протягом 250 існування Запорозжжа, від Байди-Вишневецького та Богдана Ружинського аж до останнього кошового, Петра Кальнишевського, за котрого цариця Катерина задала Січі останній удар 1775 року. На паланках кілька тисяч зимівників.

Здовж Дніпра чимало місць тісно звязаних з минувиною Січового Братства, і так: там де Ворскла до Дніпра паде — Переволочна, богате, торговельне запорозьке місто, збурене на приказ Петра I. у 1709 р. Тут стояло стільки суден, що можна було 30.000 людей перевезти через Дніпро. Нище — Новий і Старий Кодак, твердині, що мали спиняти народ у мандрівці на Січ. Недалеко пізніші Січі: Базавлуцька, Томашівська, Микитинська і Чортомлицька. Між Чортомликом і Хортицею — Великий Луг. Ще далше, місце де стояла колись шеста Січ — Каменська, а біля Дніпрового Лиману — Алешки. Там була

сема Січ під владою Турків. З Алешок вернули Запорожці знов до Каменської, а звідси до Підпільної. Це була остання так звана Нова Січ, з валами, частоколами, окопами, і вовчими ямами для оборони від ворогів. Її то і збурили Москалі 1775 р. підступом, завдяки зраді Гната Галагана, колишнього Запорожця.

Наступала чорна хмара, наступала ще й сива,

Була Польща, була Польща тай стала Росія.

Катерино, вража дочко, що ти учинила —

Степ широкий, край веселий ти занастала, — співав тоді народ.

Нині з Січі лиш марні сліди полишилися. Чужі кольтоністи заорюють її до краю.

Нема Січі! Очерети

У Дніпра питають:

»Де то наші діти ділись,

Де вони куляють«?

Та не можна сказати, щоб запоріжські землі здичавили й заглухли. Навпаки, вони залюднюються, загосподаровуються, покриваються селами, містами й фабриками.

Проти Алешок, на другім березі Дніпра, виросла пристань Херсон; при гирлі Богу — Миколаїв; над морем велика й гарна Одеса; над Інгульцем багатий у залізо Кривий Ріг; над Дніпром — перед порогами — фабричний Катеринослав (нині Дніпропетрівське); на місцях Січій — Олександрівськ і Нікопіль.

Крим, де колись над нашими невольниками знущалися Татари, чимраз більше покривається українськими оселями, а Підкавказзя кольтонізують Чорноморці. Катеринодар (нині Краснодар) їх нова, гарна столиця.

Ой, ти краю, наш раю! Ти сяєш мов небо степами,

Повбиравши степи та поля мов стрічками річками,

Ой, ти Дніпре-Славуте, найдавніший шляху козацький,

Ізжили ми на тобі свій вік молоденький — юнацький!

Наші предки в твоїх водах чистих, святих охрестились,

А діди в твоїх покайних печерах молились,

А батьки на тобі за козацькі вольности бились!

Ой, ти Росе,¹ порадице наша, ти втіхо Росаво,

Наша честь незабута, велика козацька славо!

Ти Суло² наша, Сулице, полем далеко гуляєш,

Із Ромна та в Черкаси з тугенького лука стріляєш.

Ненавидників наших лихих хоч не беш, та лякаєш!

І ти Ворскло,³ бабусенько любя, старенька, тихенька,

Як щаслива дитина синенька, як край веселенька!

І ти Доне, наш брате, товаришу рідний в недолі,

Пристановище певне старої козацької волі!

Воздыхання та сльози гіркі ми до вас посилаєм,

Як батьків, матірок, як сестриць-жалібниць вас витаєм,

Ми що дня, що години й хвилини про вас памятаєм. (Куліш.)

¹. Рось, правобічна притока Дніпра, над нею Кумейки і Корсунь.

². Сула, лівобічна притока Дніпра, над нею Лубни.

³. Ворскла, лівобічна притока Дніпра, над нею лежить Полтава.

Вже вийшли на днях і знаходяться в продажі дві гарні книжечки, а саме:

„ЕМІГРАНТ“ — цікаве оповідання Б. З. — ціна: 20 сот.

„НЕЧИСТІ СКАРБИ“ — Миколи Погідного — ціна: 50 сот.

Обі книжечки з пересилкою коштують 90 сот. (Гроші можна посилати в листах поштовими значками).

Серед цвітучого чаю.

(Оповідання малого мандрівника)

(Продовження).

Ми пішли далі і дійшли до кусня поля, де робітники викорчували старі, зісохлі кущі.

— Ці кущі вже своє відслужили — сказав поважно сер Гарольд, гейби говорив про старих, заслужених вояків. — Вони вже здеревіли другий раз і їх корчують, бо вже не пустилиби свіжих паростів. Вони прожили по двадцять літ. На їх місце прийдуть молоді кущі зі шкілки.

— В таким разі один кущ чаю дає від четвертого року життя по три кильограми листя в рік. А за сімнацять літ дає 51 кильограмів чаю! — сказав я.

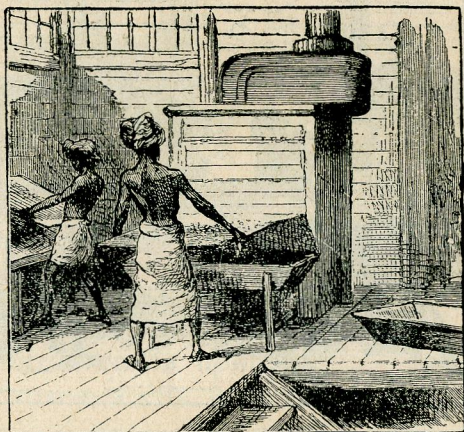
— Ол райт! — відповів сер Гарольд. — Це правда! Ви є добрий математик. І робота коло такого куща, хоч нелегка й коштовна, але добре оплачується.

Так оглядали ми плянтації чаю, аж раптом почувся знад ріки голос гонга, подібний до нашого дзвону.

— Кличуть на обід і відпочинок! — сказав Англієць. — Підемо й ми додому, а по обіді оглянемо сушарню й пражарню.

Ми спішили додому. Поруч з нами йшли „гусаком“ робітники з рискалями, а жінки несли на головах і в руках тростинові коші, повні чаєвого листя. Йдучи, співали якісь сумовиті й одноманітні пісні і я нагадав собі, що багато краще співають наші українські дівчата, вертаючи з серпами з поля.

По обіді рушили ми над ріку й зайшли до великого дому. Там урядник кінчив важити листя й записував точно, скільки котрий робітник нарвав, бо платять залежно від зірваної кількості фунтів.

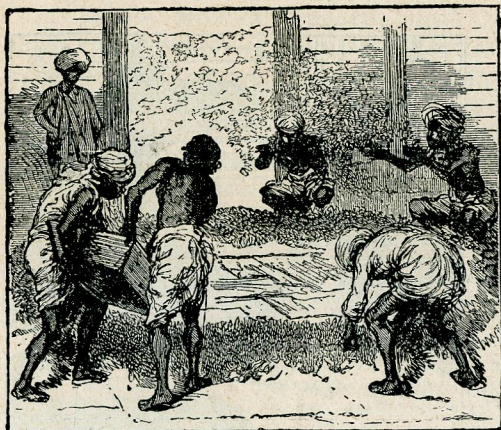

Сушення чаєвого листя в печах.

Коли зважили все листя, робітники позносили його до великого будинку — галі, з богатньою вікнами, де був сильний продув. Тут порозстелювали листя на лавках і бамбусових матах.

— Тут буде листя мякнуту, вянути і сохнути через одну добу! — сказав сер Гарольд. — А відтак занесуть його до качальні. Ось, прошу за мною.

Ми ввійшли до другої шопи, де було повно широких столів. Робітники брали по жмутку просохлого листя й качали по столі. При тім стискали їх у кулисті купки та витискали по трохи соку.

Зсипування готового вже чаю.

в якусь пашу. Листки падали між вальці, що обертаються силою пари, а з вальців сипався вже скручений чай, що й не пізнаби, чи це листок, чи якийсь патичок, чи стебельце. Ті скручені листки згортали на великі купи.

— В тих купах чай буде ферментувати — сказав сер Гарольд. — Ціла штука в тому, щоби ферментація не була ні заслаба, ні засильна. Заслаба ферментація не викликає запаху, а за сильна вбиває запах. Треба регулювати ферментацію так, щоби чай мав якраз добрий запах (аромат). Прощу тепер подивитися на пражарню.

Ми ввійши до іншої будівлі, де нараз зробилося нам горячо. І не диво. Вздовж двох стін стояли великі печі, а властиво огнища, де горіло деревне вугля. Над мірним огнем у горі висіли бамбусові мати, а на матах насипані верствами листки, що вже були скручені і сферментовані.

— Це приготавляють чай до ферментації. Однак ліпші сорти чаю скручуємо машиною, ось там, у другім кінці шопи.

Ми глянули туди, а там ціла фабрика. Одні робітники потрясали й підкидали просохлий чай у повітря та скидали на купи. Другі брали листя з тих куп (з яких ішов сильний запах чаю) і кидали з гори ніби

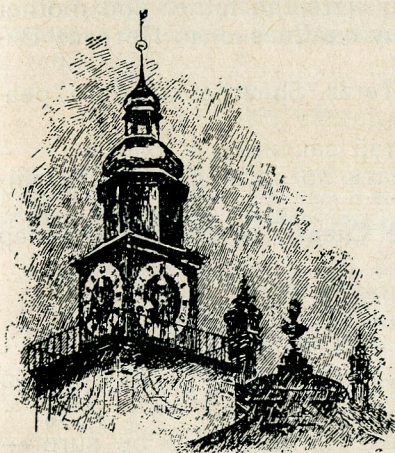
Робітники раз у раз мішали те листя, щоби воно пражилось рівномірно та щоби не присмалилося. З мат згортали в коші горяче, чорне, скручене листя.

— Оце є готовий чай до запарювання! — сказав Англієць. Звідси виходить він чорний. Але гляньте, містер Марко, з цеї одної печі, що на краю, виходить зелений чай! А знаєте, як це діється?

Я глянув на крайну піч. Справді! З мат тої печі згортали чай зеленої краски! Я подумав хвилину й відповів:

(Дальше буде)

Що каже годинник?

З вежі годинник бє: бам-бим!

Ідуть за днями дні, як дим...

Минають так роки цілі,

І не вертаються, о, ні!

Це знай, дитино, і міркуй,

В життю ні днини не змарнуй!

Хто пусто-дурно згаїть час,

Той буде каятись не раз,

Його і голод припече

І холод з сил його зітне.

Це знай, дитино, і міркуй,

Молися, вчися і працюй!

З вежі годинник бє: бім-бам!

Життя минає скоро нам...

Дитина — молодець — старець...

Ще нині жив — а там кінець...

Це знай, дитино, і міркуй,

В життю ні днини не змарнуй.

М. Сурова.

ХРИСТОС ВОСКРЕС! — але ні БАТЬКО, ні МАТИ дитини не воскреснуть! Тому — що не знає ніхто години, коли скінчиться його мандрівка по Божому світі — дбайливі РОДИЧІ повинні забезпечити своє життя для добра власної дитини в Товаристві: „КАРПАТІЯ“ — Львів, Ринок, ч. 38.

Всі вчимося англійської мови.

7. Вже можемо відповідати на англійські питання!

Як тільки діти поприходили, вуйко Славко звернувся до Івася Савича з питанням:

— Who is Taras Shevchenko?

— Taras Shevchenko is the greatest Ukrainian poet! — відповів Івась.

— What has he written? — питався дальше вуйко Славко Нусі.

— He has written the very beautiful poems! — відповіла швидко та сміливо Нуся.

— In which village was he born? — спитався вуйко Славко Олі.

— He was born in the village of Morentsi! — відповіла Оля.

— And you, Peter, say me, who were the father and mother of Taras Shevchenko? — звернувся вуйко Славко до Петруся Ви-соцького.

— The father and mother of Taras Shevchenko were peasants! — відповів Петрусь.

Тут Івась Савич не видержав тай закликав у голос:

— То ми вже можемо відповідати по англійськи на англійські питання!?

— Як бачиш! — відповів вуйко Славко та спитав: — Тепер хіба перейдемо вже до казки?

— Так, так, до казки! — закликали діти.

І вуйко Славко писав дальше на таблиці казку:

„If our papa and mamma were rich, we should not be obliged to do any thing — continued Annie. — To be sure — said Peter. While the brother and sister were talking thus between themselves, in the shoe-makers shop was a rich gentleman. He entered the rum, where the children sat.

Відтак вуйко Славко написав переклад:

If our papa and mamma	— Колиб наші татко й мамця
were rich	— були багаті,
we schuld not be obliget	— ми не булиб обовязані
to do any thing	— робити (якусь річ) щонебудь
continued Annie.	— продовжала Гануся.
— To be sure — said Peter	— (Щоби бути певним) А вжеж ска-
While the brother and sister	— Коли брат і сестра [зав Петрусь
were talking thus	— (були розмовляючі) розмовляли так
between themselves,	— між собою,
in the shoe-makers shop,	— в шевцевому склепі

was a rich gentleman. — був багатий пан.
 He entered the room. — Він увійшов (у) кімнату
 where the children sat. — де діти сиділи.

— То Англіїці кажуть: увійти кімнату — сказав зі сміхом
 Зенько Семків.

— Егеж! — відповів вуйко Славко — enter the room значить:
 увійти в кімнату.

Тут обізвалася Нуся:

— То enter значить: увійти, а entered: увійшов; — отже
 виходить, що минулий час в англійській мові твориться окінчен-
 ням — ed.

— Так, та тільки правильні дієслова творять так минулий
 час, а неправильні ріжно.

О, то вже гірше! — закликав Івась Савич, а всі засміялися,
 навіть вуйко Славко усміхнувся.

— Дарма! — сказав вуйко Славко — та поволі вивчимо й не-
 правильні дієслова. А тепер завдам вам третю вправу й написав
 на таблиці:

Third exercise. Третя вправа.

1. Поет написав гарні поезії. 2. Сестра вчиться поезій. 3. Де
 він родився? 4. Мої батько й мати були селяни. 5. Брат не мав що
 робити. 6. Сестра і брат проходжувалися.

* * *

Поправки друкарських похибок.

В 7 числі »Світа Дитини« складач помішав речення на 179
 сторінці в перекладі. Ви певно це завважали.

Повинно бути:

— Because, answered he — Бо, відповіла вона
 I think it is very hard, — я думаю се дуже прикро

В ч. 8. на стороні 209, над словом beautiful має бути знак
 IV, не VI, бо як знаєте, такого знаку вуйко Славко навіть не
 вживає на звук »й« beautiful (бютіфуль). Поправте собі ці пихибки.

Антін Лотоцький.

Вже шумить зелений ліс...

Вже шумить зелений ліс,
 Що нам радість всім приніс:
 Прапор він підняв Весни,
 Розбудив чарівні сни.

Вже шумить співучий ліс,
 Соловій, зазуля, кіс —
 Рій крилатих співаків
 Розливає в нім чар-спів.

Перший пахощі ліс шле
 Рідним селам і містам,
 В ліс старе пре і мале,
 Бо фіялки сині там.

Степан Король

Що сниться дитині.

В небі сяють зорі ясні,
Місяць гланув до вікон,
В люлі спить мале прекрасне,
Спить — і бачить дивний сон.

Бачить янголят небесних,
Як завели хорівід,
Чує співи їх чудесні,
Що ідуть під небозвід:

— Спи, дитино, спи пташатко,
Ти невинне, ти ніжне —
Ми піснями, небожатко,
Заколишемо тебе.

— Спи дитятко! Завтра вранці,
Як засяє день новий,
Прийдуть соняшні післанці,
Здують сон з твоїх очий.

— Спи дитино, спи щасливо,
Ми вже мусим поспішати;
Нам ще треба — живо-живо —
Другі діти присиплять...

В небі сяють зорі ясні,
Місяць гланув до вікон,
В люлі спить дитятко красне,
Усміхається крізь сон...

А. Ф. Панів.

Зі щоденника Славка Вірного.

7. Писанка „Рідній Школі“.

А таки раз я перехитрив Галя! Коли вже зачалися Великодні ферії, ми, себго Галя, Богданко і я, відбули спільну нараду й рішили, що треба дати писанку „Рідній Школі“. Галя сказала:

— Прецінь тому два роки було в „Світику“ докладно сказано, як писати писанки. Ми випишемо гарні писанки та й пішлемо їх „Рідній Школі“.

Ми з Богданком сказали, що так буде добре й по-рішили, що кожде буде писати на власний кошт.

Галя напрацювалася найбільше. Досить набігалася, заки десь дістала таке писальце, а потім купила за свої ошаджені гроші трохи воску і всяких красок, нарешті випросила в мами четверо яечок і сіла до роботи. А все заглядала в річник „Світика“ з 1931 року, бо там у Великоднім числі власне є опис, як робити писанки.

Досить напрацювалася, заки виписала ті писанки. Правда, вийшли вони досить гарні і на кождй, крім гарного взору, був ще дрібний напис: „Рідній Школі“ — від Галі Вірної.

Колиж нас допитувалася, чому ми не пишемо писанок, то я тільки всміхався й нічого не відповідав. А Галя не знала, що ми з Богданком мали ще одну тайну нараду й рішили — писанок не писати, тільки, як прийде час, жертвувати на „Рідну Школу“ по одному золотому. Це ми заощадили собі так, що два рази дістали від мами на кіно, але до кіна не пішли, а сховали на „Рідну Школу“.

В Великодну суботу каже Галя:

— Завтра вже Великдень і треба показати ті писанки, що маємо дати „Рідній Школі“. Деж ваші писанки?

— Завтра побачиш! — сказав я Галі.

— І на самий Великдень, коли приїхали вже й Богданкові родичі, бо вони святкували в нас, по обіді каже Галя:

— Татусю, тепер ми покажемо вам, які писанки дамо „Рідній Школі“. Ось мої чотири!

І виймила з пуделочка чотири свої писанки й поклала на стіл.

— Добре! — сказала мати. — А тепер ви, Славку й Богдане, покажіть свої.

Ми з Богданком виймили по золотому й поклали коло писанок.

— Оце наші писанки! — сказав я.

— Це добре! — сказав батько — бо властиво „Рідна Школа“ не потребує правдивих писанок, а потребує грошевих жертв і ті жертви, що люди складають у Свято Великодня на „Рідну Школу“, це і є та „Писанка Рідній Школі“!

Галя дуже збентежилася і вже мало не заплакала, аж мені стало її жаль. Але батько виратував її з прикрого положення, кажучи:

— Однак і твою правдиву писанку, Галю, „Рідна Школа“ прийме з подякою. Бо ось я візьму собі твої писанки і покладу на своє бюро, а за те дам тобі два золоті і ти пішлеш їх на „Рідну Школу“, бо твоя добра воля і твій труд варті того!

Галя повеселіла і щиро пригорнулася до батька, а на мене подивилася з докором. Правду кажучи, то я не думав так зле, коли хотів перехитрити Галю. Але якось так вийшло, що мені було прикро і я перепросив Галю. Вона радо простила мені ту хитрість і цілі свята вже зійшли нам весело. Я теж пересвідчився, що коли хочемо когось перехитрити навіть трохи, для жарту, то треба вперед подумати, чи той жарт проти нашої волі не заподіє комусь прикrostи. Бо від того буде і нам прикро.

Славко Вірний.

Весна.

Іду до вас, кохані діти,
Бо довго вам прийшлося сидіти
В хатах тісних і неогрітих.

Підemoж, діти, попід гаєм.
Там вітер грає, гай зітхає,
Зеленим шумом промовляє.

Здалека видно сині гори,
А зблизька рільника, як оре,
Як острим плугом землю поре.

Чепіги у долоні вхопив,
Горячим потом землю кропе, —
Така вже твоя доля, хлопе!

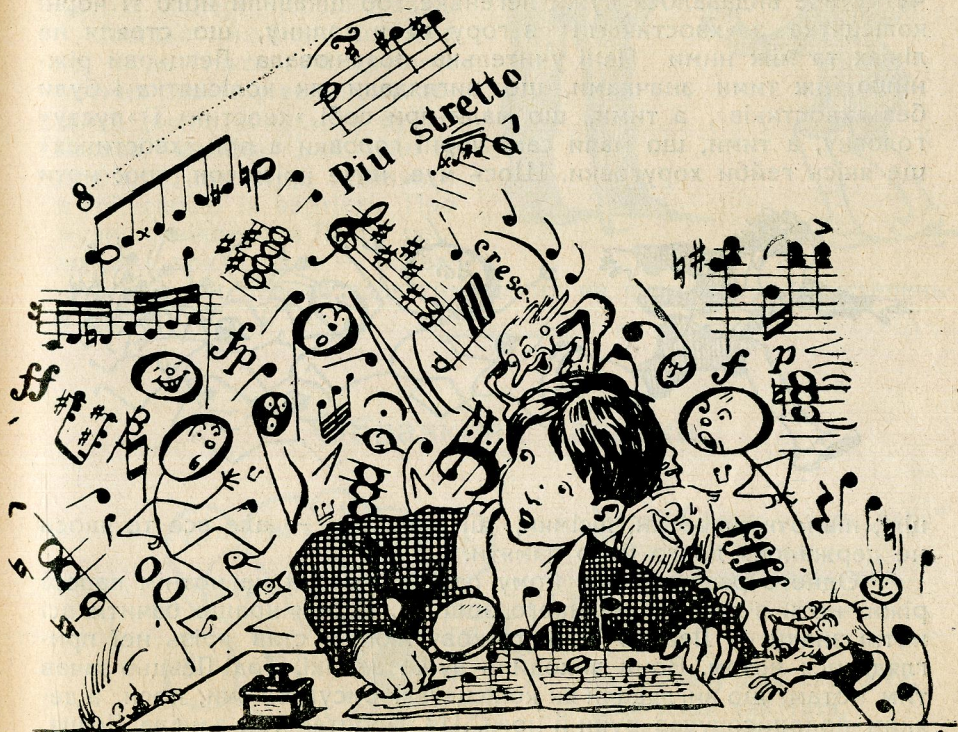
Не легка праця, а потрібна,
Щоби земля родила рідна,
Земля свята, багатахлібна.

Тяжка робота! Бог допоможе...
І ви колись так само може
Робитимете діло Боже.

Богдан Лепкий.

Як Левцьо Незнайко писав ноти.

Ви вже всі добре знаєте Левця Незайка! Він позатим, що небагато знає, любить дуже музику. Спершу грав Левцьо на гребени, відтак на дримбі, а вкінці, коли одного разу на фестині виграв устну гармонію, став дійсним музиком. Цей інструмент так припав Левцьови до вподоби, що він цілими днями про ніщо іаше не думав, лиш про музику. Сяде, бувало, по обіді писати задачу, але праця якось його не береться. Тоді витягне

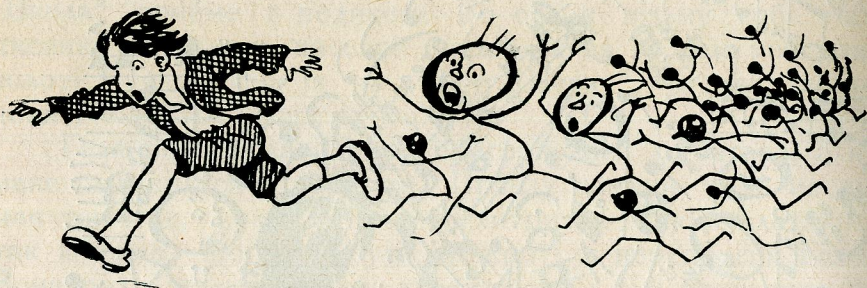
з кишені свій улюблений інструмент — потягне кілька разів попри уста — і вже з м'ялодійними звуками приходить охота до «тяжкої» праці — писання задачі. Коли отже мамуся побачила, що її Левцьо має такий великий «хист» до музики — записала його до Музичного Інституту на фортеп'ян.

Левцьови цей новий інструмент теж незвичайно подобався. Не тішило його лиш це, що фортеп'яну не міг носити в кишені тай що не можна було на нім грати устами, але пальчиками. Він ударяв одним пальчиком по клявішах і вкоротці потрапив навіть вибубнити зі слуху м'ялодію пісеньки: «Ой, не ходи Грицю». Левцьо радів, що вже вмів «грати» на фортеп'яні; коли однак довідався від пані, яка вчила його грати, що треба буде пізнати всякі музичні значки після яких можна відтак грати.

ріжні мельодії — він трохи зніяковів але зацікавився цими значками.

Левцьо уявляв собі, що коли пізнає всі ті музичні знаки (що їх пані назвала чомусь то нотами, а нотами Левцьо вважав степені, які пан учитель у школі записував до катальогу; а всі Левцьові ноти не все були там у порядку) — то заграє тоді кожду пісню, а навіть усе те, що виграє так принадно кождої неділі військова орхестра, коли веде жовнірів до церкви.

Розпочалося отже пізнання нотних значків. Левцьови з початку все видавалося дуже легеньке, бо цікавили його ті чорні колісцятка з «хвостиками» в гору та в долину, що стояли на лініях та між ними. Пані учителька пояснювала Левцьови ріжницю між тими значками, що виглядали як колісцятка і були без «хвостиків», а тими, що мали при собі «хвостик» і «пусту» головку, а тими, що мали самі чорні головки а при «хвостиках» ще якісь гейби хоруговки. Щось чув, наче крізь сон, про: ноти

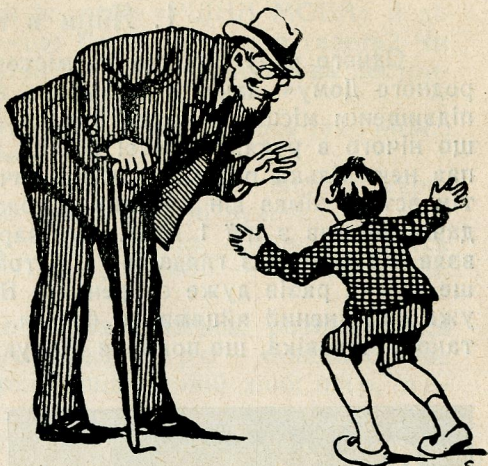
цілі, півноти, чвертки, вісімки, шіснайцятки — але все те якось не держалося довго його памяти.

Одного разу завдала йому пані відписати на нотнім папері ріжні ноти з якогось великого зошита. Щоби краще бачити всі нотні знаки — Левцьо взяв таткову люпу і став крізь неї приглядатися нотам. Вони виходили дуже великі. Тоді Левцьо зачав тим нотам, що виглядали як колісцятка, рисувати очі, носи, а деяким подорисовував руки й ноги. Ця «робота» так заняла Левця, що він не стямився коли в кімнаті вже запанував сумерк. Нараз усі ті значки, яким Левцьо понамальовував очі, руки й ноги — стали несподівано рухатися, чимраз більшали тай повискакували із зошита. Вони обступили Левця кругом і давай сміятися з нього, а далі стали цілі кольони «чверток» та «вісімок» атакувати переляканого музику. Левцьо дав драла з кімнати, а всі «нотні значки» пустилися на вздогін за ним.

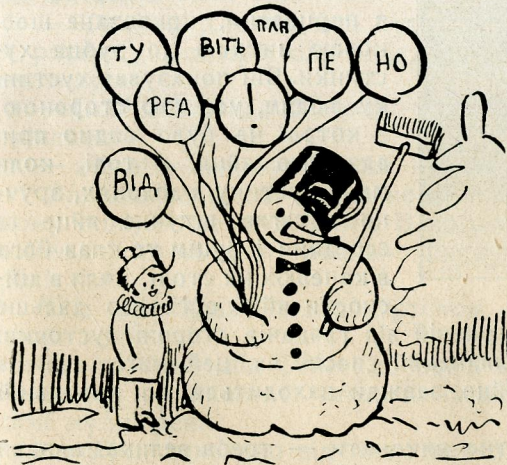
Нараз зловили Левця чийсь дужі долоні. Це був вуйко Влодко, що саме йшов до Левцьового татка у відвідини. Коли довідався від Левця про причину його переляку й утечі — став весело сміятися й пояснив заляканому хлопчині, що він певно не писав нот, так як йому пані учителька поручила й тому нотні значки «обидилися» тим, що він їх так «смарує» і робить з них «жидиків». Левцьо признався до вини і довго не хотів увійти до

свої кімнатки, бо боявся, що там знова всі нотні значки за-
 чаїлися на нього. Аж доперва
 вуйко Влодко увійшов пер-
 ший до середини і сказав
 Левцьови, що всі значки вже
 більше не покажуться, але
 під умовою: що Левцьо не
 буде з них робити «паяців»
 лиш буде їх докладно на
 нотнім папері переписувати.

Левцьо приобіцяв, що вже
 не буде ніколи смарувати
 нотних знаків у великому зо-
 шиті (який чомусь то вуйко
 назвав «школою»), а буде їх
 докладно писати й пізнавати
 в той спосіб їх вартість. Про
 музичні відомости Левця рос-
 кажемо докладніше — по ва-
 каціях, коли Левцьо здаватиме іспит на перший нищий степень
 в Інституті.

Образкова загадка.

Малий Славко зліпив „бабу“
 Зі снігу в параді
 І дав в руку бальоники,
 На кождім по складі

Із приказу для вас, діти,
 Для мами тай тата,
 Треба його і сповнити —
 Не лиш відгадати.

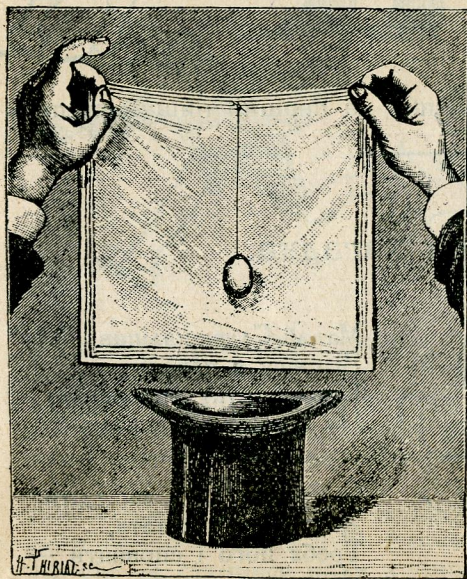
А як його відгадаеш
 Глядай зараз чека —
 Тай до „Світика“ до Львова
 Пішли „розвязку“ з далека...

Я. В.

Магічні штуки.

1. Яйця в капелюсі.

Одного разу приїхав до містечка якийсь панок і в салі »На-родного Дому« зачав показувати всякі дива. Він станув собі на підвищенім місці, закотив рукави свого сурдута, і показав людям, що нічого в руках не має! Відтак виймив з кишені хустину, стріпав нею кілька разів, щоби всі бачили, що в ній нічого нема. По тім вступі зім'яв він хустину в долонях і на велике диво всіх глядачів виймив з неї 1 яйце, яке зараз поклав у капелюх, що його взяв від одного з глядачів. І в той спосіб повторив цю »штуку« ще кілька разів дуже скоренько. Всі глядачі думали, що капелюх уже наповнений яйцями по береги. Тимчасом магік (так називають такого чоловіка, що показує »штуки«) сховав хустину до кишені,

взяв у руку капелюх і заложив його собі на голову. Всі люди аж ахнули з жаху... бо думали, що всі яйця, які там складав був магік, побються до крихти. Магік зняв відтак капелюх з голови і показав його людям. Яєць в ньому не було. Деж вони поділися? Нігде не поділися, бо їх у капелюсі зовсім не було! Магік мав лише одно яйце з дерева або з порцеляни, прив'язане шовковою ниткою до рубця хустинки. Він показував хустинку людям, усе тою стороною, з котрої не було видно прив'язаного яйця, а тоді, коли мняв хустину в долонях, зручно витягав штучне яйце із середини і буцім то клав його в капелюх на столі, коли в дійсності яйце оставало даліше

прив'язане на нитці, на відверненій від глядачів стороні хусточки.

На рисунку маєте унагляднений спосіб: як цей магік держав хустину перед глядачами. Яйце завжди знаходиться по противній стороні від глядачів.

Щоби цю »штуку« удатно виконати — треба великої вправи й зручності. Ану спробуйте — чи потрафите »втяти« таку штуку!

ДІТИ!

Ану покажіть штуку, що
на Великдень буде на
Ваших столиках

коробка цукорків **ФОРТУНИ НОВОЇ.**

А хто це такий »дід Огій«?

Прийшов у нашу хату новий журнал: »РІДНА МОВА« й діти зараз допитуються мамочки — що це за така нова газета? Чи це може яка нова газетка для дітей? — питає Данчикова сестричка Оксанка.

— Ні, це газетка про нашу українську мову, щось таке ніби... граматика для всіх — пояснює мама.

— Брр! — затрявся Данчик — це граматика, вправді української мови, а я її в школі маю вже »по самі вуха«...

— Поглянь блище синочку, — це не така погана річ, отся граматика! Тут є »граматика Лесі«, бачиш! — це для дітей. Ось прочитаймо:

— Наша мова живе, росте й розвивається, розвиваються теж і поодинокі слова. Зі старого слова: пир о — повстало нове слово: пиріг, що означало перше: пшеничний хліб; пир, пирувати — означало: їсти пироги...

Діти слухали уважно й заглядали до журнальчика, чи ще нема для них щось цікавого.

— Мамочко, каже Данчик — а можеб ми так кожде слово виводили з його роду! Це смішне; це ніби така родина, як ми з тобою, матусю.

— Ну, так! — щось таке саме...

— Мамочко, а ви знаєте отсього пана діда, що то підписується »дід Огій«.

— Який ти, Данчику, смішний, як дід, то не пан, — докинула Оксанка.

— Сідайте, діточки, ось тут біля мене, — сказала мати, — а я розкажу вам про діда Огія, про його дочку Лесю і про... граматику!

— Оох! застогнав Данчик, — це буде нудне. Мати злегенька засміялася:

— Ні, діти, це буде дуже цікаве, послухайте: У великому місті Варшаві, звідкіля видко комини фабрик і хмари диму, у великому домі, живе »дід Огій«. В його хаті дуже багато книжок, а всі вони стоять собі тихенько рядочком попід стіни й ні »чирк«!

А в шуфлядах багато карточок, а на тих карточках усякі записки цінні.

От, прийде »дід Огій« до своєї кімнати, засяде до бюро, обложиться книжками й читає та пише багато. Він багато пише, а самі мудрі речи.

Нечайно тихенько відчиняються двері й вбігає Леся, дідова дочка. Тихесенько заходить татови поза плечі й хап! — затулює йому ручками очі. Хто це? — питає відтак.

Татко не може згадати, а Леся обгортає рученятами батечка за шию й пестить його.

І в комнаті тепер радість, бо »дід Огій« втішається, що в нього така гарна дочка.

— Таточку, розкажи мені дещо про граматику — прохає Леся.

І «дід Огій» розкажує, про життя наших слів, розкажує про це: як де які люди говорять, а Леся сідає на шкуру білого медведя, біля ніг батечка, тай ціла переминюється в слух... А потім випишує незнані слова й питається батечка, що вони значать.

А «дід Огій» — це вчений професор — вміє все пояснити як на долоні і Лесі легенько все зрозуміти.

— Ах, Боже! — зітхнув Данчик, — коби то наші професори вміли так гарно розказувати, тоді граматика булаб втіхою не мукою.

— На все є рада, — мої діточки, — читайте «граматику Лесі» в журналі «Рідна Мова», а навчитеся з неї дуже багато цікавих річей про нашу рідну мову.

Яр. Мандюкова.

Його не залякаєш...

„Та шануйся-ж, Степанку“,
Каже мама до сина:
„Від саміського ранку
„Не спічнеш й на хвилину!

„Он, стілець перекинув,
„Розбив глечик з водою,
„І ножа десь закинув...
„Лихо — лихо з тобою!

„Хиба так буде, сину?
„Дам тебе Неберисі! —
„А собі за дитину
„Візьму їхню Орисю!

„Бо Орися, — здається, —
„І слухняна й тихенька“...
Та Степанко сміється
В кулачок свій маленький:

„Захотіли злякати...
„Не боюся я й трішки, —
„Бо за мене вам дати
„Не схотять навіть кішки!“

Ірина Наріжна.

Ще два цікаві числа.

Ви певно здивувалися тим великим числом, що було подане в 7 числі „Світика“, за лютий 1933, яке так легко множиться через сім? Ось тут маєте ще два такі дивні числа: одно з них множиться через 8, а друге через 2, так, що послідна цифра перескакує на перше місце. Як такі числа винаходити — годі вам пояснити, бо це дуже трудна річ. Ось ті числа:

$$\begin{array}{r} 1139240506329 \times 8 \\ \hline 9113924050632 \\ 105263157894736842 \times 2 \\ \hline 210526315789473684 \end{array}$$

(Подав: Яр).

Боротьба на життя і смерть.

У тінистий джунглі*), над широкою рікою, лежала великанська тигриця, а коло неї бавилося двоє маленьких тигренят. Вона наслухувала чуйно, чи не вчує якого підозрілого шелесту, що означавби небезпеку для її маленьких діточок. По хвилі вона вчула голосний мекіт антильопи і плюск води. Мигом скочила в сторону ріки й побачила малу антильопу, що кульгаючи на трьох ногах утікала берегом ріки. Тигриця скочила у воду, щоби зловити антильопу, та нараз щось ухопило її кріпко за голову. Був це величезний крокодил, що, утаєний під водою — ждав на жертву, якою мігби заспокоїти вічний голод свого бездонного шлуночка. Він то відкусив антильопі кусень передньої ноги а тепер ухопив тигрицю і тягнув її під воду. Тигриця ударила одною лабою крокодила по голові і своїми кігтями так її «погладила», що крокодил мусів звільнити голову тигриці зі своєї страшної пащі тай пірнув з болю під воду. Така то відбувається в звіринному царстві боротьба на кожному кроці — боротьба за здобуття поживи, якої жертвою падає завжди слабший та необережний противник.

Весняна пісенька.

(Співати на арію пісні: „Хто сумує — хай сумує!“)

Йде весна... синіє небо,
Сонце гріє все тепліш, —
Діточкам лиш того й треба,
Щоб їм було веселіш.

Ще біліє сніг по полі
Та зима не має сил,
Щоб замкнуть дітей в неволі
Там де чад і бруд і пил.

Ех, весело сміх лунає,
Вже зима не має сил —
Бо над полем вже гуляє
Теплий вітрик-легкокрил.

Ще день, ще два, ще днів кілька
Щезне холод, зникне сніг —
З пестрим крилятком мотілька
До нас прийде сто утіх.

А й тепер — лиш сонце блисне,
Бігом діти в ліс — поля,
В хаті хай ніхто не кисне,
Бігом, діти! Тра-ля-ля...

А. Вак.

*) Джунглі — це великі простори землі в Індіях, порослі високими травами та корчами різних дерев, де проживають дикі звірі та безліч птиць і гадюк.

Про що шепотів мячик.

Данко, ученик третьої гімназіяльної, був, хлопець — як то кажуть — до всього. В школі вчиться добре, уважає та сповняє свої обов'язки, а в вільних від науки хвилях грає в копаного мяча. Він грає знаменито, після всіх правил, а надмухати мяча — то ніхто так не потрафить, як Данко.

Данко був завзятий до всякого доброго діла. Тож не диво, що коли добре надув мяча — то сипав противникови «голі» наче з мішка. І як був перший у спорті ногами — так теж був перший в спорті головою — а саме в науці, бо наука — це також спорт, яким здобуваємо, пильністю й читанням, для себе знання.

Розумів це наш Данко дуже добре й нехотів себе соромити невмілістю ні в спорті, ні в науці. Тут і там він вибивався завжди на перше місце.

Не доказував того Данків товариш — Івась, хоча, сказати правду, то в спорті дорівнював Данкови — однак у надмухуванні мяча і наукою в школі не дорівнював Данкови, хоч і міг.

— Щось нема «духу» — говорив Івась, коли надував мяча, а на питання пана учителя: чому не вміє лекції, то часто не вмів дати відповіді. Ось і тепер має Івась мяча з діркою. Перед наукою бавилися з Данком так, що по черзі надували мяч і випускали з нього воздух, стискаючи руками гумову шийку. Розуміється, що воздух при виході з дірки шипів: ш-ш-ш. Струя воздуха — коли мяча надував Данко — була сильна, а коли Івась надував — була слабша. Данко задув попри Івасеве вухо і сказав:

— Слухай, як твій любий мяч тобі говорить: У-чи-сь!

— А правда, правда! — скрикнув радісно Івась. — Чую виразно: у-чись! у-чись!

Івась послушав мячевої ради і вчився вже як слід. Від тоді мяч уже постійно шепотів Івасеві: — Тішусь! Тішусь!

Степан Король.

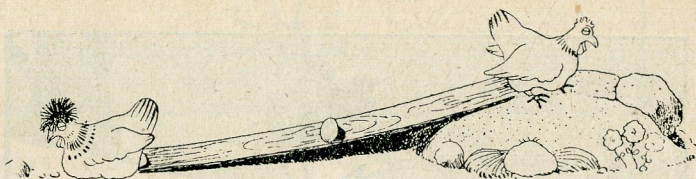
Кіт у гостях.

Оля котика Мурлику
В гості запросила,
Молочка йому в мисчинку
Свіжого налила.

А собі чайку зробила,
Позволила мати...
Як Мурлика зість вечерю
То пічне співати.

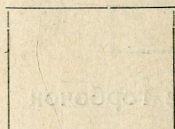
Н. Львов.

Задача для читачів «Світика».

Опишіть прозою, або віршом, зміст усіх 4 образків і підберіть відповідний заголовок до цієї історії. Найкраща праця буде надрукована на сторінках газетки. Хто вміє рисувати, може перисувати теж всі ті образки над текстом.

Які марки збирати?

Палестина, Азія.

В заграничних краях уся шкільна молодь збирає уживані поштові значки. Особливо значки з далеких країв є дуже улюблені. Збирати треба всі марки, які лише підпадуть під руку. Як буде більше таких самих, тоді непотрібні нам, запакуємо і пришлемо «Рідній Школі» до продажу; декотрі знов заніємо на інші. Як обходитися з марками — напишу слідуючим разом.

Вуйко Юрко.

Поки мороз тиснув остренько
І лютилась зима,
Стояв пан кріпко і тугенько
Тай пані снігова...

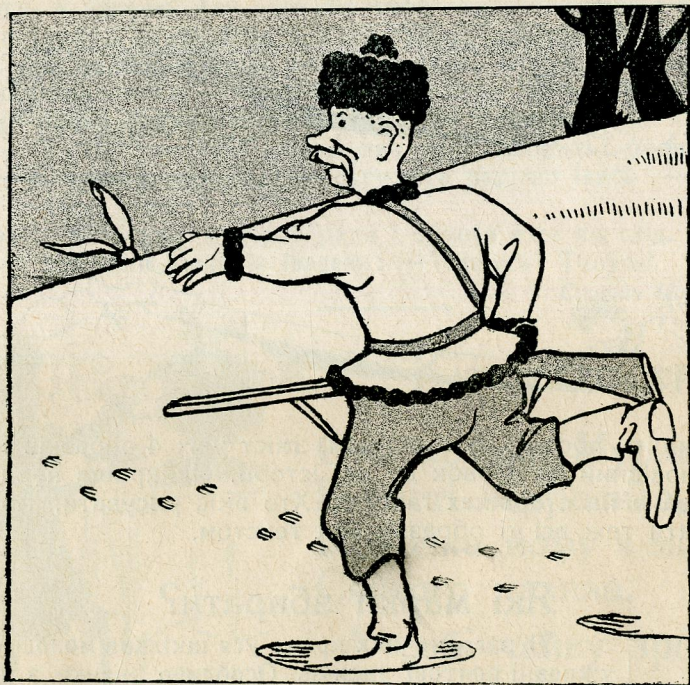
Страшна загибіль.

Було їх двоє: пан і пані...
З біленького сніжку
Зліпили діточки кохані
Їх там на беріжку.

А як в цвітні сонце блисло
Й морозець попустив, —
Усе на них охляло, звисло
І вітер їх звалив...

Дядько Прохор на ловах.

(Докінчення).

»Заяць вбитий, не тікає! —
Прохор так гадає, —
Що на обід буде заяць,
Він тепер вже знає.

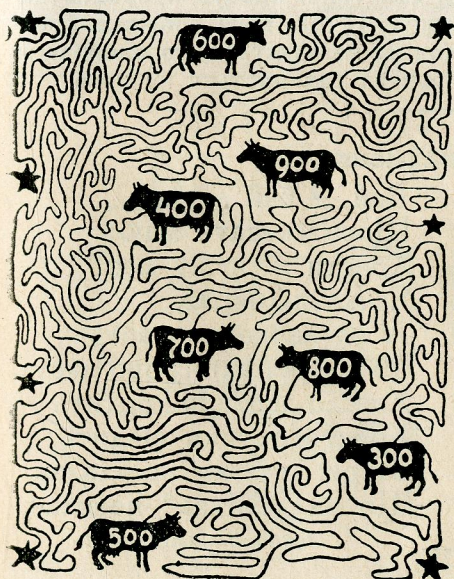
Скорим кроком на горбочок
Прохор підбігає,
Вперед руки по заяця
Жваво витягає.

Аж тут »вуха« підносяться
Й чоловік підвитий
Із долини показався...
Добре, що не вбитий!

Дядько Прохор із подиву
Рота роззявляє, —
Що людини не застрелив
Бога прославляє...

Вуйко Славко.

Сім коров.

Один селянин мав на пасовиску сім коров. Кожда з них була різної ваги. Прийшов до селянина різник і згодився, що купить у нього тільки коров, щоб разом важили 2400 кілограмів. Селянин вибрав чотири корови та продав їх різникови. Кожда з тих коров була прив'язана воловодом до одної деревляної зірки. Тому селянин мусів іти від тих зірок, щоби дійти до корови... Вгадайте, діти, котрі корови селянин продав різникови та до яких зірок були вони прив'язані.

З хорватського журналіка:

»Mala Mladost«.

Загадка.

(Присвячує Дозі Канда — Емке.)

Будова горда від століть
Могуча і важка стоїть;
Молодша є від парамід,
Находиться від них на схід.

Багато в ній є каменюк,
Ще більше крови, праці рук;
Ані не міст то, ані рів,
Ані палата для царів.

Не є то церков, ані двір,
Біжить до мора з гордих гір;
Подібної їй будівлі
Нема напевно на землі. —

»Перерваний король«.

(Весняна забава на воздусі).

Коли вас більше збереться на шкільному подвір'ю, або десь на площі, а хочете завітати, то бавтеся в »перерваного короля!«

Цілий гурт ділиться на дві рівні частини, а кожна має свого короля. Король і лицарі одної частини беруться за руки й творять ланцюх, а король і лицарі другої частини роблять так само. Ланцюхи стають напроти себе у віддалі 30 кроків. Тоді один »ланцюх« (всі учасники одної частини) кличуть: »Королю, королю, ми готові!« Тоді король другої частини посилає одного лицаря, щоби прорвав ворожий »ланцюх«. Лицар біжить з усім розгоном і вдаряє в ланцюх. Коли вдасться йому розірвати руки котроїсь пари, тоді вертається з одним полоненим (якого собі вибере) до свого короля. Колиж не вдалося прорвати, то сам стає полоненим і скріплює сили ворога, стаючи звеном у ланцюху. За кожним разом інша частина висилає одного лицаря проривати ланцюх. Коли нарешті котрийсь король лишиться без лицарів, тоді сам тричі пробує прорвати ворожий ланцюх. Колиж йому це вдасться, тоді бере собі всіх своїх полонених і забава йде далше. Колиж не вдасться, то вибирають нового короля для тої частини й забава зачинається на ново.

Щось для найменших.

Бай — бай — баю,
Щось сказати маю:
Весна! Весна! Цвітки цвітуть,
Дівчатка з них віночки вють.
Під лісом — там могилки дві.
За рідний край славні борці
Віддали там своє життя —
За нашу долю, мир, буття...
Туди вінки діти несуть —
В пошані їх борцям кладуть.

Бай — бай — баю,
Щось сказати маю:
Христя курочку має
Яєчка підбирає,
А як яєчка продасть
До скарбонки гроші дасть.
Хоч до ласощів кортить —
Христя сотики щадить,
За рік стільки наскладає,
Що на „Світик“ посилає.

Іванна Блажевичева.

Загадки.

Складова загадка (1 точка).

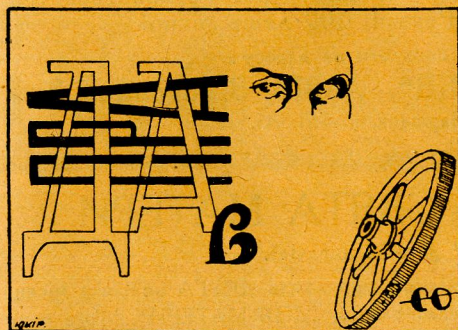
Ос, тра, са, яс, рок, піс, ва, ти, та, трап.

З порозкиданих 10 складів зложіть 5 слів, яких початкові й кінцеві букви, читані згори вниз, дадуть властиву назву Воскресення Христового.

Значіння висказів:

1. Перський намісник у старині.
2. Огнище на вільнім воздуху.
3. Шляхотний камінь.
4. Рід гри в карти
5. Дрібненькі кісточки.

Ребус (2 точки).

Відгадка букв (2 точки).
(Уложила Одарка Лакуста).

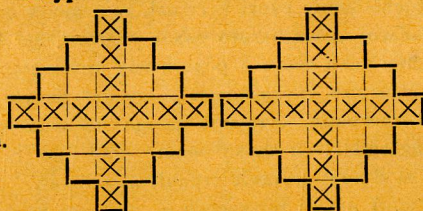
З даних шість п'ятьбуквових слів, що означають: 1) збір старих документів; 2) ім'я одної з грецьких муз; 3) столицю Швейцарії; 4) ім'я українського історика; 5) ім'я грецького героя в троянській війні; 6) назва судії за княжих часів.

Треті букви, кожного з тих слів, читані згори вниз, мають дати назву міста на Україні.

Що це за слова й яке то місто?

Фігуральна логіголовка (2 точки).

1. Шелестівка.
2. Інакше: тисячліття.
3. Великий камінь.
4. ?
5. Близька нам країна.
6. Відпочинок.
7. Шелестівка.

1. Шелестівка.
2. Ріка на Україні.
3. Великодний хліб.
4. ?
5. Степова трава.
6. Приятель людини.
7. Шелестівка.

		1				
		2	3	4		
		5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
		24	25	26	27	28

- 3) 15, 28, 20, 21
- 4) 18, 12, 27, 19
- 5) 11, 14, 16
- 6) 22, 9, 4
- 7) 26, 17, 13, 25

Числова загадка. (3 точки).

(Уложила Одарка Лакустівна).

Найти 7 слів поданих внизу, нарисувати таку саму фігуру, написати в ній замість чисел букви з винайдених слів і читати під ряд від 1 до 28, а відчитаете ім'я й прізвище автора та заголовок його книжечки, виданої недавно „Світом Дитини“.

Слова означають:

- 1) 8, 5, 10, 23, 2, 7 — підземна частина дерева,
- 2) 6, 1, 24, 3 — медвежа нога,
- домашнє звіря,
- передня часть голови,
- виходить з вогню,
- інакше: угол
- інакше: „з охотою“, „з утіхою“.

„СВІТ ДИТИНИ“

ілюстрований журнал, виходить у Львові від 1919 р. раз на місяць в обемі 2 аркушів друку.

(В місяцях: липні й серпні журнал не виходить).

Умови передплати на рік 1932/33: В краю річно — 5 зл.

Поодиноке число коштує 50 сотиків.

Для Америки й Канади 1 долар; для Закарпатської України 20 кор.; для Румунії 100 левів річно.

Замовлення і гроші посилати на адресу:

Видавництво „СВІТ ДИТИНИ“, ЛВІВ, Зіморовича, 3.

Конто П. К. О. Варшава, ч. 151.285.

ПІДГОТОВКА до СВЯТА МАТЕРИ.

(Лист „СВІТИКА“ до всіх читачів).

Всім Вам, любі читачі й читачки, відомо, що кожда ДРУГА неділя в місяці маю — є на цілім світі призначена на святкування „ДНЯ МАТЕРИ“. Того року це свято припадає на день 14 мая. Тому вже заздалегідь повинні Ви всі підготуватися, щоби як можна найкраще відсвяткувати цей торжественний день у родинному гурті дома, або у спільному гурті в школі, так, щоби день цей приніс Вашим коханим МАТУСЯМ багато, дуже багато тихої радості, що Ви, їх діти, не забули про Них. Як устроювати таке свято в родинному крузі дома, чи спільному гурті в школі — то про це було вже друковане в „Світику“ багато порад, вказівок, а навіть подані були точні програми. Хто про це ще не знає — то нехай перегляне собі докладно „СВІТ ДИТИНИ“ ч. 5. за роки: 1930 і 1931. Хто цих чисел немає — то може їх купити за 2 зол. в Адміністрації „Світика“.

Відповідні декларації на це торжество — знайдете в збірці п. з. „СЕРДЕЧНИЙ ВІНОЧОК“ (ціна 1.50 зл.), або другій збірці Уляни Кравченко п. з. „ШЕЛЕСТИ НАМ БАРВІНОЧКУ“ (ціна 1 зол.).

На це Свято підходять теж сценічні картини:

М. Козоріс-Баріялкової: „СВЯТО МАТЕРИ“ — ціна 60 сот. (головно для міських дітей і осередків)

та І. Блажевичевої: „В МАМИН ДЕНЬ“ — ціна 80 сот. (призначена для сільських гуртків).

Постарайтеся одну з тих вистав дати в дні 14 мая ц. р.

Памятайте отже про цей день і приготуйтеся до його відсвяткування як можете найкраще.

А мені відтак опишіть у листках, як Вам це торжество вдалося.

Ваш приятель „СВІТИКА“.

ЛИСТИ ВІД ЧИТАЧІВ.

Філателістам — читачам „Світика“ — пропоную ОБМІН поштовими марками різних держав, а також переписку у цій справі зі мною.

Моя адреса: Ігор КАЛЬБА, Мозолівка, почта Підгайці.

СВІТ ДИТИНИ

ЧИСЛО 10. ТРАВЕНЬ, 1933. РІК XIV.

ЗМІСТ:

1. Нашій ненці 257; 2. Княжич Ярکو важко занедужав 258; 3. Моя мамуся 260; 4. Всі вчимося англійської мови 261; 5. Чому він не чесаний 262; 6. Забава з мамою 263; 7. Малий філософ 263; 8. Зі щоденника Славка Вірного 264; 9. Чемний Сергійко 265; 10. То наша мама 266; 11. Молитва за Маму 266; 12. Наш Рідний Край 267; 13. Мати наша, мати мила 269; 14. Мама — найліпший лікар 270; 15. Також учитель 270; 16. Нерідна мама 271; 17. Мати учителька 273; 18. Сирітка 274; 19. Домовики між людьми 276; 20. Малі мами 281; 21. Материнське горе 282; 22. Серед цвітучого чаю 283; 23. Колись 285; 24. Відважні каченята 286; 25. Материнка 287; 26. Заяць і зайчик 288. Загадки. Від Видавництва. Переписка з читачами. Не сумуйте.

Ціна 50 сотиків.

Від Видавництва.

Доносимо Вам, любі читачі, що редактор „Світика“ Михайло Таранько дня 6 цвітня ц. р. важко занедужав і мусів піддатися в лічниці дуже небезпечній операції. Тепер, слава Богу, небезпека вже минула й редактор приходить поволі до здоров'я. Всеж таки через ту недугу сам не був у силі в цілості й на час зредагувати цього числа. Тому й читачі зволють вибачити, що це число на кілька днів опізнилося в своїй появі. З тих самих причин редактор не міг відповісти на ті милі листочки, що їх дістав від своїх приятелів в останніх тижнях. Вибачте, любі читачі, й зітхніть до Бозі, щоби наш редактор скоро прийшов до здоров'я й сил.

В заступстві: Яр. Вільшенко.

ПЕРЕПИСКА З ЧИТАЧАМИ.

Школярики III і IV відділу в Майдані коло Солотвини: Ви надіслали квоту 12 зол. на „СВІТИК“ і маєте за ті гроші заплачену передплату по день 31 грудня 1934 року. Ті хлопчики, які казали — що передплата заплачена довше — як на рік — мали рацію. Про те, чого докладно не знаєте — то ніколи не сперечайтесь, бо це негарна річ заводити суперечку ізза незнання чогось — але треба в таким випадку поспитати завжди когось старшого — маму або тата дома, а пана учителя, чи паню учительку, або о. катехита в школі. Можете й мене питати також — а я Вам завжди на кожде питання відповім. От прим. питаєте: чому „ДЗВІНОЧОК“ недозволений для вселюдних шкіл.

Ви ще маленькі, щоби могли зрозуміти докладну причини: чому одно є дозволене, а друге недозволене. Нема ні одної в нас газетки дитячої, а є їх 4, щоби була недозволена. Школа газетки для себе ніколи не купує — лише купують собі газетку школярики і вони можуть купувати й читати таку газетку, яка їм найкраще подобається. Всюди водиться так, що школярики складаються спільно і замовляють собі „Світ Дитини“, „Дзвіночок“ або „Наш Приятель“, які йдуть по найбільшій часті на адресу Заряду школи, або на імя пана учителя, щоби не пропадали в дорозі. Тому кожда з вище поданих газеток є дозволена для дітей, біда лише з тим, що тяжкі обставини не дозволяють родичам купувати ті газетки для Вас.

Ви порадили собі найкраще — бо заколядували 12 золотих і за ті гроші маєте заплачений „Світ Дитини“ більше чим на 2 роки. Так повинні зробити всі школярики. Гарзд!

НЕ СУМУЙТЕ!

Не смутіться дуже через прикру вістку, бо все скінчилося добре. Для випогодження настрою прочитайте собі отсі жарти:

Яка погода?

Мати: Івасю, подивися надвір, яка там погода.

Івась: Не могу, мамо, подивитися, яка погода, бо там така злива що страх!

Коротка ніч.

Малий Івасик вперше в життю їхав залізницею. Раптом поїзд заїхав у тунель і зробилося темно. Івась притиснувся до мами, та за кілька секунд тунель скінчився і знову стало ясно. Тоді Івась питає:

— Мамо, то така коротка ніч на залізниці?

Части світа.

Учитель: Скільки маємо частей світа?

Дмитро: Пять!

Учитель: Ану вичисли!

Дмитро: Раз, два, три, чотири, пять...

Нашій Ненці.

Нині наші серця як квітки,
В наших душах сонця так багато;
Ми вкраїнські малі діточки
Святкуємо превелике свято.

Вийде наша Ненечка до нас,
На покутті сяде поміж нами
І всміхнеться любо, як нераз,
Радісною усмішкою мами.

Нене наша, мамо золота,
Не дібрати нам до Тебе мови,
Завмірає слово на устах,
Щире слово вдяки і любови.

Подивися, як для тебе ми
Нашу тиху прибрали світличку,
Тепла радість срібними крильми
Румянці нам малює на личку.

Нині наші серця, як квітки —
Тобі, Мамо, вони розцвітають,
Ми сплетемо з них тобі вінки,
Твою ними головку вквітчаєм.

Не пропащий твій великий труд,
Не турбуйся, наша люба Мати!
Виросте з нас роботящий люд,
Що змагатись вміє й здобувати.

А як шлях нас виведе у світ,
Трудам в очі глянемо ми сміло,
Твій величній святий Заповіт
Приведе нас до нашої цілі.

Роман Завадович.

Княжич Ярко важко занедужав.

Тоді, як соловейко знав уже „тьох-тьорох“ співати, як ячмінь колоситися почав, а в жито могло скритися куря, як терен цвів, а гуцули худобу виганяли на полонини, тоді на самого св. Юрія княжич Ярко занедужав.

Рано був іще здоров. Був із батечком і ненечкою на Службі Божій, потім побіг із товаришами за місто. Там бавилися весело, війну завели. Княжич Ярко провадив військо „на Половців поганих“. А „Половцям“ проводив хан Буняк шолудивий. А тим ханом половецьким був Глібик Молибогович. Княжич Ярко був у лискучому шоломі й у панцирі, з мечем (що правда деревляним) та з червоним щитом. На щиті, як і на батьковому, був вимальований св. Юрій, як пробиває змія списом. А Глібик Молибогович у кожусі, наверх вовною та в гострокінчастому клобуці — справжній хан Буняк шолудивий. У руці мав також деревляний меч і щит плетений із пруття. Інші, все одно, чи це були княжі дружинники, чи „Половці“, вже не дуже відрізнялися; зоружені були чим хто міг: хто луком, хто списом, а хто мечем...

Гей, завзята то була битва! Дудоніла земля під малими ногами, дзвеніли мечі „харалужні“ об панцирі та шоломи, яких крім княжича не мав ніхто, летіли зі свистом „стріли калені“ з тугих луків. „Княжа дружина“ йшла на ворога лавою зі співом та з окликом „За князя Ярослава і його славу, за честь держави“, а „Половці“ бігли гурмою з диким вереском. Хан Буняк-Глібик верещав якісь незрозумілі слова та завзивав своїх до бою.

А княжич, чи то тепер князь, усе „на бороні“ (на переді): „Не дайте посоромити лицарської слави, вперед на ворога!“ — кликав разураз на своїх.

Воювали так, аж поки отрок Яромир не сповістив княжича, що княгиня-ненька кличе його.

І зробили перемир'я.

— Іншим разом закінчимо битву! — сказав княжич Ярко.

— Іншим разом закінчимо — згодився „Буняк шолудивий“, Глібик Молибогович.

Вернувся княжич Ярко в терем. Засів іще до вечері, та щось їда не йшла йому в рот.

А небаром по вечері стала княжичем трясти лихорадка.

— Що тобі, синочку? — питається княгиня, припадаючи до княжича Ярка. — Що з тобою діється? Що в тебе болить?

А княжич Ярко хоче відповісти ненечці, та не сила, тільки зубами дзвонить.

— В постіль зараз — сказала княгиня стрівожено.

І збіглася прислуга, взяли княжича на руки, роздягли, в білу постіль поклали.

Княгиня стрівожилася, що з ним, що з Ярком?

Післала по лікаря Грека Деметріоса Теодотопулоса; післала за князем Володимирком, що був у гридниці на раді з тисяцкими й воеводами.

Прийшов лікар не гаючись. Оглянув княжича, назвав недугу якимось грецьким словом й записав ліки.

Небаром прийшов і князь Володимирко. Затрівожився.

А княжич Ярко вже не в лихорадці, а в горячці.

— Був лікар? — спитав князь Володимирко.

А княгиня трівожно:

— Був, був, та я правду тобі скажу, не маю до нього довіря. Якби так придворний лікар мого батька був тут, булаб я спокійніша.

А князь Володимирко заспокоює княгиню:

— Деметріос добрий лікар, та щоб ти була спокійна, можна післати й у Буду до твого батька, просити, щоби прислав свого придворного лікаря. Як що до завтра не полекшає Яркови, зараз рано посилаю гінця.

Княгиня не спала всю ніч, всю ніч зорила біля синової постелі; сама ліки подавала, сама поправляла постіль: „Бо ніхто так не догляне дитини, як рідна ненька!“

Тай княжич Ярко все просив:

— Мамо, мамо, не відходи від мене!

— Ні, ні, Ярчику, не відійду, не відступлю від тебе, сама тебе доглядати буду — успокоювала мати недужого синочка.

А над раном гонець таки пігнав у Буду, хоч лікар Деметріос запевняв, що княжичеві не погіршало.

— Не буду спокійна — говорила княгиня князеві Володимиркови, — поки тут не приїде надворний лікар мого батька. Він вилікував мене з важкої недуги.

Так і другу й третю ніч пересиділа княгиня біля княжичевої постелі.

А через два дні приїхав, оточений угорськими й галицькими дружинниками, Бея Фекетей, надвірний лікар угорського короля.

Оглянув княжича, обстукав груди та сказав, що Деметріос добре означив недугу й добрі приписав ліки.

Княгиня заспокоїлася трохи. Та всеж таки й далше не відступала від постелі недужого сина.

Аж як прийшов перелім у недужі й княжичеві замітно полекшало, далася намовити й у ночі вже інші зорили при княжичу Яркові.

Та за дня таки не відступала від постелі сина.

Як княжич Яркові приходив уже до сил, говорив ненечці:

— Ненечко, які ви добрі, які добрі, як я вас люблю! Я вам, ненечко, ніколи того не забуду, що ви для мене ночей не досипляли!

А ненечка не відповіла ніщо, тільки цілувала синочка.

Три тижні пролежав княжич Яркові в постелі. На четвертому тижні вже дозволив лікар вставати з постелі, та з хати княгиня ще не пускала, хоч княжич як просив.

— Аж зівсім до сил повернеш, будеш могли вийти на двір.

Щоб, княжич не нудьгував, закликала його товаришів.

Каже княжич до Глібика Молибоговича:

— Як виздоровію зівсім, закінчимо війну!

І справді, як княжич уже міг вийти „на світ“, докінчили битву; княжич Яркові вийшов переможцем — і покінчив війну славним миром.

Антін Лотоцький.

Моя Мамуся.

Найкраща на світі Матусенька моя,

Ніхто не знайшов би другої такої!

Як моя Мамуся казки повідає,

То й нічка до ранку вам не засипляє!

Як моя Мамуся відчинить віконце,

То світло йде світом, як пишнее сонце;

Як моя Матуся рано вийде з хати,
 То в небі всміхнеться Господня Мати.
 Як мій Матусі огонь класти треба,
 То в печі палає саме сонце з неба;
 Як хоче Матуся умити підлоги,
 Сам дощик їй носить водицю з дороги.
 Як моя Матуся роботоньку має
 Сам Господь Їй з неба тоді помагає;
 Сам Господь і Його святії Янголи,
 Бо другу такую не знайдеш ніколи.

Ева Шельбург-Островська.

Всі вчимося англійської мови.

9. Діти складають бажання в День Матери по англійськи.

Наближалася друга неділя місяця травня — день Матери. Діти вуйка Славка вже заздалегідь радилися, яку то несподівану приємність зробити ненечці в цей день.

— Купім мамі повість нашого славного письменника Богдана Лепкого: »Мотрю«! — каже Нуся.

Та як стали зраховувати свої ощадности, то ще багато не доставало їм на купно цієї книжки.

Діти посумніли.

Аж тут Ромко:

— Зробимо мамці іншу несподіванку!

Діти зацікавилися:

— Яку? Яку? Кажі!

А Ромко говорить помало:

— Побажасмо мамці англійською мовою! Мамця зрозуміють, бож були з татком в Америці.

Діти зраділи:

— То буде гарно! Що ти, Ромку, впав на таку думку? — говорили радісно.

А Нуся на те мов холодної води напилася:

— Та чи ми зможемо уложити таке бажання?

Ай, справді, чи зможемо! — сказав Ярکو.

На це відповів Ромко:

— Чогож би ні, уложимо; тож маємо Юрчика до помочі.

Всі зраділи наново:

— Юрчик, Юрчик нам допоможе!

Вкінці надійшов день Матери.

Всі діти вуйка Славка: Нуся, Оля, Ярко, Ромко й Славчик раненько з'явилися в неньчиній кімнатці. Напереді станув Ярко,

як найстарший, а біля нього молодша сестричка Оля, з китицею гарних пахучих квіток.

Ярко промовив так:

— Dearest Mamma! In your day, in Mothers' Day, we all your children are coming to congratulate you and to thank for all your cares and troubles for us. — Leave, Dearest Mamma, in health and in good luck the many years!

Як Ярко скінчив маленька Оля подала мамці гарну китицю квіток і сказала:

— Receive, Dearest Mamma, this nosegay as the sign of our love and gratitude!

Щасливий ненечці стали сльози в очах, вона пригортала й цілувала дітей одно за одним.

Так діти вуйка Славка віддали честь своїй мамі в День Матери.

Що може хтось із малих читачів »Світика« схоче своїй ненечці зробити таку саму несподіванку, то подаємо тут переклад:

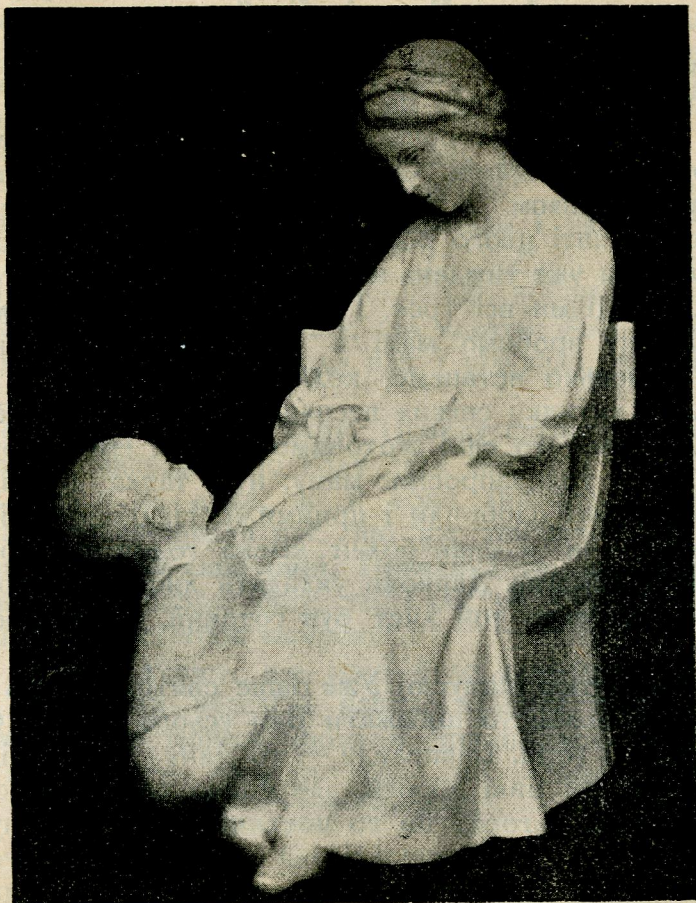
Dearest Mamma,	— Найдорожчі Мамцю,
in your day, in Mothers Day	— в ваш день, у День Мате-
we all your children,	— ми всі ваші діти, [ри
are coming to congratulate you,	— приходимо побажати вам
and to thank	— і подякувати
for all your cares,	— за всі ваші старання
and troubles for us.	— і журби коло нас.
Leave, Dearest Mamma,	— Жийте, найдорожчі Мам-
in health and in good luck,	— в здоровлі та щасті, [цю
the many years!	— багато літ!
Receive, Dearest Mamma,	— Прийміть, Найдорожчі
	[Мамцю,
this nosegay as the sign,	— цю китицю як ознаку
of our love and gratitude.	— нашої любови та вдяки.

Антін Лотоцький.

Чому він не чесаний.

- Чому ти, Івасю, приходиш до школи не чесаний?
- Бо не маю гребеня.
- А не можеш зачесатися батьковим?
- Ні! А то чому?
- Бо мої тато лісі!

Забава з мамою.

Як то мило, як то любо тому, хто маленький! Хто ще бавитися може отак коло неньки! Ненька мило поговорить, ненька посміється, з дитиною пожартує, бавити візьметься. На коліна, на коркоші, на нозях гойдає, то ховається, то ловить, то знов здоганяє.

Як то мило, як то любо тому, хто маленький! Тай великому солодко у рідної неньки!

Малий філософ.

Івась: Чи знаєш, Петре, чому бузюк отоїть на одній нозі?

Петро: Не знаю! А чому?

Івась: Я тобі скажу. Бо якби підніс ще й другу, то впавби!

Зі щоденника Славка Вірного.

День Мами і „біла“ кава.

Ми вже знаємо, що то є „День Мами“, та що цей День припадає завсідги на другу неділю травня. В нашій школі вже від трьох років завжди в той день уладжуємо концерт у честь мамів. Останній наш концерт опишу колись другим разом. А тепер скажу, як ми відсвяткували той день у хаті цього року. Правда, що не я, лиш Галя нагадала нам уже тиждень наперед, що зближається „День Мами“. І тоді ми всі троє, Галя, Данко і я, врадили, яку несподіванку зробимо мамі в її неділю. Я піддав таку думку: раненько встанемо, коли ще мама будуть спати, принесемо китичку свіжих весняних цвітів і покладемо на столі. А крім того самі зготовимо каву зі сметанкою, усе приладимо і тоді запросимо маму, ну і татка, до снідання!

Мою думку одобрили і приймили. Надійшов той день. Я не знаю, чи я спав бодай кілька годин тої ночі, бо вечером я помагав Данкови укладати лист до його мами на село. Нарешті той лист був готовий, а писалося там слідує:

„Найдорожчі Мамусю! Уже Ваше свято. В День Мами, я не можу особисто побажати Вам усього добра, бо нас ділять ріки і гори. (Направду — то Данка ділять від його мами лише три милі дороги, але Данко конче уперся згадати про ріки й гори, бо то поетично виглядає, ну і по дорозі до того села є справді два потоки і кілька горбів)! Тому — писав далі Данко — прошу приймати бодай писемно щирі бажання від Вашого сина. Бажаю Вам, Матусю, здоровля кріпкого і прожити літ много, ніколи на мене не нарікати, та потіхи з мене діждати! Ваш син Богдан“.

Досвіта ми схопилися й пішли до кухні. Галя вже молола каву (то була „кава“ з жита). Ми з Данком умилися й прибралися та побігли в городець й нарвали цвітів. Коли прийшли, кава вже була готова. Галя поналивала каву в горнятка, а в мамине горнятко налила таку білу, що не знати було, чи то кава, чи молоко. Ще й грубий „кожушок“ наверху наложила. Ми усталили все на столі, а коло маминого горнятка поклали китицю цвітів і сер-

ветку, на якій Галя ще заздалегідь вишила слово: „Смачного мамусі“.

Тоді мене делегували подивитися, чи мама збудилася, і запросити її на каву. Я пішов, але тільки відчинив двері, а мама стоять передімною. Заки я вспів щось сказати, то мама глянули до їдальні й закликали:

— „О, які чемні діти! Вже каву зварили!“

— „Бо це нині ваш День, мамусю!“ — сказала Галя втішно. — Просимо пити на здоровля і бажаємо всього добра і щастя!“

Ми передтим укладали собі інакші побажання, але тепер якось забули й не знали, що казати. Але мама і так дуже втішилися, пригортати нас і цілували, а в їх очах заблиснули сльози.

Потім ми всі пили каву. Правду сказати — мені не дуже вона смакувала, бо Галя дала забагато молока. Тай мамі здається не дуже, бо й вони люблять темну каву. Але мама запевнювали нас, що ще так ніколи не смакувала їм кава, як саме нині. Правда й те, що коли мама питалася, хто варив каву, то Галя не хвалилася, лише сказала: „Ми всі троє мамусю!“

І я таки думаю, що мамі було приємно, бо потім цілий день були веселі і навіть з нами співали різні пісеньки. Тому тішуся, що і я причинився до тої маминої приємності.

Славко Вірний.

Чемний Сергійко.

До Сергійкового діда
Прийшов пан старий в гостину,
Мов той сніг волосся біле
І від літ зігнулась спина.

Та Сергійко того пана
Бачить вперше — ще не знає —
Тож очей з нього не зводить,
З усіх боків оглядає.

Гість помітив це і всміхнувся
До цікавого хлопчини
І питає: „Як здоровля
„Дідуся твого, дитино“?

— Дякую, дідусь здорові —
Чемно той відповідає,
А по хвилі ще чемнійше:
— А як ваш дідусь ся мають?..

Ірина Наріжна.

То наша мама...

Ой, чи то ранна зірочка сяє
І світить нам у віконце,
Веселка барвами цвіток грає,
Чи сходить ясне сонце?

— Ні, то наша мама, як зіронька ясна,
Як веселка сяє, як сонечко красна.

Ой, чи то голос скрипки, сопілки,
Чи пташечки заспівали?
Чи то по вулицях бренять пчілки,
Чи то музики заграли?

— Ні, то наша мама, як скрипочка грає,
Як пчілка, як пташка з нами розмовляє.

Ой, чи то сонце, чи огонь гріє,
Любим теплом обіймає?
Від того тепла серце радіє
А холод геть пропадає.

— Ні, то наша мама пестить нас, голубить
І тулить до себе, гріє нас — бо любить.

Галя.

Молитва за Маму.

(Збірна).

Мати Божа! Мати Божа!
Дай здоровля нашій Нені!
І Тобі — ми назбираєм
Ярих квітів повні жмені...

Зберем дзвінки лілійові,
Щонайкращі у діброві,
Нарвемо волошків в полі...
Мамочці дай щастя — долі.

Приберем Твою ікону
У барвінок — у зелений,
Тільки дай вдовілля — щастя
Нашій Нені — нашій Нені.

На землі одна лиш Мати!
Ти — нам Мати там — у небі!..
Ти ратуй Матусю нашу
В небезпеці і в потребі...

Серця наші — наші квіти —
Віддамо Тобі в любові —
Захищай Матусю нашу
Під святим Твоїм покровом!

Уляна Кравченко.

Наш Рідний Край

(Продовження)

8. Плодовитість української землі.

Велика і гарна наша земля. І не тільки те, — вона також богата.

Богатий дуже Кочубей!
Його ланам кінця не має,
Його отара скрізь гуляє
В широких полі без людей.

Ці слова, висказані про багатства одного з українських панів, можна повторити про цілу Україну. »Її ланам кінця немає«, — бо три четвертини нашої землі, це славний український чорнозем, так урожайний, що рівного йому не багато знайти на світі.

Нігде кінця не бачилось ланам,
Від жовтих скирт ломило землю там.

Про урожаї на Україні дива розказували люди. І так 116-літний Россолода казав Еварницькому¹⁾, що колись у них як посіяли чотири мішки зерна, то триста кіп нажали; треба було вісім женців, щоби те збіжжа до Покрови зібрати.

Не диво, що й дешевість була незвичайна. »Пуд²⁾ проса десять копійок, пуд пшениці сорок копійок, та ще й то дорого!« Згадував дідусь Герасименко. А ще інший доповідав Еварницькому: »У нашої пані було семейство сім чоловіка, а вона більш трийцяти сяжень ніколи не сіяла. Оце було заволоче прямо против куреня посіє пшенички і жде. Так вона, як уроде, то й стебла не видно, самий колос, та ще такий товстий, наче веретено«.

І чужинцям відома була незвичайна урожайність нашої землі. Один литовський письменник з XVI ст. пише, що в Київщині, що року сіяти не треба, а на Поділля доволі раз зорати і посіяти, уродить і вдруге, та ще й того самого року буває другий і третій урожай.

Польський письменник, київський біскуп Верещинські, прямо захоплений Україною. »Її поля такі прегарні, як Єлисейські поля у Вергілія³⁾: то тягнуться вони рівниною, то перетинають їх гори, бори й ліси; їх характер веселий і врожайний. Україна, — це неначе біблійна обіцяна земля! Вона притягає чоловіка, як магнет залізо. Небо над нею неначе всміхається, підсонє здорове, а ґрунт урожайний«. Ще й який урожайний! Ржончинський каже, що в однім маєтку на Україні висіяли 50 кірців зерна, а зібрали 1500 кіп збіжжа. »Всяке зерно, кинене в землю, зрушене деревляною сохою, дає прямо казковий урожай«, — стверджує Опалінські. Недивно, що Маркевич у своїй »Історії

¹⁾ Еварницький — автор двотомової історії про Запорожжя.

²⁾ пуд — російська міра тягару, що рівняється 16 кг.

³⁾ Вергілій — римський поет, що жив у I столітті по Хр.

Малороссії» пише, немов то знаменитий природописник Лінней уважав Україну колискою життя після потопу.

Таких похвальних слів можнаби чимало назбирати з польських та других авторів XVI й XVII ст. Та на жаль нашим предкам не довелося в мирі та спокою хіснуватися цим даром Божим. »Селянин із зброєю в руці засіває ниви та збирає земні плоди. При боці в нього заєдно сагайдак наповнений стрілами. За ціну крові привозить він збіжжя до дому і проливаючи кров обороняє призьбірані достатки», — пише польський поет Кльоновіч.

І дійсно безнастанні напади Азіятів, а також погубні межисобиці, державні перевороти, та криваві війни, які від зарання нашої історії аж до останніх днів лютували якраз на тих урожайних нивах, не дали нашим предкам як слід справити їх та добути з них тільки, скільки з багато гіршої землі добувають другі, щасливіші народи. Багато в нас неужитків, мокляків і пустарів, чимало горбів поритих водою, ниви роздроблені, не вирівнані, не усушені; замість штучних навозів перелоги, словом полеве господарство в нас відстало й перестаріле. Нашому хліборобови прийдеться доганяти свого товариша в західній Європі.

Та гей, бики! Зерно поспіє,
Обіллє золотом поля,
І потече і знову медом
І молоком свята земля.
І все мине, що гірко було,
Настануть дивнії роки...
Чогож ви стали, мої діти?
Пора настала! Гей, бики!

Управної площі на Україні поверх 45 мільонів гектарів, себто більше ніж половина всеї поверхні. Коли відчислити численні й великі ріки, стави, болота, гори й ліси, то треба признати, що український рільник всеж таки не дармував; він далеко за собою лишив російського і білоруського хлібороба, а як що не вдержав кроку з німецьким та французьким, так не його вина. Охоту й снагу до праці він виявив, а любови рідної землі йому теж не бракує.

В ярмі скорбот, нужди, неволі
Важке він тягне життє,
І затаївши в серцю болі,
Не нарікаючи на долю
Оре він поле, — не своє.

Наш рільник добував перед останньою війною із засівної площі на Україні поверх 200 мільонів метричних сотнарів зерна, в тім найбільше пшениці. (Тут не вчислено проса, гречки, маку і кукурудзи). Картоплю плекають залюбки в західних полосах, а в східних і полудневих дуже мало. Зате до війни добували яких 50 мільонів метричних сотнарів цукрових бураків, а коло 50 тисяч гектарів землі засаджували тютюном. Коли додати, що на Україні родиться гарний лен і коноплі, соняшники і ріпак, що в полудневих її полосах доспівають кавуни, меляни й виноград, що подекуди не без успіху пробували плекати навіть чай

і бавовну, то мусимо сказати, що наша земля дійсно дуже родюча і що не даром називали її шпихліром Європи.

При відповіднім розділі землі і при вищій культурі можна добуток з неї ще значно збільшити і то не тільки в зерні, але й у ярині, котра мало що не скрізь на Україні дуже гарно вдається, хоч огородину в нас плекають здебільшого тільки для власного вжитку і для продажу в найближих містах і містечках. Лиш на полудні були поширені «баштани» з чудовими гарбузами, кавунами, мельонами й огірками, а на Підгір'ю останніми роками під впливом болгарських огородників плекання огородин теж помітно піднялося. Зате в садовині здавна кохалися наші люди. «Садок вишневий коло хати» — це одна з прикмет нашого сільського краєвиду. Тим то наші села й відрізняються від російських, по тому й пізнати їх навіть на далекій Сибірі. Українець без деревини жити не може, Шевченко на прогнання зі своєї палиці подорожної виплекав розложисту вербу.

Підгір'я, подільські яри, степові балки, полтавські узгір'я та ще Таврія славляться своїми гарними садами. Хто не чував про заліщицькі морелі (апрікози), опошнянські сливки і про косівські яблука? Вони вже мають свою славу в світі, так само як славні були величезні сади-города в Києві, в Полтаві Кочубєєві, в Софіївці Потоцького та в Тростянці Скоропадського. Про них цілі поеми понаписувано, а славний французький письменник, Мірабо, називає київські сади найкращими в Європі. Про розміри українських садів найкраще можна знати з того, що на самім тільки Поділлі є 26 тисяч гектарів селянських садків.

І не даром також співають наші народні пісні про «сади-виногради» і про «зелене вино». Від Заліщик попри Кам'янець Подільський і Катеринослав до Астрахану — йде північна границя винної лози.

Богдан Лепкий.

Мати наша, мати мила.

(Пісня на «Свято Матери».)

(Співайте на ноту пісні: «Як була я ще маленька».)

Мати наша, мати мила,

Ти нас породила,

2) Ти нас, мати, від маленьких
Кормила, пестила.

Ти своїх дітей навчаш

Чесно в світі жити,

2) Своїх рідних шанувати,
Господа хвалити.

Ми за тебе, люба мати,

Всі тебе кохаєм

2) І для тебе щастя й мира
В Господа благаєм.

Дай Господи тобі, мати,

З нами проживати,

2) З нас маленьких і чемненьких
Потіхи діждати!

Ол. П.

Мама — найліпший лікар.

Щось дитинку заболіло, чогось нездужає, люба мати зажурилась, щиро пригортає.

— А-а-а, дитинко люба, підеш трошки спати, над тобою рідна ненька тут буде чувати. І чувати і молитись до любой Бозі, щоб потішила ласкаво матінку в трівозі. І дасть Бог, здорове встанеш вже завтра раненько, бо найкращий лік на болі мамине серденько.

Також учитель.

Мати: Івасю, чого то Олюся так плаче?

Івась: Вона не вміє їсти медяника, а я показую їй як їсти!

Нерідна мама.

Петрусь мав нерідну маму. Його рідна мама давно вже померла. Ще тоді, як він був маленький. Тому він не памятав своєї рідної мами. Його доглядала нерідна мама.

Як він вже виріс, вийшов раз на вулицю між хлопців бавитися. — А хлопці бувають різні: добрі й недобрі. Петрусь того не знав, думав, що всі вони добрі й вірив їм усе, що вони говорили, та слухав їх.

Недобрі хлопці почали раз так до нього говорити:

— Бідний ти, Петрусю, ти не маєш рідної мами. Вона вже давно вмерла а та, котру ти тепер маєш, то нерідна, то мачуха! Не слухай мачухи! Не люби її! Роби їй всякі збитки, бо вона не твоя мама!

Як Петрусь се почув, розплакався і жалувався дуже, що він такий бідний. В серцю його зібрала злість до нерідної мами. Він думав, що то нерідна мама винна його нещастю. І від того часу він став неслухняний, впертий, недобрый. Не хотів слухати мами, не вмивався, не чесався мамі на злість; все ходив обдертий і брудний.

Вкінці зробився цілком дикий. По цілих днях блукав по полі, а до дому приходив аж вечером. На маму дивився зпід ока, похмуро, мов який волоцюга.

І робив мамі всякі пакости: То, як мама шила, вколів її голкою, а сам втік; то, як мама замітала а сміття вже було на купці, назад порозкидав сміття по цілій кімнаті; то, нарочно кинув склянку з молоком на землю, щоби збилася.

Мама просила його лагідно, щоби він поправився, але се нічого не помагало.

Одного разу, коли він уже був страшенно дикий, старша сестра Оля взяла його за руку, повела в сад і почала з ним розмову. Насамперед вона його запитала, чому він такий дикий і робить мамі всякі пакости? А коли він розказав, що до того намовляють його хлопці, Оля сказала:

— Петрусю! Правда, що наша мама не є рідна, але вона тому не винна, що ми не маємо рідної мами. Вона прийшла до нас тоді, коли нашої мами вже не було. — Ми були тоді маленькі безпомічні сирітки. — Не було кому годувати нас і доглядати. Та друга мама занялася

нами, як рідна мама. Вона також провадить нашому татови господарство. Без неї все змарнувалося би. І ми, і ціле наше господарство. Ми повинні їй за се бути вдячні, помагати їй в роботі і любити її.

— О! — сказав Петрусь — я ніколи не буду любити нерідної мами. Я не годен її любити. Не можу! А за що я мав би її любити?

— А хочби і за те, що вона для тебе така добра. Ніколи не сварить на тебе, не бє. А як ти робиш їй пакости, то не жалується татови. Будь певний, що колиб мама пожалувалася на тебе, то тато тебе строго покаралиб. Петрусю! Братчику мій, прошу тебе, будь добрий! Поправся! Спробуй полюбити нашу нерідну маму!

Петрусь вже більше нічого не сказав. Сів собі в саді і довго щось думав. Одного разу він був у кухні, а мама сиділа на лаві і щось шила. Петрусь сперся на другий кінець лави і вперто вдивлявся в маму. Потім помаленьку трошечки присунувся до мами. А мама нічого, шийуть даліше. Потім він ще трошечки присунувся, за хвилю ще трошечки. А як вже був зовсім близько, мама запитала його:

— Що ти такого робиш, Петрусю?

— Я пробую! — сказав Петрусь.

— А щож ти пробуєш? — запитала мама.

— Пробую, чи буду вас, мамо, міг любити! — сказав і сперся мамі на коліна. — А мама схилилися до него, обняла його руками, приголубила до грудей і говорила:

— Мій ти любий хлопчику! Певно, що будеш міг любити мене так, як я тебе люблю. Таж я тобі кривди не роблю і тільки добра бажаю!

І мама взяла його собі на коліна. Він обняв маму, притулив головку до маминих грудей і було йому так добре, як у небі. За хвилю Петрусь запитав мами:

— Мамо, що то так стукає: стук-стук, стук-стук?

А мама відповіла: — То моє серце так бється любовю до тебе, моя ти бідна мала сирітко! Моя пташечко!

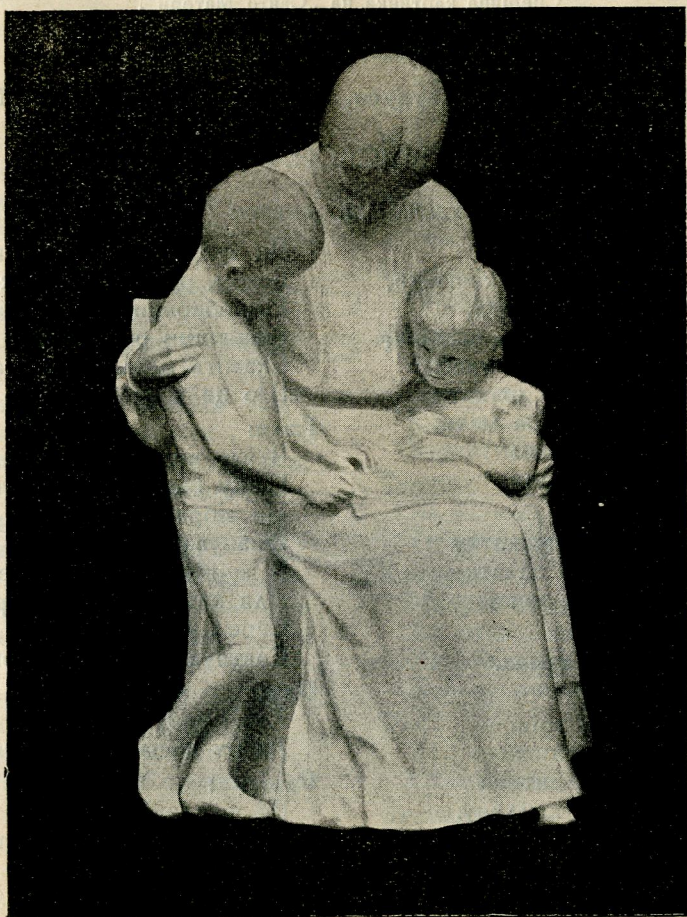
Із маминих очей закапали горячі сльози на його голову.

Петрусь запитав: — Мамо, чого ви плачете?

— Плачу з радости, моя дитино, зі щастя, що ти вернувся до мене, що хочеш бути добрий і хочеш мене любити так, як рідну маму.

Галя.

Мати учителька.

Мама діток пригортає і каже:

— Учисься, бо діточий труд — наука, тож пильно трудисься. Ти старшенький, любий сину, ти вже більше знаєш, то свою малу сестричку навчати маєш. А ти, доню, ще маленька, знаєш не багато, слухай того, що говорить братчик, мама, тато.

— Добре мамцю, — каже доня — буду так робити, бо найліпше рідна ненька вміє дітей вчити.

Р. Завадович.

Сирітка.

Сценічна картинка на „Свято Матери“.

ДІЄВІ ОСОБИ:

Мати; Галя, Оля, Катруся, Степко і Михась — її діти;
сирітка.

ВІДСЛОНА

(Діти прибирають квітками, зеленю і ручниками кімнатку).

Галя:

Швидше сестрички кінчайте,
Образ зеленю замайте,
Застеляйте скатерть швидко,
Бо нені ось що не видко.
Ще хвилина — і до хати
Прийде наша добра мати,
Тут ми її привітаєм
І пісеньку заспіваєм.

Степко:

Як побачить нашу хатку
Прибрану немов палатку,
Якже втішиться вона!

Михась:

І не буде вже сумна.

Оля:

Моє серце так тріпоче,
Мов само сказати хоче
Все, чим дихає дитина
В таку радісну хвилину.

Катруся:

Ось погляну я у шибку,
Чи матусеньки не видко.
Але що це? Цить, ах цить!
Якась дівчинка стоїть
На дорозі, коло плота,
В наші стукає ворота!

Галя:

Впустимо її до хати —
Так учила все нас мати.

Оля: (вибігає і провадить за
руку сирітку).

Сирітка:

Здоровенькі, діточки,
Братчики і сестрички!

Як тут прибрана хатинка
Бозом, рутою, барвінком,
Різнобарвними стрічками,
Вишитими ручниками.
Скажіть мені, голубята,
Що це в вас буде за свято?

Галя:

В нас велике, миле свято:
Нашу Неньку привітати
Ми зібралися отут,
Вшанувати її труд,
Її журбу, смуток, горе
Для нас, бідної дівчорі,
Серед втіхи і пісень
Святкувати Мамин День.

Оля:

Хтож нас вміє більш кохати,
Як не наша любя мати?

Сирітка:

Ви щасливі, діточки,
В вас є мати, є хатинка —
Я ж убога сиротинка
Без батьківської руки.
Про День Мамин я не знаю,
Тай коож я привітаю,
Я одна, як та билинка...

Діти:

Бідна, бідна, сиротинка!

Оля: (гладить Сирітку по го-
ловці).

Якже сумно подумати,
Що її лишила мати,
Що ніхто не поцілує,
Головки не поцілує,
Що нікому вже сказати:
„Ти моя кохана мати!“

Мати: (входить).

Для кого це, мої діти,
Вбрали хатку ви у квіти?

Гая: (виступає наперед).

Мамцю наша, Ненько мила,
Наша пташко сизокрила!
Тебе хочем повитати,
Нашу вдяку розказати:
Ти як Ангел-Хоронитель,
Нас навчаєш чесно жити,
Чесно жити, працювати,
Злобу, кривду оминати.
Ти безмірно нас кохаєш,
Нас від лиха захищаєш,
Приймаєш за нас труди,
Щоб провести нас у люди.

Степко:

Ненечко наша, ненько,
Ми твої маленькі діти
В твій день складаєм привіти,
Голову хилим низенько.

Михась:

Але не годен устами
Сказати все, люба ненько,
Що дзвонить наше серденько
До нашої любові мами.

Оля:

Ти пригорни нас до груди,
А наше серце діточе,
Кохання тобі простукоче,
Щирую вдяку за труди.

Усі:

Ненечко наша, Ненько,
Ти наш рожевий квіте,
Перед тобою ми діти
Голову клоним низенько.

Мати: (бере їх в бійми).

Діти мої, соколята,
Відколи ви лишились без тата,
Друг ваш, найбільший приятель
То ваша мати.
Кров свою власного серця
Радаб вона пролити,
Щоби лише її дітям
Краще довелося жити.
Ах, якаж я щаслива
В нинішну радісну днину,
Що опромінює сонцем

Нашу маленьку родину!
Але хтож це, о, хтож це
Біля порога схилювся,
Схопив голову в долоні,
Бачу — сльозами залився?

Гая:

Ах, забули ми зовсім,
Що дав Господь гостя в дім.

Мати:

Хто це, хто?

Оля:

Якась сирітка.

Михась:

Порвана на ній намітка...

Катруся:

Ах, матусю, як то жалко
Сиріткою стати змалку
І не мати тата-мами,
Блукатися між хатами!

Степко:

Як її у сльозах бачу,
То сам трохи не заплачу,

Катруся:

Мабуть сумно їй між нами,
Бо вона... не має мами;
Хто головку її змие,
Хто сорочечку пошиє?

Оля:

Хто пригорне до серденька,
Скаже: донечко маленька!

Степан:

Ми приймим її між себе —
Вона бідна у потребі
В неї личко помарніло,
Обезсиліло все тіло.

Мати:

Так, дітки, ви теє знайте,
Сиріточку покохайте,
Між себе її прийміть,
Бо гіренький її світ,
Щоб здавалось їй між вами*
Що і вона коло мами.
Бо і те вам треба знати,
Що у всіх вас одна мати,
Називається вона:
Рідная Батьківщина.
Їй на славу виростаєте,

Спільно собі помагайте —
 А тепер, дітки, підіть,
 Сиріточку пригорніть.
*(Діти оточують сирітку і
 приводять до матері).*

Діти:
 Присягаєм, рідна мати,
 Твою волю шанувати!

Мати:

Всі ви діти Вітчини,
 Любі доні і сини
 Їй служити, працювати
 Вас ззиває рідна мати.
(Пригортає всіх до себе).

ЗАСЛОНА.

Домовики між людьми.

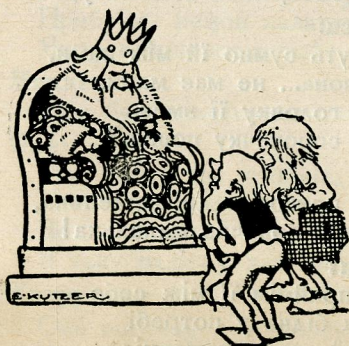
Жили-були собі колись два старі карлики-домовики*), Пальчик і Перчик. Вони були дуже цікаві, бачити людей. Тож рішили просити свого короля, щоби їм дозволив піти між людей. Пішли оба до короля і Пальчик мав говорити. Та коли стали перед своїм володарем, Пальчик стратив усю відвагу й випхав Перчика наперед. А цей рад-нерад почав:

— Ваша величносте! Ми при-
 йшли просити, дозволити нам піти
 між любих і добрих людей до їх хат
 і служити їм. Бо ми вже й поста-
 рілися, а людей ще не бачили.

— ...Між любих, добрих лю-
 дей! — повторив король і якось
 дивно всміхнувся. — Це самолюбні
 й невдячні сотворіння — ті люди!
 А зрештою підіть, самі побачите

і думаю, що скоро вернетесь, бо буде вам того досить.

Домовики трохи здивувалися словам володаря, але втішилися, що побачуть щось нового. Тож низько вклонилися королеви й вийшовши з палати пустилися в світ. Вони довго йшли і йшли сходами вгору, аж вийшли зі свого підземного царства на землю. А тут побігли ще довгим хідником під самою поверхнею землі, аж застукали до дверей суслика. Його самого не було дома, але сусли-

*) Домовики, карлики — легендарні (видумані) сотворіння на людську подібність, що буцім то часом живуть по хатах з людьми і помагають їм у роботі. Їх зовуть теж — добрими духами.

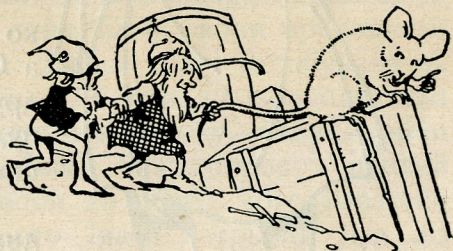
чиха, що саме примірювала собі новий чіпець перед зеркалом, відчинила їм двері і аж ударилася об поли руками, коли довідалася, що домовики хочуть конечно дістатися між людей.

— А леж то страшно й небезпечно! — говорила вона. — Там є такі мишоловки, що легко можна зловитися і пропало. Але я запізнаю вас зі своєю тіткою, домашньою мишею. Вона вже досить стара й хитра, бо досі ні раз не попалася в клітку ні в лапку.

І справді сусличиха справила їх до домашньої миші. Миш привитала їх приязно й сказала, що радо заведе їх до людської хати і то до кухні.

— Але мусите заждати до вечора — говорила миш, — бо тоді люди будуть спати і я зможу вас безпечно завести.

Коли звечоріло, домовикам захотілося спати, бо були потомлені далекою дорогою. Але миш підбадьорила їх і повела темними хідниками та всякими шпарами та норами. Мусіли перескакувати якісь бочки,

пачки і мішки, а все трималися миші за хвіст, щоб не загубитися. Нарешті опинилися в кухні.

— Дивіться — навчала миш шепотом, — оце двері ведуть до комори. Їх прошу що вечора відхиляти, щоб мені лекше було дістатися до середини. Це буде все, що прошу вас за мою прислугу. І ще звертаю вашу увагу на лапку онде в куті, оминайте її здалека, бо це погана річ. Ну, будьте здорові. Я навідаюся до вас завтра вечером.

Домовики почали цікаво оглядати кухню і вискочили на стілець, а зі стільця на стіл саме тоді, коли вже свитало і до кухні ввійшла, позіхаючи, кухарка. Вона побачила домовиків і дуже здивувалася.

— А ви що за одні? — запиталася і взяла їх обох на свою долоню.

— Ми домовики, прийшли помагати добрим людям у роботі, бо нам усяка праця дуже легко йде!

— О, дуже добре! — втішилася кухарка. — Ану спробуємо. Позамітайте гарненько кухню, вичистіть черевики

й одержу та підпалить під кухнею, а я ще положуся трохи, бо мало цієї ночі спала.

Кухарка прийшла за якої пів години і застала все в найбільшій ладі, навіть снідання було готове. Кухарка немогла їх нахвалитися і налила їм свіжого молочка та накришила медяника в тарілку. Потім прийшла до кухні мала Оля з мамусею й не могли надивитися на малих домовиків, що були старі й бородаті а не більші від мізинного пальця.

— Мамусю, а де вони будуть спати? — журилася Олюся.

Тоді мама принесла пуделко і постелила вовняну хустку, а Оля взяла подушечку й ковдру з ляльчиного ліжечка. Те пуделко поклали на кухонній шафці, в сумерку й сказали:

— Хто пильно працює за дня, повинен спокійно спати в ночі.

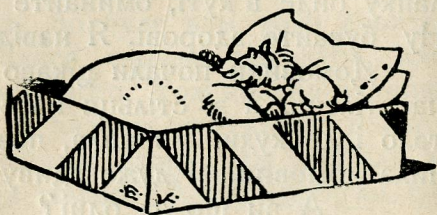
Оля взяла домовиків у фартушечок і занесла їх до своєї кімнатки, щоби побавитися з

тими милими, живими створіннями.

Вполудне прибіг Івась зі школи, а коли довідався, що є домовики, які все за людей роблять, підкинув торбину вгору й закликав:

— Славно! Тепер вони будуть писати мої задачі! — А сам почав читати цікаву книжку „Гулівер у Лапутів“, бо хотів дізнатися, як Гулівер дістався з літаючого острова назад на землю.

Домовики робили все, що хто хотів, і всі за те їх хвалили. Вечером, коли домовики вже дрімали в своїм ліжечку, прийшла миш. Вони дуже хвалили собі людей, а миш помахала головою і сказала:

— Не дуже вірте в їхню доброту, бо ще попечетесь. Миш пішла, але вночі збудив домовиків якийсь страшний звір з блискучими очима й запитав:

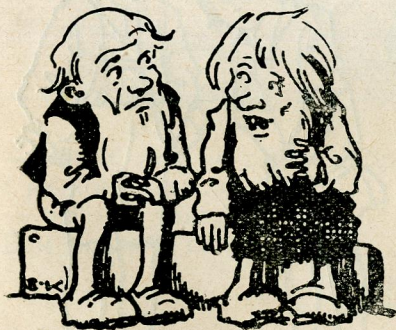
— М'яв-мяв! Не бачили ви тут домашньої миші? Бо я чую, що вона тут була. А може ви є миші, то я вас зїм!

— Ні, ні! — сказали перелякані домовики. — Ми не є миші, а домовики, що допомагаємо людям у праці.

— Ну то ваше щастя! — сказав кіт — бо це був той звір — і пішов собі далше, шукати миші.

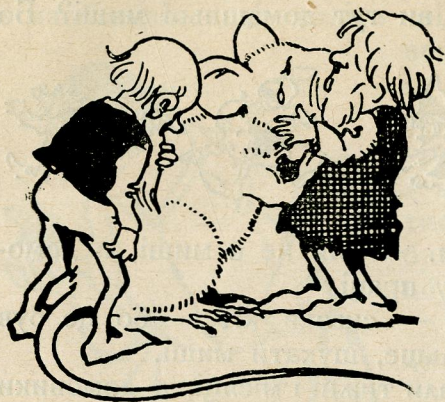
Ішли дні за днями, минали тижні і місяці, а домовики працювали без відпочинку. Та чимбільше вони працювали, тим більше люди привикали до їхньої праці й забували за вдячність. Кухарка вжене давала їм їсти, Оля занедбувала їх і навіть відібрала подушечку й ковдерку, кажучи, ніби ляля змерзла. А Івась? О, Івась був попросту пустий хлопець — і коли раз прийшов до нього його товариш Максим з песиком Бровком, то Івась затровив пса до домовиків і тішився, коли бідні карлики в смертельнім страху втікали й ледви вратувалися в якійсь норі від нехибної смерті.

Домовики почали думати про поворот до свого царства — а вже останній товчок до того дала злобна кухарка. Раз розчинила вона тісто а Пальчик був цікавий знати, що то є і виліз на край діжки. Тоді кухарка, ніби нехотючи трунула його в тісто й тішилася, коли він ледви видістався з горячої

розчини й мало не задушився, бо тісто заткало йому ніс і уста. Вона взяла нещасного домовика в два пальці й виполокала в ведрі з водою — тепер Пальчик був чистий, але мокрий і дзвонив зубками. Аж якось ледви дійшов до свого ліжка й розповів про свою пригоду Перчикови, що лежав там зажурений і неохочий помагати Івасеві писати задачі.

— Добре казав наш володар! — зітхнув Перчик. — Чи не вернутисьби нам до нашої вітчизни? Люди справді злобні і невдячні, ми ще тут загинемо між ними.

Рада в раду і такі рішили втікати. Аж усміхнувся Пальчик на ту думку, тимбільше, що вже трохи просушився по тій купелі. Нагло почули якийсь дивний звук кляп! а потім розпучливий пискіт і шарудіння.

— Пальчику! Перчику! Ратуйте! — кликала домашня миш, бо то вона уловила нарешті в лапку.

Домовики схопилися і звільнили мишку з мишоловки. Вона подякувала їм і сказала:

— Тут я вже не буду ніколи, бо це нещасливе місце. Пошукаю собі іншої хати. Будьте здорові!

Тоді сказали домовики:

— Ой, візьми нас та випровадь звідсіль, бо й нам уже досить тих людей! Хочемо вертатися під землю.

Мишка вивела їх з кухні і повела аж під нору суслика. А там сердечно попрощалися, аж плакали з жалю, і розійшлися. Домовики побігли знаними собі доріжками, а як прийшли вже на широкі сходи, що вели вниз до королівської палати, то скочили на поруче й фіть! поїхали в долину, щоби тільки скоріше. А коли опинилися на місці, всі домовики радо їх витали й розпитували про всячину і король був цікавий знати, чи люди вже кращі... Та Пальчик сказав:

— Ні, володарю, люди справді злобні і невдячні і ти говорив правду, що нам скоро вони остогиднуть.

— Я знав, що ви скоро вернетесь! — сказав король.

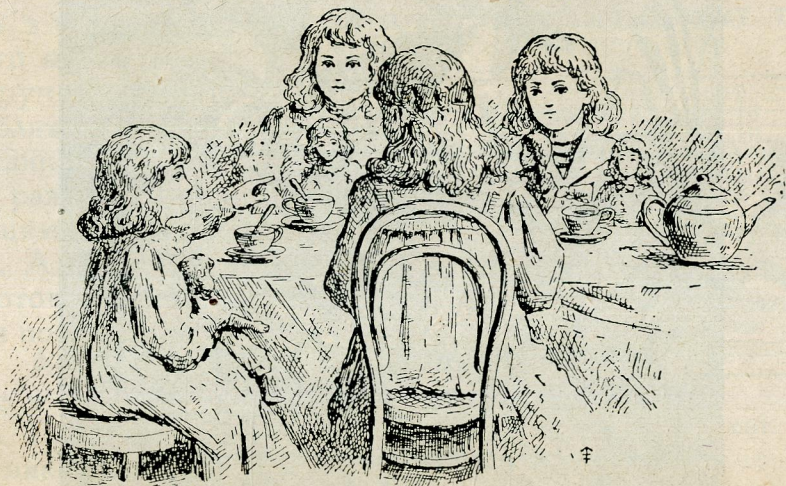
— Людська злоба є непоправна. Вона й нас загнала сюди, в глибоке підземелля. Аж тепер будуть люди за вами жалувати, але вже запізно.

І так справді було. Коли ранком кухарка не застала домовиків у кухні і мусіла все сама зробити, вона почала плакати. Та ще більше плакала Оля, коли не знайшла домовиків у їхнім ліжку. Тай Івась посумнів і клявся, що скривдив домовиків — але пропало. *Петро Філіне.*

Малі мамі.

Посходилися дівчата
Чайок попивають,
Одна другій про клопоти
Свої повідають.

Бо кожда з них свою лялю
На руках тримає,
Кожда з них маленька «мама»,
Тож і журбу має.

— «Мені моя не спить добре
І не хоче їсти...»

— «А моя така, що тихо
Вам не хоче сісти!»

— «А моя їсть забагато
І тому хорує!»

— «А моя все з стола тягне
І лиш галасує!»

А лялі на те ні слова...

За те мамця з боку:

— От, як гарно ви навчились

Журитись нівроку!

О. П.

Чи ви вже маєте дві нові книжечки, які недавно видав „СВІТИК“?

Ось вони: 1) „ЕМІГРАНТ“ — ціна 20 сот.

(Написав ту книжечку Богданко З.)

2) „НЕЧИСТІ СКАРБИ“ — ціна 50 сот.

(Написав її Микола Погідний).

Материнське горе.

Страх, що сталося! Ось гніздочко вода нам забрала! Закрутила, замочила, хвилями пігнала. Та від чого батько й мати! Стали голосити та дзьобками та крильцями гніздо боронити. І чей Господь їм допоможе гніздо врятувати, до берега навернути, в травичці сховати.

— Мамо, мамо! — пищать пташки до рідної мами.

— Не бійтеся, пташенята, рідна мама з вами!

Серед цвітучого чаю.

Оповідання малого мандрівника.

(Докінчення)

— Думаю, містер Герольд, що цей чай не провітрювався і не вянув перед ферментацією, а відразу скидали його на купи до ферментації і тому він не тратив своєї природньої барви. Бо таке сушення й вянення позбавляє листки їхньої зелені.

— Ол райт! — засміявся Англієць — ви вгадали! Та ми тут, на Цейльоні майже не випускаємо зеленого чаю; його більше роблять в Китаю, а в нас чорний, чи там більше або менше темні сорти.

— Та це ще не все! — сказав Англієць. — Бачите, що з мат згортають чай дуже розтріпаний, тому треба його нераз добре скручувати. І це роблять знову на машинах, а відтак ще раз досушують тонкими верствами. А що роблять з готовим чаєм, зараз побачимо.

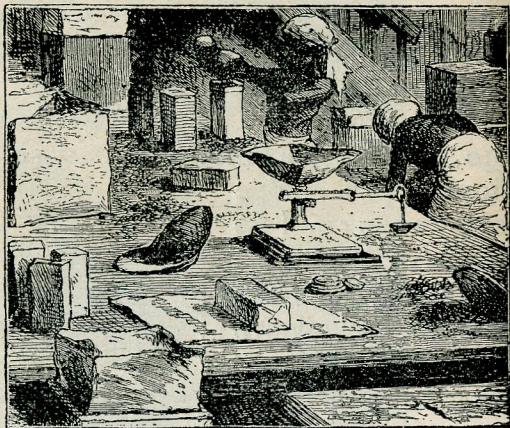

Сортування чаю при помочі сит.

Англієць завів нас у слідуючу галю. Там сиділи робітники біля широких мат, засипаних готовим чаєм. Вони набирали чай у великі сита і підсівали його. Одні сита мали великі очка і з них сипалося велике і товсте листя не окремі купи. Найбільше лишилося в ситі і те зсипали окремо. Тепер з тих куп брали чай у сита з меншими очками і пересівали на інші купи. Далі з других куп брали чай у ще дрібніші сита і пересівали знову окремо. Так по цілій галі було багато куп чаю, а кожда купа мала чай іншої величини. Кожду купу спаковували в окрему скриню, вибиту з середини динфолією. Скрині щільно замикали й забивали та запечатували, наліплювали на них картки з назвою властителя, з датою і з якістю сорту. Тоді вже інші робітники виносили ті скрині на тягарові вози (арби),

запряжені в великі, горбаті воли, а також на авта і в супроводі урядника везли до найближчої залізничної стації. Того дня, про який мова, відвезли на залізничий дворець щось п'ятьдесят скринь чаю.

При вечері оповідав нам сер Герольд дещо з історії чаю. Споконвіку — казав він — управляли чай Китайці. Аж недавно, бо тому яких шістьдесят літ, почали управляти чай в Індіях, на Цейлоні, на другім острові Ява, в Бразилії і в Японії. Нині Індії і Цейлон уже продукують кращий чай від китайського і від інших чаїв, бо тут іде управа на великих плянтаціях, при добрім догляді та при допомозі машин, а в Китаю вбогі селяни управляють свій чай на малих нивах і простими способами, як тому сто й тисячу літ назад. Цейлонський чай розходиться по цілм світі, а найбільше йде до Англії, Росії, України, Польщі, Америки, Голяндії, Африки і Австралії.

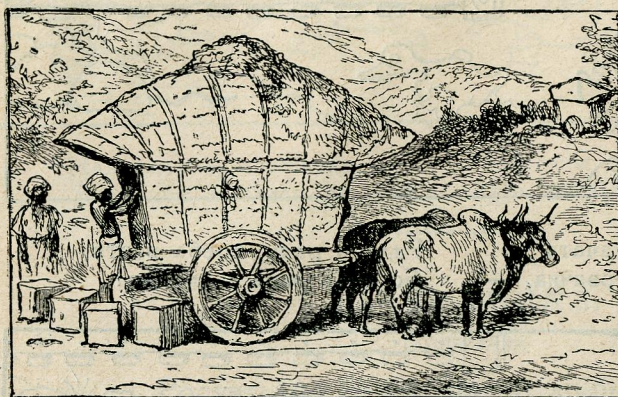

Пакування чаю.

— Може і ти, любий Стефано — так кінчив Марко своє письмо — пеш нині чай з нашої плянтації в Амбеганова на Цейлоні!. Коли пеш — то смачного тобі! Тільки не пий за багато сильного чаю, бо це шкодить, відбирає сон. Зате мірно вживаний не міцний чай побуджує пам'ять.

Іще на одно зверни увагу: чи чай є правдивий, чи нема в нім яких листків інших рослин! Можеш виймати з окропу кілька чаєвих листків, розпрости їх і приглянься нервам листка. Від головного нерва йдуть бічні на боки, але вони на кінчиках лучаться одні з другими луковатою ниткою і то рівнобіжною до крайчика листка! В інших, нечаєвих, листках ті нерви не лучаться так при кінці! І запам'ятай собі, звідки пішли назви „чай“ і „гербата“. Китайці називають цю рослину „че-і“ або „те“ і від того пішла наша назва „чай“, а німецька „те“. Давніше про-

давали чай в аптиках під назвою „герба-теа“ (значить „зілля чаєве“, і від того пішла назва „гербата“). А поки-

Транспорт чаю арбами на залізницю.

що шлю тобі
ширий привіт з
країни цвітучого
чаю. Ага, ще
одно. Знай, що
чай є тут зав-
жди зелений,
так, як у нас
ялиці і сосни та
смереки, або
барвінок, в зимі
і в літі. Хоча
зрештою тут не-
ма зими! Тут віч-
не літо! А є ли-

ше пора погоди і пора слотлива, але кожуха не треба ніколи вдягати.

А всеж таки я радби вернутися на Україну і посов-
гатися на леді в кріпкий мороз, та тільки згадувати той
вічно горячий Цейльон! Бо хоча як тут гарно, а таки на
нашій Україні найкраще...

„Твій Марко“.

Колись.

Біленький дім, за домом сад,
При ганку дикий виноград.
Скрипкові сходи...
Під вікном
Квітки, посаджені рядком.
Черемха пахне, аж пянить,
Вітрець шумить, потік журчить,
І місяць з поза хмар глядить.

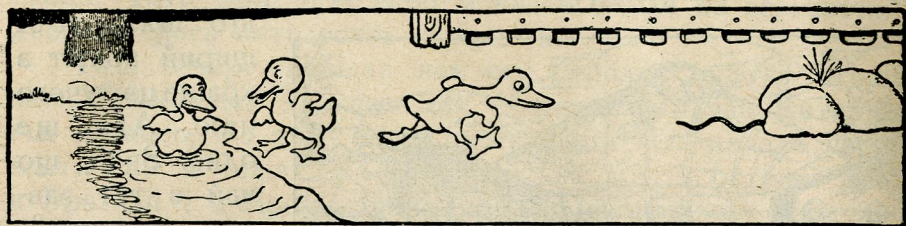
Богато зір. Ще більше мрій.
В чаю співає соловій.
Співає, аж в ушах лящить.
Ах, цить вже соловейку, цить!
Бо й так така краса кругом,
Що навіть сон став під вікном
І замість йти поміж людей
Стоїть заслуханий цілий.

Тому мабуть ніхто й не спить...

Ах цить вже, соловейку, цить!

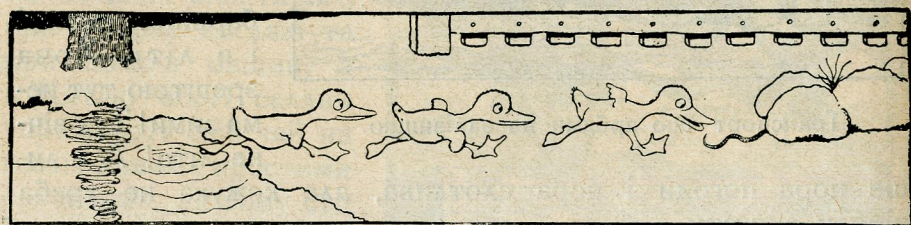
Богдан Лепкий.

Відважні каченята.

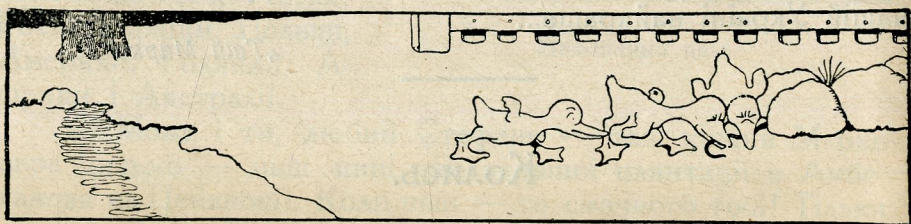
Десь побачили качата
Між камінням червачка, —

Рада в раду, треба взяти,
Бо то страва є смачна!

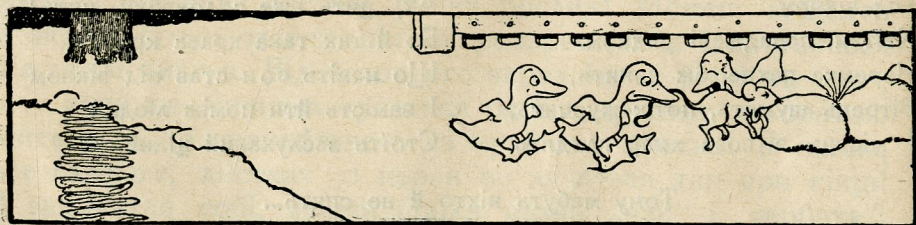
Гульк з води малі качата,
Беріжечком тап-талап!

Перше вспіло вже дігнати
І той хвостик в дзьобик хап!

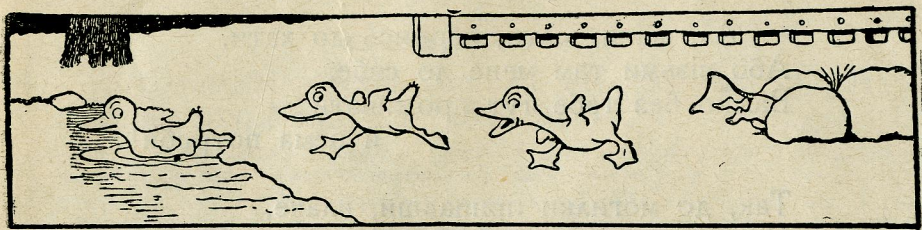
Ба, червак той не дається,
На підмогу другі йдуть!

Та не легко їм ведеться,
Хоч і тягнуть і гризуть...

Тягнуть-тягнуть, аж попірили,
Але витягли — повір!

Нагло з дива зацікавили:
Що то за страшений звір!?

Налякались, повтікали,
З криком виплили на став,

Тай усім розповідали,
Що медвідь за ними гнав!

Материнка.

(Переказ).

Ростуть по горах квітки дрібненькі,
Ніжно-пахучі — то материнка.

— Відкіль квітки ті? — питає в ньеньки
мала дитинка.

Ненька дитинку горне до груди,
А зором шлеться в поле далеко:

— Оповідають про квітку люди
такий переказ:

— Відійшла ньенька бідна до Бозі,
Сама осталась в світі сирітка,
Сама саміська, як при дорозі
дрібненька квітка.

— Гірко сирітці на світі білім,
Бо чужі люди не рідна ньенька,
Караєсь важко, на душі й тілі
терпить бідненька.

Гірко сирітці, ні пожалітись,
Ані поплакати бідна не може,
Усюди сумно сироті в світі,
все їй вороже.

Вже довше жити так їй несила,
Личко гіркими мие сльозами
І йде на цвинтар, там де могила
рідної мами.

— Ах, мати, мати, вернись до хати,
Або візьми там мене до себе,
Важко без тебе тут проживати
й нема потреби!

Так, до могилки припавши, плаче,
Мов та у тучу прибита квітка,
Лле на могилку сльози горячі
бідна сирітка.

Нараз сирітка бачить: ах, чудо,
Іде до неї мати з могили,
Бере на руки її й на грудях
приголубила...

Ішли раненько люди до церкви,
Переходили коло могили:
Бачать довкола сирітку мертву
квітки сповили.

Всі зрозуміли: покійна мати
Змінилась в квітку, щоби дитинку
Взяти в обійми... і стали звати
квіт — материнка.
Я. Вільшенко.

Заяць і зайчик.

(Байка).

Спитав старого зайчик молодий:
Скажи татусю, правду ти такую,
Де міг би я спокій і свободу
Знайти, — бо тут мені їх бракує!..
Бо тут стрільці усе справляють лови,
Женці співають, хлопці роблять крики,
Пасуться коні, вівці і корови
І все гуде немовби рій великий!..
А батько так сказав йому малому:
Нема нігде спокою в світі тому,
Отже не вір уяві блудній силі —
Бо спокій панує лиш в могилі!..

З франц. байок: Т. Курпіта.

Загадки.

Складова загадка (1 точка).

А, там, Мар, тай, зор, ан, не, Аль, ма, те, фіт, лє, пан, на, гро, Маль, ман, рош, та, Ал, о.

З порозкиданих 21 складів зложить 8 слів, яких початкові й кінцеві букви, читані згори вниз — дадуть висказ на „Свято Матери“.

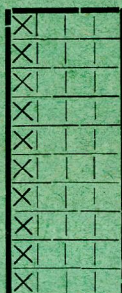
Значіння висказів:

1. Чоловік, що перейшов на христ. віру.
2. Музичний вислів.
3. Рід вина.
4. Головна частина радія.
5. Ріка на Угорщині.
6. Арабське ім'я.
7. Острів на Середзем. морю.
8. Гори в Азії.

Ребус (2 точка).

Хрестиківка (2 точки).

Ім'я дівчини.
Потрібне в торгівлі.
Ім'я дівчини.
Діра в землі.
Інакше: віз.
Інакше: невільники.
Любов по латині.
Член тіла.
„Шкіра“ дерева.
Ішла на нас тагарська...

Букви на місцях хрестиків дадуть ім'я і назвисько поета, що вмер у Львові тому 17 літ, а цього року 28. травня на його могилі відслонюють пам'ятник.

Загадки рахункові (3 точки).

(Уложив: К. Ластівка).

1. На прогулку зголосилося 50 дітей. Хлопців було о 20 більше ніж дівчат. Кілько було дівчат, а кілько хлопців?

2. До кернаці, що була на 15 метрів глибока, впала жаба. Вона старалася всіма силами видобутись на верх. Кожної днини скакала на 5 метрів вгору, та відтак спадала знову на 4 метри вниз. Кілько днів потребує жаба, щоби видістатися на верх?

3. В Карпатах заблудив один прогульковець. Він зайшов до колиби на полонині, де стрів двох вівчарів і просить їх, щоби продали йому дещо до їди. Один вівчар витягнув з дзьобенки 5 куснів будза (овечого сира), а другий 3 кусні. Всі вони в трійку зіли цих 8 куснів сира по рівній пайці. Коли прогульковець поспитав кілько має їм заплатити за свою зіджену пайку — то вівчарі відповіли, що 80 сотиків. Кілько дістав перший вівчар за свій будз, а кілько другий?

Загадка (1 точка).

Ні звір, ні ростина,
Ні цвіт, ні деревина,
В цілім світі знана
В великій пошані,
В м'ясі чи в росолі,
У дома чи в полі
Зі мною лиш добра страва,
За те мені всюди слава.
Що то є?

Складанка (1 точка).

З цих порозкиданих складів уложити слова знаної приповідки: „ра-вста-да-то-Бог-Хто-но-е-му-є“.

Ломиголовка (1 точка).

Це не птах ані звірятко,
Хоч має піря й чотири „роги“ небо-
жатко!

НОВОАПРОВАБОВАНИ КНИЖКИ ДЛЯ ШКІЛЬНИХ БІБЛІОТЕК.

Міністерство Освіти в Варшаві, рескр. з дня 14. листопада 1932 до ч. I. Пр. 8963/31., апробовало нище подані книжечки до ужитку в школах вселюдних:

1. Бернет Францес: Сара Кру	0'30	зл.
2. Буйно Марія: Скарб	—	
3. Бавбергер В.: В печері пустинника 2 ч.	2'40	„
4. Гоголь Микола: Вій	0'50	„
5. Гуондер А.: Свята криниця	—	
6. Грімм Браття: Казки 2 томи	3'00	„
7. Дід Модест: Дві казки	0'40	„
8. Дойль Конан: Пропащий світ	4'00	„
9. Доля Мирон: Золота рибка	1'00	„
10. Завадович Р.: Князь Мардиан (сцен. кар.)	0'60	„
11. Кабаровська С.: Тарас-Пастушок „ „	0'50	„
12. Ковалів Стефан: В останній лавді	2'00	„
13. „ „ Щаслива бабуня	1'90	„
14. „ „ Писанка	1'80	„
15. Костомарів Микола: Кудеяр	4'50	„
16. Кіплінг Р.: Як верблюд дістав горб	—	
17. Лепкий Богдан: Трилогія	50'50	„
Поодинокі часті: Мотря ч. I-II:	18'00	„
Не вбивай . . . 9 зл.	6'00	„
Полтава ч. I.	6'00	„
Батурин . . . 9 „	8'00	„
Полтава ч. II.	8'00	„
18. Льондон Джек: Далека країна	0'90	„
19. Наші казки 2 часті (вид. Оренштайна)	1'50	„
20. Опільський Юліан: Іду на вас	3'20	„
21. Подорож пана Цікавського	3'15	„
22. Руданський С.: Вибір із творів	1'80	„
23. Русова Софія: Серед рідної природи	1'45	„
24. Свіфт Джонатан: Гулівер у Ліліпутів	1'20	„
25. „ „ Гулівер у Велетнів	1'20	„
26. Селянський Л.: Байки Езопа (вид. Оренштайна)	0'90	„
27. Т. Л.: В святині (за Сельмою Лягерлеф)	—	
28. Томпсон Ернст: Мої знакомі	3'60	„
29. Устіянович М.: Мєсть Верховинця	0'50	„
30. Фінн Фр.: Жертва дитини	1'20	„
31. Франко Іван: Вівчар (вид. Рух)	0'25	„
32. Франко Петро: В пралісах Бразилії	0'50	„
33. Чайковський А.: Одарка	1'50	„
34. Чехов Антін: Каштанка	0'90	„
35. Чубинський Павло: Українські народні казки 2 т.	5'40	„
36. Штукар Матери Божої (вид. Унсінга)	—	

Всі ті книжки можна набути у Видавництві „Світ Дитини“. Хто присилає гроші згори (враз із замовленням) не платить коштів пересилки. Замовлення посилайте:

ВИДАВНИЦТВО „СВІТ ДИТИНИ“, ЛЬВІВ, Зіморовича 3.

ЖЕРТВИ.

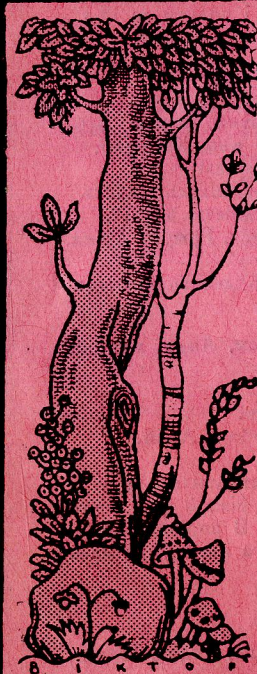
На писанку для „Рідної Школи: Орест Хомишин, Канада — 0'50 дол.

На сироти Людмила Бригунова, Братіслава — 20 кш.

27610/11.

СВІТ ДИТИНИ

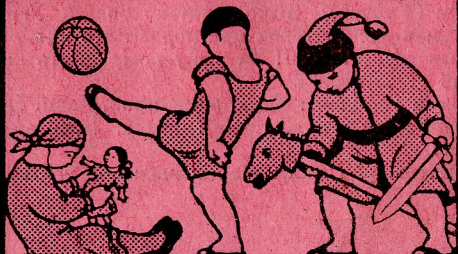
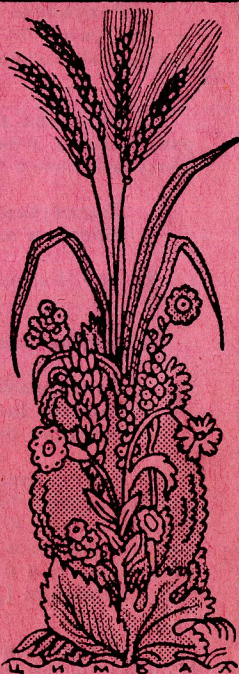
ЧИСЛО 11. ЧЕРВЕНЬ, 1933. РІК XIV.

ЗМІСТ:

1. От і скінчився рік шкільний 289; 2. Що своє — то своє 289; 3. Рановранці... 265; 4. Княжич Ярko на риболовлі 269; 5. Де є князенко? 299; 6. Наш Рідний Край 300; 7. Петрусь на вакаціях 303; 8. Всі вчимося англійської мови 309; 9. Віночок смакує! 310; 10. Дивна подорож горошка 311; 11. Гей, скінчилися наука! 313; 12. Зі щоденника Славка Вірного 314; 13. Літо — золото 315; 14. «Світикові» рисунки 316; 15. »Жабка« 316. Подяка. Від Видавництва. Розв'язки загадок.

Ціна 50 сотиків.

З нагоди закінчення року шкільного бажаю всім моїм Любим Читачкам і Читачам проведення як найвеселіше сьогорічних вакацій. Я також цього року буду мати вакації і навідаюся до Вас, мої Дорогенькі Приятельки і Приятелі, аж з початком вересня ц. р. Тому маю надію, що Ви по дво-місячній розлуці стрінете мене знова може ще з більшою радістю — чим досі завжди стрічали. Ваш «Світик».

Розвязки загадок.

Число: 1.

Складова загадка (1 точка): Шалик, котел, орли, луч, але, нас.

Цілість: Школа кличе нас!

Ребус (1 точка): Час — то гроші.

Хрестикова загадка (1 точка): Ш, тур, шупак, рак, к.

Доповнення букв (1 точка): Нора, гора, кора, пора.

Загадка в лабіринті (2 точки): Суп. ера, мат, рак, сто, хор, око, лад, ехо, Дон, лен, имя, Кий. Цілість: Петро Холодний.

Число: 2.

Складова загадка (2 точки): Залішки, Андерсен, Хозари, аркан, Румунія, бавовна, Ельбрус, ребус, кратер, Урбан, тунель. Цілість: Захар Беркут.

Загадка в квадраті (2 точки): Овруч, Драва, долар, Зосим, Кудак. Цілість: Орлик.

Загадка (1 точка): Слимак. **Ломиголовки** (1 точка): 1) Дім — мід. 2) дід.

Рахункова ломиголовка (2 точка). Швець втратив 22 зл. і чоботи за 18 зл. — отже разом 40 зл. Заробив на тім інтересі фальшивник. Швець повинен був фальшивий банкнот занести на поліцію і веліти шукати обманця.

Число: 3.

Складова загадка (1 точка) Ігумен, ватага, аркуш, наркотик, фарма, рубрум, анданте, нанкін, крисаня, оратор. Цілість: Іван Франко — наш Каменяр.

Шаховий коник (2 точки): Ти на ніч не дивись... Не була на землі —

Якаб ніч взагалі Прийде ранок колись! *Олесь.*

Відгадування слів (3 точки): „Будьте мужні, непохитні, єдністю міцні“.

Відгадка слів (2 точки): Аркас, арома, Аллах, брови, алмаз, Гриць, Діана.

Цілість: Коломия.

Як то? (1 точка): Двацять пальців маємо; на кожній руці п'ять, десять на ногах.

Число: 4.

Складова загадка (1 точка): Богумил, острє, гарап, друшляк, Анди, нунцій.

Цілість: Богдан Лепкий.

Докладанка (1 точка): Цар, Тарас, барабан, сак.

Хлопчячі імена (2 точки): Тарас, Роман, Гнат, Семен, Ілько.

Відгадка букв (2 точки): Гуцул, Гайне, Остап, козак, Лубни, Лівій.

Цілість: ЛЕПКИЙ.

Арифметична ломиголовка (2 точки): Перша перекупка стратила в другім дні 10 сотиків, бо коли першого дня вони продавали яблука по ріжній ціні — то перша продала 30 яблук за 75 сот., а друга 30 яблук за 50 сот. В порівнянню до другого дня, коли вони вторгували 60 сот. за 30 яблук — то друга перекупка мала 15 сот. зиску, а перша 10 сот. страти.

Акростих (1 точка): Липа.

Число: 5.

Складова загадка (1 точка): Самбір, верба, янтар, турбан, индик, Йодан, Марконі, инший, Канада, оркан, Литва, Аркас, Йосиф.

Цілість: Святий Миколай.

Шаховий коник (2 точки): Відколи батько Богдан Україну восточному цареві віддав, наш брат мається як горох при дорозі: хто йде — той урве. Кажуть: покірне теля дві корови ссе; отже ні! За нашу покірливість нам ніякої дяки нема, одна нруга. (Лепкий — „Мотря“).

Складова загадка (2 точки): Буря, коса, вино, Наум. Цілість: БУКОВИНА.

Переставка букв і складів (3 точки): Куба, Ікар, арак, бари, міра, інок, карк. Цілість: УКРАЇНА.

Загадочні візитівки (2 точки): 1. Відвічальний редактор. 2. Відвічальний редактор „Світика“.

От і скінчився рік шкільний!

От і скінчився рік шкільний!
Хто працював, тепер вільний;
Книжки і сшитки і перо,
Усе школярськеє добро, —
Пращайте!.. Іду на село.

А на селі, там воля нам
І школяркам і школярам;
Як хочеш, то біжи у гай
Малини і гриби збирай,
Гукай і пісеньок співай.

Ніхто тобі не скаже: цить!
Бо і без тебе гай шумить,
Бо і без твого співу в гаю
Мушки гудуть, пташки співають,
Піснями Бога величають.

Тільки далеко не іди,
Не напитай собі біди!
Бо кажуть, що далеко в гаю
Чугайстри і мавки гуляють,
Такі дивні... або я знаю?

Богдан Лепкий.

Що своє — то своє.

I.

Ярко скінчив четверту класу в „Рідній Школі“ у Львові. Під кінець шкільного року, відбула його класа цікаву прогульку. Їздили діти зі своїм учителем оглядати кооперативну фабричку „Зоря“, де виробляють синку до білля і чорнило до чобіт зі знаком синьої цвітки „Незабудьки“. Вибираючися на оглядини фабрики, Ярко уявляв собі: бу-

динок з високими коминами, широкі галі з великими машинами. Але як трамвай дійшов до останнього перестанку на Богданівці і діти роєм висипалися з воза, Ярکو зі здивуванням побачив на зовсім невеликій будівлі напис: **„КО-ОПЕРАТИВА ЗОРЯ“**. Думав, що може це яка помилка, але пан учитель устатив дітей в пари і повів їх таки туди.

— Це має бути фабрика? — питає Ярکو сам себе. Може ми заблудили?

Ввійшли до невеликої кімнати, а тоді Ярکو побачив, що пан учитель повів їх правильно. Гуркіт мотору, шум млинок і ось ллється з одної лійки розтоплене чорнило (яке ми чогось зовемо з німецька „шварцом“), а з другої пливе синка. Дівчата, в робітничих фартухах, справно підставляють коробки одна за одною та наповнюють їх по береги, а відтак відставляють щоби маса застигла. Інші затулюють остуджені вже коробки і пакують їх тузинами у паперові пуделка. Інженір, що опроваджував дітей по фабричці, давав відповіді на різні питання учителя та поясняв дітям справність машин.

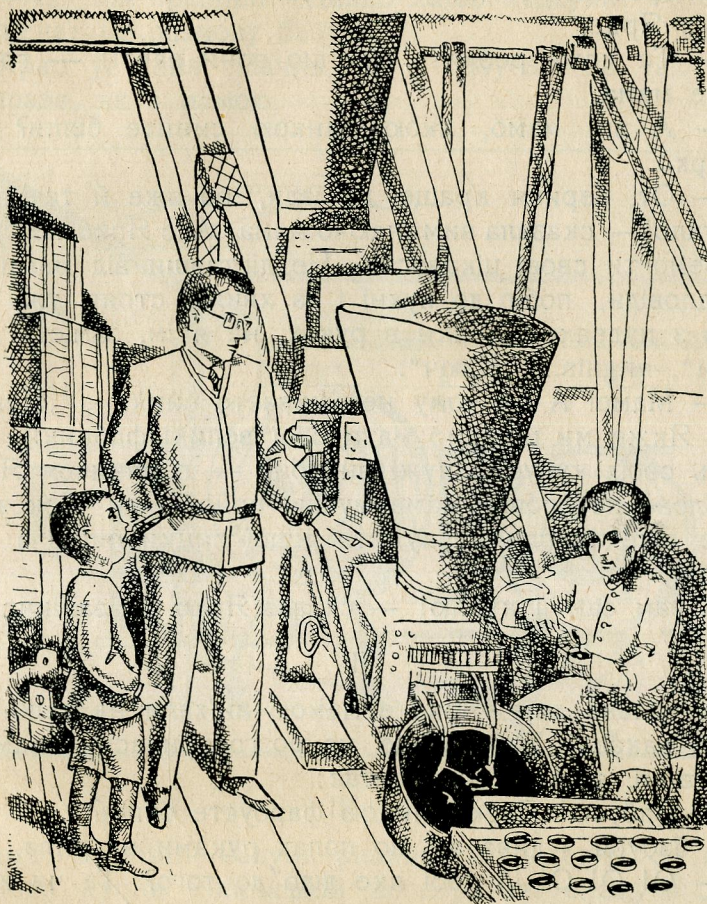
— А чому ця фабрика така маленька? — запитав Ярکو. — Ми сподівалися побачити великі забудовання, високі комини фабрики, а тимчасом...

— Замість фабрики — „фабричка“! — перебив Яркови інженір. — Це початок любий хлопче! Ми не можемо вирабляти ані синки, ані чорнила більше, ніж маємо за потребування на наші вироби. А це запотребовання невелике — тому й фабричка наша невелика.

Ярکو осмілився. Таж українських родин у цілій Польщі близько мільон; от якби лиш по коробці синки в рік на одну родину, таж це дуже, дуже багато. Інженір всміхнувся. Так, мій хлопче! — ми того хотілиб. Але щож, коли не всі господині хотять вживати нашу синку; а так само є й з чорнилом до чобіт... Ану, скажіть, якої синки вживають при пранню у вас? — звернувся інженір з запитом до дітей. — Діти поглянули по собі. Ніхто з них не вмів дати відповіді. Навіть Ярکو не міг собі ніяк пригадати, який знак є на коробці від синки, що нею вчора мама синила білля. Прямо не цікавилися діти тою справою. От, синка — тай синка...

— Не знаю! — признався перший Ярко, а товариші притакнули й собі за ним.

— Ну, то придивіться! — сказав на пращання інженір тай постарайтесь, щоби всуди вживали синки й чорнила з „Незабудькою“, то в цей спосіб pomoжете нам розбудувати фабричку „Зоря“ у велику фабрику! Поможете?

— Поможемо! — загомонило пів сотки дітвори. А Ярکو ще спитав: І будуть тоді в цій фабриці високі фабричні комини?

— Будуть, будуть! — всміхався інженір, глядячи зацікавленого хлопчину по голові.

II.

Ярко вбіг до хати, перескакуючи по два сходи на раз.
— Чого ти так спізнився? — питає його мама.

— Наша кляса їздила оглядати кооперативну фабрику „Зоря“, аж на Богданівку...

— Ет, які там у нас фабрики — скривилася мати і махнула легковажно рукою.

Але роблять і синку і чорнило до чобіт! — палко заговорив Ярکو.

— Та може роблять, але що вони варті! — говорить дальше мама.

— А ви, мамо, якою синкою сините білля? — питає Ярکو.

— От, берися краще до їзди, бо вже й так все по-застигало! — сказала виминаючо мама. Але Ярکو не був всилі перемогти своєї цікавості. Не діставши від мами бажаної відповіді, побіг до кухні і за хвилю стояв уже перед мамою з пуделком синки в руках, на яким, замість „Незабудьки“, виднів... „Ключ“.

— Мамо! А ви чому не вживаєте синки з „Незабудькою“? Якже ми можемо мати свої великі фабрики, як що замість своїх купуємо чужі вироби? — горячився Ярکو.

Слово по слові і мама мусіла приобіцяти Яркові, що більше вже ніколи не купить іншої синки лише з „Незабудькою“.

Я вам сам її куплю! — сказав Ярکو на закінчення.

III.

За кілька днів Ярکو з мамою виїхали на село до бабусі на вакації. Бабуся ще не розговорила з мамою по привітанні, а Ярکو вже питає:

— Бабусю! Якою синкою фарбуєте білля?

А бабуся з дива аж по полах руками вдарила.

— О! О! О! А тобі яке діло до того? Та чи хто видав таке, щоби хлопець до прання мішався?

— Такий тепер уже світ! — підсміхаючись, сказала мама.

А Ярکو примилується: — та скажіть бабусю! Прецінь...

Ну, та як тобі це таке цікаве, то чому не сказати? Цеж ніяка тайна. Звісно, що з „Ключами“... Засумувався Ярکو.

— А з „Незабудькою“ не пробували бабусю? — питає несміливо. Та чому не пробувала? Впхали мені раз її в нашій кооперативі, але я відіслала назад і передала собі до Тернополя на „Ключ“, бо що „Ключ“ то „Ключ“! Це синка

бабуся вживала синки „Незабудька“ в переконання, що синить білля улюбленими „Ключами“.

Ярко тішився тим дуже. Але перед відїздом не видержав і порішив вияснити цілу справу.

Ось, ось і вже поїдемо незабаром! — каже він одного разу до бабусі.

А бабуся вже сьози втирає. Жаль її за внуком. Знов сама остану... каже, важко зітхнувши.

— Але, бабусю, я маю ще щось вам сказати на відїзнім!

— Ну, кажи!

— Я вас обманув! — говорить Ярко отверто. Жахнулась бабуся: Ярку! І тобі не гріх?

— Ні! Не гріх, бо я інакше не міг був зробити. А вас, бабусю, конче треба було переконати.

— Ну, що? Що таке? — допитується бабуса, занепокоєна. Але Ярکو не відповідає. Хоче вперше запевнитися ще раз, чи дійсно синка не плямила білля, а коли бабуса і далі впевняє, що її білля і тепер, таке як передше, біле і ясне — тоді Ярکو розказує свій „гріх“.

На доказ витягнув з укриття пуделко зі синкою „Ключ“, яку підміняв у бабусі на „Незабудьку“. От, хитрун-же ти, хитрун! — каже бабуса, вислухавши в чім річ. А то здається, що інакше бувби ти мене не переконав.

— Ну, але чи вже й на даліше будете, бабусю синити білля „Незабудькою“? — впевнюється Ярکو.

— Та певно, що вже буду, коли вона — як бачу — зовсім не гірша від „Ключів“. Тай „Незабудьку“ дістану в нашій кооперативі. Не треба за нею аж до міста посилати. Але скажи мені, хлопче, яке тобі діло до синки?

— Таке, каже Ярко! — що я хочу, щоби фабрика „Зоря“ розбудувалася, мала великі будівлі та високі коми-ни, як годиться фабриці.

— А чи ти часом не хочеш сам колись стати інжі-ніром у тій фабриці? — підсміхається бабуса.

— Може й так буде! — притакує поважно Ярко. Але, що я сам тоді там вдію? Нас там буде багато працювати. А самі Українці...

Іванна Блажкевичева.

Рано-вранці...

Гей, підемо вранці на росистий луг,
Там то пчіл музика — там жумчання мух!

Сверщиків капеля — та пташат тих спів,
Що понадлітали з соняшних країв.

Квіточок багато, повний гай і луг,
Всі як мальовані красками райдуг.

Скрізь, куди поглянеш, веснянна краса
У Гучку-криниці — цілюща вода.

В капличку на горбі увійдем на мить —
Гошівська Марія душу освятить...

Ясність буде з нами, щастя буде в нас —
З цвітами барвінків вернемо на час.

З лугів верне з нами весь сей блеск і шум,
Хрущиків музика — радісне: „зум-зум“!

Вернемо — вшануєм мамочку як слід,
Грімко заспіваєм пісню на привіт.

Ясність верне з нами аж до рідних брам,
Матінка зрадіє — усміхнеться нам.

Кріпко поцілує і пригорне нас
І буде утіха — і буде гаразд!

Уляна Кравченко.

Княжич Ярکو на риболовлі.

Крім ловів на ліснугу звірину любив князь Володимирко, як і його великий прапрадід великий князь Ярослав Мудрий, і риболовлю. Бувало цілими годинами просиджує над Дністром із вудкою в руці.

Одного дня сказав князь Володимирко княжечеві Яркові: — Поїдемо сьогодні, Ярку, обидва рибу ловити.

Княжич Ярко зрадів дуже. Досі він ні разу не був при ловлі риб. Улюблене місце князя Володимирка до риболовлі було за містом по той бік Дністра.

Князь покликав отрока Данилка та приказав йому: — Забери вудки й усі потрібні причандали, поїду з княжичем на рибу. Кажі Бориславови Глібичеві приготувати крипу.

Небаром усе було готове до відїзду. Крипа, великий вигідний човен, стояв у пристані. Данилко позносив туди вудки, скриньку з рибальськими причандалами та другу меншу з харчами.

Посідали. Данилко й Борислав узяли весла в руки вдарили по філях, крипа понеслася легко бистрою струєю Дністра.

Княжич Ярко був дуже радий. Дуже любив він плавати човном, а тут іще новина для нього — риболовля.

Здовж берега стояли рибалки запускали саки в воду та ждали терпляче.

— А чому вони не ловлять вудками, як ми, тільки такими сітками? — питався княжич у батька. Батько всміхнувся та сказав:

— Бо їдемо ловити рибу для приємности, а ті люди для заробітку. Колиб вони хотіли ловити вудками, не багато зловилиб риби за день і не великий бувби їх заробіток. А так запустить у воду сіть, сак, чи ятір і за одним разом зловить більше риб.

— А вони не всі мають однакові прилади — завважив княжич Ярکو.

— А вжеж, що ні! — відповів йому батько. — Найбільше бачиш тут рибалок зі саками та сітями. Отсей осьтам над берегом бачиш, витягає тепер із води сак. Це, як бачиш, сітка прикріплена до півкаблука. Саками ловлять із берега або човна. Бачу, гарну ловлю мав. Повний сак риби!

— А цей прилад, що його старий рибалка держить на двох дручках, як зоветься? — цікавився княжич. — Така рідка сітка...

— Це сіть. Нею ловлять тільки більшу рибу. Видно цей старий рибалка не хоче заходитися з дрібною рибою.

— А ці два рибалки мають краями рідку у середині дуже густу сітку — завважав княжич — значить, вони хочуть і дрібну рибу ловити.

— А вжеж відповів батько. — Такий прилад зоветься побійна сіть. Отся сіть, що її саме тепер витягнули рибалки по тім боці ріки, зоветься волок або невід. Вона довга на яких 18 ліктів, а на три широка.

— А ті хлопці витягають довгий лозовий кіш із води. Чи вони тепер ловлять рибу? — питався княжич.

— Певно. Такий кіш до ловлі риб називається „верша“ — відповів батько.

— То тільки різних приладів є до риболовлі?

— То ще не всі! — сказав на це князь Володимирко. — Вчас великої ловлі риб уживають віхи, це довгий пліт, який затягають поперек ріки, або стінок; це сіти, якими перетинають ріку від берега до берега. Звичайно розпинають дві стінки на сорок кроків одну від одної. Щоб держалися, прибивають сіти паликами, а долом обтяжують камінням — пояснював князь Володимирко синові. — Бачиш риболовля для цих людей, то не забавка. Треба їм важко працювати, щоб заробити на життя.

Княжич слухав уважно, що батько говорив. Так заїхали аж до місця, де князь Володимирко любив ловити рибу.

Вийшли з крипи. Данилко подав князеви й княжичеви вудки вже з принадою на гачках.

Князь Володимирко говорив княжичеви Яркови:

— Вважай, Ярку, що до ловлі вудкою треба великого терпцю й витривалости. Сядь оподалік від мене, сиди тихо й не крутись та гляди на поплавцець, чи не клює риба.

Княжич Ярко сів оподалік від батька й таксамо, як батько, спустив вудку в ріку. Спершу його це займало. Глядів уважно, як поплавцець крутився по верху течії, та небаром стало йому нудно сидіти так без руху та ще й німувати, ні словечка не промовити. А він так радий неодного спитати в батька. І які то риби є в Дністрі і чи на Руському морі теж так ловлять риби, як на Дністрі, чи як інакше.

Аж тут нараз щось сильно сіпнуло вудкою. Трохи не вихопило її княжичеви з рук. Княжич стиснув сильно вудлище обіруч. Поплавцець пірнув під воду, вудлище вигнулося, волосіння сильно напружилася. Княжич не видержав і закликав голосно.

— Є риба, є, є риба!

Батько глянув на сина грізно, мовляв: сиди тихо! А потім дав йому знак, щоб витягнув вудку з води. Княжич узявся піднімати вудку. Важко воно йшло йому. Вудку все щось сіпало та тягнуло в долину. Аж Данилко поміг йому. Витягнули вудку. На гачку кидалася велика риба. Отрок Данилко зняв рибу з гачка та сказав тихо:

— Княжичу, маєш щастя, це велика щука!

Княжич Ярко дуже тішився та в душі бажав, щоби батько поглянув на його першу добычу. Однак князь Володимирко не звертав уваги на нього, бо весь зайнятий був своєю вудкою.

Данилко знову наложив княжичеви хробачка на гачок і княжич пустив вудку в ріку. Тепер не довго ждав. Знову сіпнуло вудкою, вже не так сильно як перше. Княжич вже спокійно витягнув вудку з води. На гачку теліпався карась.

А князь Володимирко все ще сидів. Якось не ловилася йому риба сьогодні.

Княжич запустив вудку втретє в воду. Тепер уже не нудьгував. Спокійно приглядався поплавцеві та струйкам води, що вилися довкола поплавця, мов люті, що не можуть схопити та понести його зі собою. А поплавцець стояв

спокійно, неначе глузував собі з Дністрових филь: „Не боюся вас! Добре держить мене грузило в воді“. То не поплавець так думав, а княжич Ярکو, на поплавець позираючи.

Вкінці й батько витягнув вудку з води. Зловилася також щука.

Нараз появилася на небі маленька темна хмаринка. Князь Володимирко глянув на неї та сказав:

— Буде туча. Вертаємо до дому!

Сіли в крипу й поплили до Галича.

Дорогою батько говорив синові:

— Дуже тішуся, що ти так скоро навчився задержувати спокій і бути витривалим. В життю це тобі дуже пригодиться. Тільки цей перемагає в життєвій боротьбі, хто витривалий, не зражується й уміє задержати все спокій і рівновагу духа.

Княжич добре вважав на батькову науку, а в душі думав собі, поглядаючи на рибалок:

— Як то різно люди заробляють. І яка багата наша країна. Як я буду князем уже, то подбаю, щоби рибалки мали більший заробіток із риболовлі; мої кораблі будуть вивозити рибу далеко в чужі краї. *А. Лотоцький.*

Де є князенко?

Поховали Снігурочку
В скляній домовині,
Плачуть гірко дробенята
По своїй княгині.

Не ридайте дробенята —
Князенко прибуде,
Гребінь вийме їй з волося,
Збудить серце в груди.

Та де є він, той князенко?
Треба пошукати —
Щоб втішити дробенятка
И сум від них прогнати.

Вуйко Ярکو.

Наш Рідний Край

(Продовження)

9. Україна — край медом і молоком текучий...

Від тої лінії на полудне скрізь буває гарний виноград, особливо в Херсонщині, на Кримі і в Таврії, в Бесарабії і на землях колишнього Запоріжжя. Здавна славиться також Україна своїми пасіками. Не даром-же й казали, що вона »медом і молоком тече«. Той самий литовський письменник, про якого попередньо була згадка, каже: що на Україні скрізь в старих дубах і буках лучаються рої пчіл і щільники прегарного кольору і запаху. Інший пише: пчоли навіть у землі гнізяться і йдучи лісом треба добре вважати щоби не вскочити в мід. Про таку пригоду й розказує Себастьян Кльоновіч, польський поет XVI ст. а саме: як то наш селянин виліз раз на дупластого дуба та потонув там по саму шию в меді.

Другий Поляк, — Ржочиньські — каже: що знав одного пасічника коло Камянця Подільського, котрому 12 уліїв дало сто роїв протягом одного року; він 40 зберігав, а 60 вибивав для меду.

А скільки тих пасік було, видно зі слів Опалінського, котрий каже: що один дідич на Червоній Русі¹⁾ збирав по 5.000 бочок медової десятини річно. Хто хоче побачити, як ті пасіки виглядали, хай погляне на образ Красицького »Гість із Запоріжжя«, або хай пригадає собі відповідні місця із Кулішевої »Чорної Ради«. Цікаво пригадати, що й Богдан Хмельницький »кохався у бжолі« і на дозвіллю радо у своїх пасіках пробував. В міру того, як винищувано ліси на Україні, зменшувалося також число пасік, а всеж таки перед останньою війною начислювано в нас яких два мільйони пнів. Одна тільки Галичина давала половину всего медового збору цілої б. Австро-Угорської монархії.

На буйній землі плодилося з давн-давна багато всякої звірини, як домашньої, так і дикої. По лісах і болотах гніздилися хмари птиці, а в ріках жила сила-силенна різної породи риб. М'ясо було буденною стравою народу, а лови на грубого звіря улюбленою забавою князів і княжих людей. Князь Володимир Мономах власними руками ловив і вязав десятки диких коней; два тури брали його на роги, колов олень, лось ногами топтав, дику відірвав меч, медвідь підколішник відгриз, лютий звір скочив йому на бедра і разом з конем на землю повалив. Ніч і день бував цей хоробрий князь, як не на війні так на ловах.

Князь Ігор, утікаючи з половецької неволі, гуси й лебеді на снідання та на обід стріляв. Донець стеріг його гоголем на воді, чайками на струях, а чернедами на вітрах. І коли Ігор соколом під імлами летів, то його товариш Овлур вовком скавав, стрясючи з трав студену росу...

¹⁾ Червона Русь — це первісна назва Галичини від часів Казимира Великого; назву »Галичина« завела урядово в XVIII ст. Австрія. (Прим. Ред.).

Такі місця, а також численні порівняння зі світа звіринного, яких тах багато в нашій поезії, впевняють нас у багатстві всякого рода звірят на Україні. Скільки мяса їли колись наші предки видно з приказу князя Ярослава, що мають давати княжим людям, які їздили збирати податки, а саме: для вирника і його слуги, — що дня хліб, по мірі пшона і гороху на кашу; двоє курий і раз на тиждень бичка. Значиться — чоловік зідав, крім іншої страви, що днини курку, а на тиждень пів бичка. В піст, розуміється, що рибу замість мяса.

І в пізніших козацьких часах славилася Україна, — а в першу чергу Подніпров'я і степові полоси, — незвичайним багатством звіринного світа. Той самий литовський письменник, якого ми згадували вище, каже: що на Україні, по лісах і полях, звіря така сила, що зубрів, диких коней і оленів бють тільки для шкіри. Дикі кози селяни вбивають тисячами. На ріках дуже багато бобрових гнізд. Птиці стільки, що весною хлопці набирають повні човни яєць диких качок і гусей, журавлів і лебедів. Собак годують звірячим мясом і рибою, якої в ріках сила силенна. Раскольниковий піп Лукіянов, описуючи свою мандрівку по Україні в 1710 р. каже: що звірів тут було «множество — кози, дики, вовки, лосі, медведі». Про рибу пише відомий французський дослідник України — Боплян: «її в озерах на Україні так багато, що вона гине від тісноти, затроює воду і воздух, в цих озерах». Бувало, що рибаки в однім неводі¹⁾ витягали 2.000 штук і то не дрібної риби.

За їжу тоді не було важко. І Запорозжці не дуже то нею журилися. От, що розказував про те 116-літний Росолода: «Земля свіжійша була, ніхто її так не виснажував, як тепер; сніги лежали великі, і воду пускали велику то й дерево добре росло. А звіра, а птиці? Вовки, лисиці, борсуки, дикі кози, чокалки²⁾, виднюхи — так один за одним біжать, так і пластають по степу. Вовків така була сила, що їх палицями били, а з їх шкір чоботи носили та кожухи робили. Були ще й дикі свині, такі гладкі та здорові; вони більш усього по плавнях шниряли. Оце як побачиш у плавні яку свиню, то скорійш кидайсь на дерево, а то з ніг звалить і давай рвати. Були й дикі коні; вони цілими табунами ходили, а що вже птиці — так, Боже великий! Качок, лебедів, дрохвів, диких гусей, диких голубів, бузьків, журавлів, тетерваків, куріпок, хо-хо-хо! А все те таке плодюще! Одна куріпка виведе було штук 25 за місяць, а журавлі як виведуть журавлят то ходять та тільки криюкають. Хмара птиць, як піднялася, то сонце застелювала, а як сяде на дерево, то й гилля не видно. А лебеді, як стануть битися, то піднімуть такий крик, що батько, було, вискочить із бурдюга та давай на них стріляти, а вони піднімуться в гору та тільки: порось, порось, порось... Нема тепер і тої риби, що тоді була. Оця риба, що тепер, так і за рибу не числилась. Тоді все: че-

¹⁾ Невід — велика сіть яку, в нас зовуть: «волок».

²⁾ Також рід степового вовка.

чуга, пистрюха, коропи, та осетри. З одної тоні її витягали стільки, що на весь курінь ставало. Та все тоді не так було. Та зими тоді тепліші були, чим тепер — це вже кацапи своїми лаптями холоду до нас понаносили...

А другий дід розказував: »Тоді тут по плавнях та по скелях вовків, лисиць, зайців, диких свиней, прямо не перейдеш. Дикі кабани були пудів по десять, або й більшої ваги: на силу шість людей на сани вбитого кабана зложать. Тут було такого звіру, що верхових давали із города, чоловік сорок, пятьдесять, щоб розгонити його. Так де тобі! Його ганяють по степу, а він у плавні. Їздили з мушкетами та шаблями та палили комиші. Та вже тоді трохи налякали його, а то прямо й вийти страшно. Риба, так та сердешна аж затхнеться, а раків штанами ловили. А що птиці так і казати нічого. Як підеш на лови, то до дому несеш мов ведра на коромеслі.

Ще інший дід про диких коней розказував: »Вони із себе невеличкі, а тільки товсті та кріпкі — на масть мишасті. Мій батько ловив їх, так щож? Вони, або повтікають, або подохнуть, не можуть, бач, жити у неволі: по степу їм бігати, то це так«.

Стверджує це й Бо плян. Він пише: що дикі коні ходять табунами по 20-60 штук. Здалека виглядало це так, буцім то татарська кінниця надбігає. Але їх уласкавити годі. До жадної роботи не годяться, хиба на мясо; воно звичайно смачне, смачнійше навіть від телятини.

Були ще колись на Україні й дикі воли — тури. Згадує про них Куліш у своїй »Орісі«. Про багатство домашньої худоби свідчить переказ про одного з богатих панів на Україні, котрий по десять тисяч волів збирав річної десятини зі стад. Та ще знаємо з історії Грушівського, скільки нашої худоби на заграничні торги днали. У великих панських маєтках, як ось у Острожських, Сангушків тільки верблюдів числили на штуки, а іншу худобу на табуни та стада. Українські коні здавна славилися скорим бігом та витривалістю. Для зимівлі їм і стаєн не було треба. Тому то найкраща кінниця набиралася з України, отже козак і його кінь в нашій народній пісні — нерозлучні:

Сідлай коня вороного, ой, брате, козаче!

По нас в світі широкому ніхто не заплаче;

Хиба воля, стара неня, та серце-рушниця,

Хиба коник, братік милий, та шабля-сестриця.

(Щоголів).

Богдан Лепкий

В часі вакацій постарайтеся

приєднати для „Світика“ бодай одного
ПЕРЕДПЛАТНИКА!

Петрусь на вакаціях.

Петрусь жив у великім місті, де його батько був урядником. Там ходив до школи і власне кінчив першу клясу гімназіяльну.

— Чи перейдеш, Петрусю, до другої? — питався батько ще місяць перед свідоцтвами.

— Чи перейдеш, Петрусю, до другої? — питалася мати ще два тижні перед свідоцтвами.

— Чи перейдеш, Петрусю, до другої кляси? — питалася добра тета Олена, що приїхала в гості з села, ще тиждень перед свідоцтвами.

А Петрусь відповідав кожному: „Перейду“!

Бо й справді, чому мав би не перейти? Свідоцтво на перший піврік мав добре, а в другім півроці ніяких великих двійок не мав. Правда — з математики мав Петрусь лише достаточну, а в другім пірочі два рази не відповів... Взагалі Петрусеви важко йшли рахунки і він навіть не любив згадувати про них. І тому завжди, коли запитати його про те, чи „перейде“, — йому мимохіть приходила на думку математика і ставало якось лячно... Бо ануж... Але ні! Петрусь навіть не допускав до себе тої думки. Бож і ту математику він уже недавно поправив і мав надію, що таки буде мати бодай достаточну. А всеж таки...

Ох, що то була би за прикрість для мами, для тата, ну, і для нього! Ще рік сидіти в першій клясі! Він згорів би зі стиду! А тета! Боже! Теті було би дуже жаль Петруся і Петрусь не міг би їй в очі подивитися. Та зрештою і не бачив би її! Бо тета на селі. Там вуйко є священиком. Ах, яке там гарне господарство! І коні! І лошатко! І пес Босий! Петрусь був уже в тети минулого року, але лише тиждень. Ах, як скоро минув той тиждень. Як один день, ба, як одна година! І тета знов запрошувала. Петрусь чув:

— Як хлопець перейде, пришліть його на село, до нас, на ціле літо!

— Як перейде! — Розуміється! Петрусь сам не хотів би їхати, як „не перейде“.

Надійшов останній день шкільного року. Петрусь прийшов зі школи, поклав книжки на спочивок і сів біля стола. Якось нині ні обід не смакував йому, ні забава

його не бралася. Думав. Завтра-ж свідоцтва! І хто зна... Ану-ж математика не поправилася...

І його думки знов зійшли на село, на тетине господарство. Відчинив свою шуфлядку. В шуфлядці було бляшане пуделко, а там Петрусеві скарби: ніжик, дві шкаралупки з річної черепахи, гладкий камінець, кругленький, як кулька. Це все з села! Ніжик купив йому вуйко, а шкаралупки й камінець він узяв собі знад річки на пам'ятку. — Цілий рік уже лежать ці скарби в його сховку. Нагадують йому село і подають надію на нові радощі цього літа.

Ах, та математика! А завтра свідоцтва!

Якось дотягнув Петрусь той день до вечора і ляг спати. Та довго не міг заснути. А коли вже заснув, то мав неспокійні сни. Снилися йому страшні потвори у виді цифер. Одинка, двійка, трійка шкірилися до нього злобно, чвірка хотіла взяти його на роги, вісімка хотіла його зв'язати, п'ятка, шістка і дев'ятка крутили ним і кидали на землю. На силу Петрусь збудився. Ще далеко було до ранку, та він уже не спав.

Нагадав собі, як його торариші „ворожать“. Глянув на два вікна в кімнаті: „перейде — не перейде!“ Числив образи: „перейде — не перейде, перейде — не перейде!“ Ах, знов „не перейде“! Чому тих образ є якраз чотири? І чому він не зачинав від „не прийде?“ Бо не можна! Треба зачинати від „перейде“. Числив шиби в вікнах. Знов вийшло: „не перейде“! Бо і число шиб паристе! Взяв свою бюзку і почав числити гузики: „перейде — не перейде — перейде — не перейде — перейде...“ „Перейде!“ — закликав Петрусь втішно, — але зараз таки засмутився. Тут же ще один гузик, тільки відірваний. Отже — „не перейде“! А може відірваний гузик не числиться? Страшні сумніви стали мучити бідного Петруся. Він ще перечеислив усі свої книжки і сшитки, а потім і картки в них, потім дошки в підлозі, потім меблі в хаті, і заєдно виходило — „не перейде“...

Нарешті якось одягнувся, ледви поснідав і сумно поплентався до школи. Прийшов якраз на роздачу свідоцтв і вже не мав часу рахувати, тільки весь тремтів.

Аж тут раптом почувся голос учителя:

— Петро Заліський!

Скочив як опарений — та по дорозі ще вспів подумати собі: є три особи Божі, отже — „перейде“. На Бога надія!

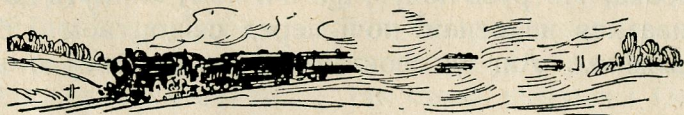
Взяв свідоцтво з рук господаря кляси, зложив його вдвоє, вклонився й поволи відступив назад. А там — крадьки — ніби робить щось недозволене, відігнув крайчик паперу і боязко заглянув на те місце, де мала бути нота з математики... І враз величезний тягар упав з його грудий!

„Добрий“ — стояло там написано, виразно і чітко.

Побіг додому, — здавалося йому, що дістав відразу дві пари крил, — де батько й мати прийняли його з великою радістю. А на другий день ранком батько й мати відправили його на дворець, купили білет і посадили до вагону.

Петрусь зі сльозами в очах просив родичів, щоби не казали кондукторови вважати на нього і висадити його на призначеній стації, бо він сам це знає, що треба сидіти спокійно на своїм місці, через вікно вагону на вихилитися, на стаціях з вагону не виходити, на свій куферочок уважати, — ну, а стація Калинівка

є по правій стороні, власне по тій, де він сидить, тож він побачить її і сам висяде. Родичі вволили його просьбі, кондукторови нічого не казали, щиро попрощалися з Петрусем і за хвилину поїзд рушив.

Зараз буде Калинівка! — сказав йому кондуктор, з власного почину по двох годинах їзди і Петрусеві затьохкало серденько. Поїзд свиснув і заїхав на стацію.

— Петрусю! — закликала добра тітка, десь під ваго-

ном, а він ухопив свій клунок і вискочив просто в тетині обійми. За хвилину сидів з тетою у візку і поганяв коні. Їхали полями, що хвилювало колисанням, як море водою. Петрусь забув і за місто й школу і за математику; серце в нього раділо. Аж тета усміхнулася й стиха промовила:

— Добре, що ти перейшов, Петрусю. Нехай буде і достаточного, але двійки нема.

— Не то достаточного, а добре! — сказав Петрусь з утішною гордістю.

За пів годинки були в селі. Вуйко вийшов на місток і зсадив Петруся з воза. „Босий“ ласився коло Петруся, зараз пізнав його! Облизав йому руки й лизнув у лице.

— Ти певно голодний? — сказала тета. — Зараз буде обід.

Ні, тітусю! Я трохи побігаю собі по подвір'ю. Пішов з вуйком до стайні, погладив лошатко і дав йому цукру, заглянув між кури чубаті і вже хотів зловити жовте гусятко в руки, але відскочив, бо надбіг якраз великий гусак. Це одинокий „звір“, що лякав Петруся! Вуйко засміявся, відігнав гу-

сака і Петрусь таки потримав гусятко в руці та делікатно пустив його на землю.

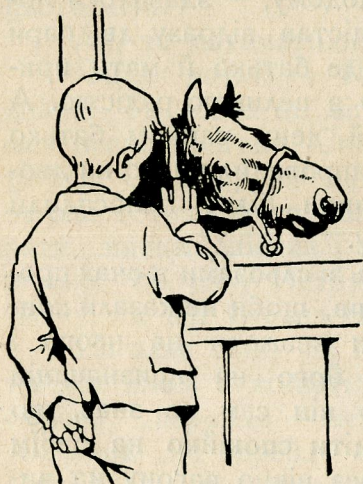
Потім обмився з дороги і сів з вуйком і з тетою до обіду. Так не смакувало йому мабуть ніщо ніколи! По обіді думав ще побігти в поле і над річку, але тета сказала:

— Маєш, Петрусю, два місяці часу. Тепер підеш відпочити, бо ти втомився їздою.

І справді Петрусь почув, що очі йому липнуть до купи. Це відбивалися недоспані ночі перед свідомством і багато нових вражіннь... Ляг у своє ліжко і спав твердо аж до ранку.

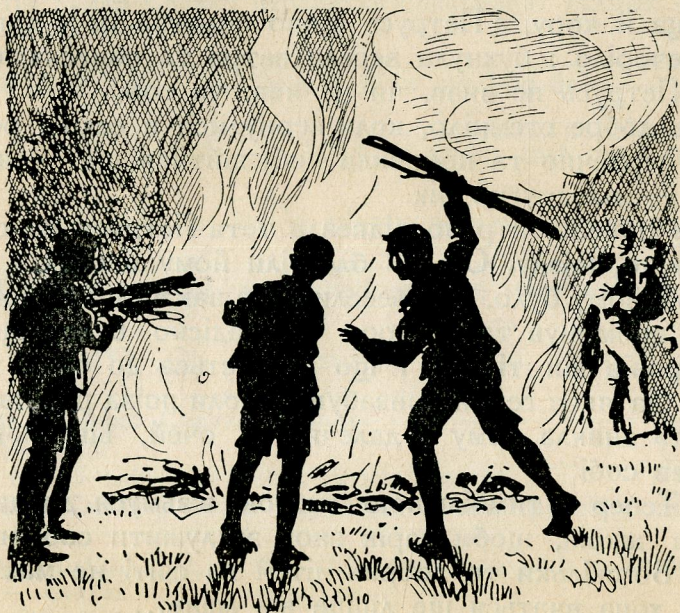
А коли по сніданку вийшов з хати, побачив на подвір'ю якогось пана з хлопчиком.

— Це пан учитель нашої школи з синком! — сказала тета. — Запізнайтеся, то твій ровесник. Він також у другій класі, лише в іншому місті:

Зараз заприятинилися і його новий товариш Любомир запросив його в гості. Показав йому сільську школу, а потім городець. Та найцікавіше було, коли Любко повів його до малої грядки, обгородженої дротом і сказав: — Це моя грядка! Тут що року сам собі копаю і сію та саджу. Дивися, які гарні цвіти! Тут і бураки мої і капуста моя і морква — все те моє.

Петрусь не міг налюбуватися тим усім, а коли прийшов до дому, сказав тітці про той городець. А тітка взяла його

тоді в город, повела туди, де вже була викопана молода бараболя, й сказала:

— Отут Петрусю, відміряй собі таку грядку, як у Любка, і господаруй собі сам.

Петрусь не посідався з радости. Щиро подякував тітці й побіг до Любка сказати йому про новину. А Любко зараз прибіг з ним, запросив ще кількох своїх товаришів, сільських хлопчиків, і всі стали помагати Петрусеви в роботі. За годинку була грядка скопана, вирівнана і засаджена молодого яриною та обведена дротом, а товариші повчали Петруся, як коло чого ходити, коли полоти і проривати.

Тепер Петрусь всі вільні хвилини — коли не був

з товаришами над рікою або в лісі — просиджував коло своєї грядки. І чувся як у раю.

Та час минав скоро і вже зближався кінець вакацій. В останню суботу перед виїздом Любко сказав:

— Нині підеш з нами в ліс, класти ватру! Бо ми тут щороку святкуємо закінчення ферій по пластунськи. Розпалюємо велику ватру, гуляємо, співаємо і деклямуємо, що хто знає.

По полудни, за дозволом тети, вибралися в ліс. На широкій поляні було вже кільканацять хлопців. Вони стягали ріща й кору, а Петрусь щиро помагав їм у тому. А коли звечоріло і бухнула весела ватра та понеслася пісня по лісі, Петрусь не знав, чи це ява, чи сон.

Вже добре стемніло, коли вернулися в село і розпрощалися сердечно та прирекли собі зійтися ще — як Бог допоможе — на другий рік.

А в понеділок рано відвезла тета Петруся на стацію і він сів до поїзду. Сльози блестіли йому в очах.

Жаль йому було, що веселий час вакацій у любої тети і вуйка проминув так скоро. Та радісно було, що так гарно провів він ті дні і що вертається до своїх любих родичів, за яких гейби призабув. І коли поїзд рушив і дорога тета зникла йому в далечині з очей, він споважнів і подумав собі:

— Тепер з тимбільшою охотою візьмуся до дальшої науки в школі, щоби нарік знов заслужити собі на такі вакації. Бо скільки то добрих дітей на світі не має таких вакацій, хоча вчать ще ліпше від мене...

Так думав Петрусь, а перед очима все ще горів той ясний огонь, та ватра в лісі. І від тої ватри було йому тепло й ясно на душі. Він чувся щасливим.

В ЧАСІ ВАКАЦІЙ

коли на дворі дощ і холод — читайте книжечки, які в великій мірі розженуть вашу скуку за сонцем і прогулками.

За книжечками пишіть до „Світика“.

Всі вчимося англійської мови.

10. Вакації припинили науку.

Вправу найкраще переклали Нуся й Петрусь Висоцький. Ось як вони переклали:

1. The poet has written the beautiful poems. 2. The sister is learning the poems. 3. Where was he born? 4. My father and mother were peasants. 5. The brother has nothing to do. 6. The sister and brother were walking out.

Потім вуйко Славко перепитав попередню лекцію й писав даліше казку.

„Good mōrning, my loves! How do you do?“ — said the gentleman with a smile — „My little finger told me, that your greatest desire was to live in plenty without having something to do. This desire shall be satisfied on one very easy condition. Do you accept?“ „Oh, to be sure!“ — cried the boy and girl.

Тільки вуйко Славко скінчив писати, а Зенько Семків закликав радісно:

— На 55 слів уже лише 19 невідомих!

Вуйко Славко писав переклад: Good morning, my loves! Добрий ранок — (Добрий день) мої любі!

How do you do? — said the gentleman with a smile. Як ся маєте? — сказав пан із усмішкою.

My little finger told me, — Мій, малий (мізинний) палець сказав мені

that your greatest desire was — що вашим найбільшим бажанням було

to live in plenty — жити в достатку
without having something to do — без маючи щось до роботи (без праці).

This desire shall be satisfied — це бажання буде задовільнене (заспокоєне)

on one very easy condition — на одній дуже легкій умовині (під одною д. л. умовою)

Do you accept? — Чи приймаєте?

„Oh, to be sure!“ cried the boy and girl. — О, певно! закликали хлопець і дівчина.

— Якаж умовина? Яка це умовина? — допитувалися діти.

А вуйко Славко сказав поважно:

— А, про умовину довідаєтеся аж по вакаціях. Бо на цій лекції скінчимо в цьому шкільному році науку англійської мови. Тільки маю до вас усіх одно прохання: на вакаціях, як порозїздитеся, часом, коли годі буде бавитися, повторяйте собі це, що ми доси переробили, щоб не забути й ми нарік могли йти даліше.

I wish you the merry vacation! — закінчив вуйко Славко — Бажаю вам веселих вакацій!

Діти були нераді, що не довідалися, яку умовину поставив цей добродій Петрусеви й Ганусі. Та згадка про вакації втішила їх і вони веселі окружили вуйка Славка та дякували йому за науку.

Антін Лотоцький.

Віночок смакує!

Видумали діти забаву, —
Завели „весілля“ на славу!
Настя стала „молодою“,
Дивіть, яка пишна в строю!
На головку взяла вінок,
На шийці має п'ять стяжок,
І як звичай велить,
Пішла всіх на весілля просить.

Просила курку чубату,
Просила качку лабату,
А вкінці пішла до цапка,
Що в нього куца борода.
Прийшла, головку склонила
І чемно на слюб просила, —
А цап, зле вихований з роду,
Не дивиться на Настину вроду

А тільки за свіжий віночок хап!
І зів три цвітки — бо то немудрий цап!
З того наука: Доки будете жити,
Не йдіть цапа на весілля, просити.

Дивна подорож Горошка

(Казка).

Задумала стара баба своїй дочці горошка післати, щоб вона його в городчику посадила тай мала з нього потіху.

От, кличе вона з кутка мишку сіреньку й каже: — Так і так, запряжи возик, поклади горошка й завези його моїй дочці Орісі, що в білому дворі, при зеленому горісі на узлісі. Мишечка послухала, хоч як дуже нехотілося їй кидати теплого кутка. Почіпила возик до хвостика, прикрила перинкою горошка тай ідуть.

Їдуть вони так день і другий і третій коли це глянь — велика калабаня.

— Ой, лишенько моє, заплакала мишка. Що ми тепер пічнемо? Деж нам це море перейти?

— Візьми, мишко, мене в зубки й перепливемо — порадив горошок.

Згодилася мишка на ту раду, взяла горошка в зуби й пливе. Коли це на нещастя надплила велика качка й каже: ква! (себто, що ти несеш?). Мишка не відзивається, боїться горошка випустити з рота.

— Ква?! — грізно спитала качка, підпливаючи bliще.

— Горошка везу! — відказала мишка, а горошок шубовсть коміть головою у воду. Заплакала мишка, й прохає качки, щоб їй горошка добула з води.

— Добре! — каже качка — тільки ти мені казку скажи, бо я дуже люблю казки.

— Скажу казку, тільки добудь мені горошка!

Поринула качка у воду й вже у неї в дзюбі горошок. Сіла мишка на хвостик і розкажує:

— Десь то, за високими горами, за великими лісами, було качаче царство. А що там дуже жарило сонце — то качки парасольками головки закривали, щоби не обсмалилися. Десь звідкись зайшов там індик.

— Буль, буль, буль! — а це що за мода така? Дайте й мені парасольку! — й кинувся відбирати одній качечці червону парасольку. Як счинився крик, качки вискубали йому все піря з хвоста тай пообривали коралі...

— Добре йому так! — не втерпіла качка, а горошок плиг з рота, а мишка його хап і в ноги. Біжить вона, біжить, зовсім без пам'яті аж оглядається — нема погоні!

Тоді відітхнула свобідніше. Положила горошка до возика, прикрила перинкою тай каже йому „сиди тихо і не рухайся“. Ідуть вони так, ідуть, аж тут великий ліс; зовсім вже темно стало. Зачепився візок за пеньочок, перекинувся горошок й пропав кудись. Зажурилася мишка. Що мені робити? Аж тут почула, що хтось сіпає її за козушинку тай питається:

Чого ви, тітко, так зажурилися? Були це дві червоні мурашки.

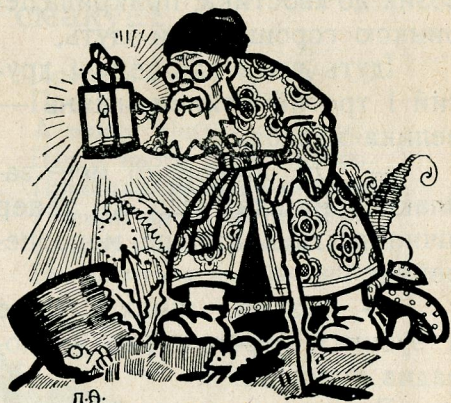
— Якжеж мені, каже мишка, не журитися; везла я горошка до бабиної дочки, а він мені десь в лісі загубився.

— Ви не журіться; он там під дубом дідусь-Свято-іванський живе; він має ліхтарку, то він вам горошка найде. Пішли вони до діда й прохають його: дідусю, допоможіть в пригоді — горошок десь загубився.

Взяв дід ліхтарку й кинулися всі горошка шукати. Шукають вони, шукають, а врешті чують — щось хропе. Кинулися під пеньочок, а то горошок, спить мов забитий і хропе на весь ліс.

— Ото — каже мишка — капосний! Ми тільки за ним нашукалися, а він спить собі, тай гадки про ніщо не має. Вхопила мишка горошка за сорочину, подякувала дідусеві й мурашкам тай побігла.

Посадила його у візочок, прикрила перинкою й везе, аж вже втомилася так, що ледви дише. Задумала вона, до куми — рудохвостой мишки — поступити на нічліг. Хоч хата тісненька була, то якось примістила кума куму, ще й горошка положила на піч. Коли це в ночі, підлазять до

горошка малі мишенята; вже й зубки позатинали йому в животик тай гризти хочуть.

— Гвалт! ратуйте! — закричав несвоім голосом горошок. Мишенята повтікали, а мишка сіренька зірвалася на рівні ноги й біжить до горошка.

— Що це тобі кришечко, може головка болить?

Ой, тіточко, тікаймо звідсіля; мене мишенята загристи хотіли. Зібралася мишка, посадила горошка на возик, накрила перинкою й везе далше. Пере-

їхали так ліс, коли це глянь, біліється хатка при горісі на узлісі, а на воротах стоїть бабина дочка.

Ото втішилася мишка, а ще більше втішилася Оріся. Вв'яла мишку на руки, занесла в хату, дала молочка, булки й положила спати, а горошкови викопала в городчику ямку й посадила його в неї.

Так горошкови неvigідно, так тісно; от він підперся ніжками, пропорпав дірку, виставив зі землі носик і всміхнувся до сонця.

Раз вийшла Оріся з мишкою до городчика та аж за голову хопилася.

— Ото, каже, цікавий горошок, вже виліз зі землі...

Ярослава Мандюкова.

Гей, скінчилася наука!

(На ноту січової пісні: „Ой, зацвила черемшина“)

Гей, скінчилася наука,
Вже свідоцтво є в руках —
Гей-гей! Вже свідоцтво є в руках!

Тепер школяр веселенький
І вільний, як той птах —
Гей-гей! І вільний, як той птах!

Ой, піде він на прогульку
В ліс, у поле, чи у гай —
Гей-а-гей! В ліс, у поле, у гай!

Там щебече вільна птичка,
Там шепоче ручай —
Гей — гей! Там шепоче ручай!

А над гаєм небо сине,
По нім хмарка пливе —
Гей-гей! По нім хмарка пливе!

Український той школярик
Хай здоров нам буде —
Гей-гей! Хай здоров нам буде!

О. П.

Зі щоденника Славка Вірного.

Галя загубилася...

В неділю, 28 травня, ми таки добре напрацювалися і то ногами. „Дали ногам школу!“ — казав Данко вечором, коли мочив ноги в теплій воді, щоби „відійшли“.

Вже в 5-й годині рано ми були на ногах. Перед сніданком повторили ми всі трое свої вправи, бо пополудні мали вправляти на „Святі Молоді“, на площі „Сокола-Батька“. Потім Галя не схотіла снідати, бо чомусь їй здавалося, що з порожнім шлунком краще буде ходити. Аж якось татко переконали її, що з порожнім шлунком часом дуже важко ходити, важче, ніж з повним. Було трохи сміху — і Галя зіла снідання.

Вже в 7. год. були ми на Личаківським цвинтарі, де було відслонення надгробника на могилі Івана Франка. Данко на диво вперся, взяти зі собою „Лиса Микиту“. Казав, що випадає в такий день мати з собою якийсь твір Франка. І взяв. І носив його цілий день. Ба ні, лише до пополудня! Але не перебігаймо.

Нагробник І. Франка вилитий з бронзу і представляє двох каменярів. Один каменярь з утоми впав, а другий, працює далі і замахнувся молотом до скали. Це гарний образ до поеми Франка „Каменярі“, де поет описує каменярів, як вони лупають скалу, що загородила людям дорогу до Добра. Батько пояснив нам провідну думку того твору: Це щирі народні діячі, що не жаліють труда для добра будучих поколінь.

Пополудні, ще перед 3-тою годиною, були ми вже на площі „Сокола-Батька“. Наша школа також вправляла. Данко поклав свою книжку на траву і думав, що по вправах, як буде сходити з площі, візьме її. Але забув. І нагадав собі це, аж коли ми вийшли за браму, на дорогу. Не було як вертатися, бо з площі тиснула маса людей.

— Пропав „Лис Микита“! — сказав Данко, але я відповів жартом:

— Не пропаде! Лис Микита завжди якось викрутиться з біди своєю хитрістю!

А тут трапилася інша пригода. Коли ми з мамусею і з татусем вийшли вже за браму, мама сказала:

— А Галя де?

Ми оглянулися — нема! А ще перед хвилиною була тут! Правду сказати, мені якось серце тьохнуло з жалю, що Галя пропала, десь загубилася. Ми стали між людьми, що збивали нас з ніг, та Галя не надходила. Данко виліз на якийсь паркан і кликав Галю, але вона не відзивалася, а якийсь малий смішака сказав: „Пішла спати!“ Аж раптом я нагадав собі, що Данко вміє дуже добре наслідувати голос когута. Він нераз ранком півяв і тим нас розсмішував. (А тої штуки навчив його один вуйко!) Я приступив до Данка, коли він зліз з паркану і шепнув йому:

— Запій, Данку!

А він став і враз почувся коло нас голос:

— Куку-рі-ку-у-у! — запіяв, як правдивий півень, а так мудро, що навіть ті, що стояли коло нього, не захопилися на тім, що то він запіяв.

І сталося диво! За хвилинку почули ми десь недалеко голос Галі:

— Я тут! Я тут!

І зараз Галя опинилася коло нас та сказала, що якби Данко не був закукурікав, то вона хіба сама вже йшлаби була додому. І ми щасливо пішли в місто.

А на третій день сповнилися мої слова про „Лиса Микиту“. Комітет Свята оголосив у „Новім Часі“ спис загублених предметів і подав місце, де їх можна відібрати. Було там кілька парасоль, дві пари капців, плащ, калитка з грішми і книжка „Лис Микита“! Ще того самого дня пополудні ми з Данком пішли й дістали книжку. Тоді Данко сказав:

— Якби всі люди на світі були ретельні, то ніхто ніколи нічого не втративби. Кожда згуба знайшласьби!

Славко Вірний.

Літо — золото.

— Літо — золото, дитино! —
Говорить матуся.

— А длячого? — так питає
Маленька Іруся.

— Бо лани нам позолотить
Спілими збіжами,
Гай, левади нам квітчає
Пишними квітками.

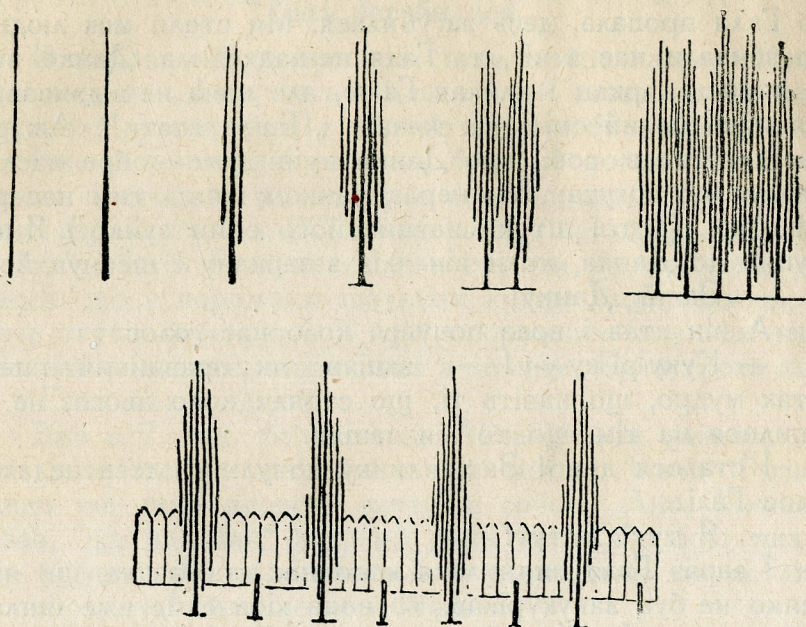
— Нам на втіху посилає
Сонічко ясеньке,
Сонце гріє Божу землю,
Як дитину ненька.

— Для худібки росте паша,
Хвилює лугами...

— А я можу вже ходити
Босими ніжками!..

О. П.

»Світикові« рисунки.

Спробуйте нарисувати такі дерева. Бачите, як їх треба рисувати! Відтак нарисуйте окремо тополеву алею і паркан.

Рисунки власні, можна присилати враз із загадками. З найкраще виконаних рисунків устроїть »Світик« виставу, коли на збирає їх багато.

»Жабка«.

(Забава).

Хлопці стають »гусаком«, один за другим, три кроки один від другого. Перший (на переді) виступає правою ногою і праву руку спирає долонею на правім коліні, а ліву руку на лівім уді та згинається вперед, лицем у долину. Другий за ним розбігається, спирається обома руками в плечі передного і перескакує його та зараз стає таксамо, як стояв перший. Тоді третій розбігається і скаче таксамо через першого й другого та стає таксамо. Тоді скачуть далші, а останній, (що був з самого заду) перескакує всіх. Так може йти така »скаканка« доки вгідно, і то просто або в коло. Коли всі не вміють ще високо скакати, то зачинати низько. Зрештою задний може першому сказати: »нижче« або »вище« — і тоді передний має зігнутиися або випростуватися. Притім ніхто не сміє робити жадних жартів, тільки стояти спокійно.

Число: 6.

Складова загадка (1 точка): Давид, иший, Восток, Назарет, ангел, ялинка, Нерон, Орфей, вертеп, Ирод, Немрод, апостол. **Цілість:** „Дивная Говина“.

Географічна загадка (3 точки): Конотоп, Городок, Ромодан, Золочів, Томашів, Рогатин, Болехів, Потилич, Могилів, Богучар. **Загадка** (1 точка): Перо.

Магічний квадрат (1 точка): Ляма, явір, міра, Араб.

Загадочні візитівки (2 точки): 1. Начальник суду. 2. Адвокат.

Число: 7.

Складова загадка (1 точка): Ільку, сагайдак, трубадур, орхестра, Ріміні, Ільмен, яничари. **Цілість:** „Історія України“.

Географічна загадка (3 точки): Татарів, Батурин, Лебедин, Немирів, Летиців, Делятин, Жидачів, Чигирин, Кишинів, Житомир.

Шаховий коник (3 точки): Лицарського духа нам не бракує. Нечай, Немирич, Богун, Виговський, Сомко і Дорошенко — це лицарі, але яка їх доля? Де вислід їх хоробрости, їх ума, де їх гадки і паяни? У нас, як хто зніметься трохи в гору, так зараз його по голові: „а не спинайся, сякий такий сину!“

Що то таке? Ландюх.

(Лепкий: „МОТРЯ“).

Загадки в тексті цього числа: Стор. 168 — Зернятко в овочі; стор. 173 — Лійка; стор. 180 — Фальшивий гріш.

Число: 8.

Загадка складова (2 точки): Тембляк, Арно, ромб, алмаз, Сагара, шпихлір, Європу, випадок, чагар, емблема, ненії, камертон, органи.

Цілість: Тарас Шевченко — Кобзар України.

Писані ребуси (1 точка): Наперсток, підставка, підлога.

Уставка букв (1 точка): Тарас Шевченко.

Рахункові ломоголовки (3 точки): $2\frac{1}{2}$ патики має 6 кінців; качок було 3; переполовити римське XII по середині.

Ребус (2 точки): Мені 13-тий минало, я пас ягнята за селом.

Магічний квадрат (1 точка): Муха, удар, хата, арак.

Число: 9.

Складова загадка (1 точка): Сеграп, ватра, яспис, тарок, ости.

Ребус (2 точки): „Правда в очи коле“. **Цілість:** Свято Паски.

Відгадка букв (2 точки): Архів, Ераго, Берно, Аркас, Ахіль, тивун. **Цілість:** ХАРКІВ.

Фігуральна ломоголовка (2 точки): 1. X, ера, брила, Христос, Литва, сон, с. 2. В, Дон, Паска, Воскрес, тирса, пес, с. **Цілість:** „ХРИСТОС ВОСКРЕС“

Числова загадка (3 точки): Корінь, лаба, кінь, лице, дим, кут, радо.

Цілість: Анатоль Курдидик — „МАЛЕНЬКІ БОРЦІ“.

Загадка в тексті на стр. 256. — „Китайський мур“.

Число: 10.

Складова загадка (1 точка): Неофіт, аллегро, шампан, антена, Мармарош, Альмазор, Мальта, Алтай. **Цілість:** „Наша Мама — то наш рай!“

Ребус (2 точки): „Богатому чорт дітей колише“.

Хрестиківка (2 точки): Ірка, вага, Анна, фіра, раби, амор, нога, кора, орда. **Цілість:** ІВАН ФРАНКО.

Загадки рахункові (3 точки): 1. Дівчат було 15, а хлопців 35. 2. Жаба відсталася на верш по 11 днів. 3. На кожного припала пайка $\frac{8}{9}$ будза; перший вівчар, що мав $\frac{15}{13}$ будза — зів свою частину, а дістає зачлату за $\frac{7}{8}$ будза; другий, що мав $\frac{9}{13}$ будза, по зідженню своєї пайки, дістав заплату за $\frac{1}{3}$ будза. Ціна $\frac{1}{3}$ будза виносила отже 10 сотиків. Перший пастух дістав 70 сот., а другий 10 сот.

Загадка (1 точка): Сіль. **Складанка** (1 т.): Хто рано встає — тому Бог дає.

Ломоголовка (1 точка): Подушка.

Всі загадки дають до розвязки 88 точок. Премії за надіслані розвязки одержують ті передплатники, що досягнули 66 точок, це 75% усіх пунктів.

Влучні розвязки в (точках) надіслали **Сікора Юрко, 78, Прокопів Тарас 73, Крупський Андріян 70, Березовський Любомир 67, Криса Волод. 57, Збудовський Мирон 1, Ірка 55, Кипріян Богдан 53, Палюк Микола 57, Кузьмичов Галя 29, Полянська Олена 28, Шевчук Люба 26, Левицький Борис 25, Лаврівський Володимир 24, Славінський Юльцьо 22, Янчевська Галя 13, Крат Ніна 10, Літинський Мирон 9, Федінська Марія 8, Табенцька Дануся 8, Бахталовський Роман 8, Гардецька Ірка, Владзя й Олесь 7, Надяк Оля 60, Матійко Роман 52, Бачинський Юра 62.**

На премію призначено книжечку А. Курдидика п. з. „Маленькі борці“. Премії одержали: Сікора Юрко, Прокопів Тарас, Крупський Андріян, і Березовський Любомир. Премії висилається рівночасно поштою під опаскою.

ПОДЯКА

На отському місці почуваюся до милого обов'язку зложити сердечну подяку всім тим моїм маленьким Приятелькам і Приятелям та їхнім Родичам, які на вістку про мою довготривалу недугу, надіслали мені вискази свого співчуття з приводу мого нещастя.

Михайло Таранько
редактор „Світа Дитини“.

ВІД ВИДАВНИЦТВА:

Отсим числом кінчимо XIV. річник „Світа Дитини“, а з днем 1 вересня розпочнемо XV. річник. Важкі умовини теперішньої хвилі та довготривала недуга головного редактора і видавця „Світа Дитини“ сильно відбилися на Видавництві. Як більшість всіх наших незалежних Видавництв, так теж і наше Видавництво — опирає своє існування **виключно на передплатниках**. На жаль, з причини загальної нужди матеріальної серед наших широких верств — годі Видавництву так розвинути, **щоби воно, завдяки великій кількості передплатників, могло мати забезпечене існування**.

Тому на сьому місці, з нагоди закінчення ділового року, звертаємося з уклінним проханням до всіх тих наших відборців, які залягають найменшими бодай квотами передплати за газетку: **щоби зволити ласкаво вирівнати ті залежності можливо в як найкоротшому реченні**. До цього числа залучаємо всім довжникам виповнені чеки — де зазначена є їх **залежність, по день 30 червня 1933**. Хто чека не одержить в тім числі — це значить: **що має вирівнану передплату по день 30 червня ц. р.** Між тими особами, які не одержуть чеків в значне число таких **взірцевих** передплатників, що мають заплачену передплату по кінець 1934 р.

Видавництво наше знизило передплату на 50% в тім переконанню, що загал дотеперішніх передплатників матиме змогу до точного вплачування належних квот. Тому надіємося, що всі наші довжники підуть на зустріч добрим інтенціям Видавництва і всі залежності як слід вирівнають.

При тій нагоді просимо всіх Читачів і Прихильників, **щоби зволити ласкаво зайнятися пропагандою за „Світом Дитини“ в крузі своїх знайомих**, які досі ще сего журналика не передплачують. Через 14 літ сповняв і досі сповняє „Світ Дитини“ важку та відвічальну працю для виховання молодого покоління. Тому обов'язком кожної людини **доброї волі**, якій лежить на серці добро нашої Будучности — є матеріальна підтримка нашого Видавництва.

Кому бракують до комплекту XIV. річника які числа — то нехай зарекаює їх найдалше до 30 червня ц. р., бо відтак по тім речинці не будемо ніяких реклямацій узгляднювати і кождий буде мусіти потрібні йому числа купити.

ЖЕРТВИ:

На „Рідну Школу“: Ірця і Зеня Мазур з Глуска п. Карчміска 6 зол.
На **бідних дітей**: Юра Затхей — Торунь 2 50 зл.
На „Фонд Інвалідів“: Ірця і Зеня Мазур 2 зл.

1p 65k

ПРОВЕРЕНО
С/Ф. 19 87

284
2848

БІБЛІОТЕКА
НАУКОВОГО ЦЕНТРА ІМ. ШЕВЧЕНКА
У Львові.

III
п-12526
1932/1-5
1933-11